David K. Wyatt

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาคที่ 20

พิมพ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว.

ในรัชกาลที่ 5

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2487

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงสพเจ้าจอมเอิบ ในรัชกาลที่ 5 ม.ร.ว. เทวาธิราช ป. มาลากุล รับฉันทะจากเจ้าภาพ มาแจ้งความจำนงยังกรมสิลปากรว่า ใคร่จะได้หนังสือ "จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว" พิมพ์เปนที่ระลึก กรมสิลปากรจึงจัดให้พิมพ์ ภาคที่ 20 นี้

หนังสือจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันนี้ เดิมหยู่ในหอพระสมุดหลวง ต้นฉบับเปนอักสรพิมพ์ดีด มี 10 เล่ม กำหนดเล่มละ 1 ปี คือตั้งแต่ปีฉลู จุลสักราช 1239 (พ.ส.2420) ถึงปีกุน จุลสักราช 1249 (พ.ส.2430) ขาดปีเถาะ จุลสักราช 1241 ไป 1 ปี แม้เล่มที่กำหนดว่า 1 ปี บางเล่มก็ไม่ตลอดปีทีเดียว บางวันหรือบางเดือนไม่ได้จดไว้ก็มี บางเล่มก็ขาดไปตั้งหลายเดือน ปรากตในบานแผนกบางเล่มของหนังสือนั้นว่า กรมหลวงปราจินกิติบดีตรัดสั่งให้คัดขึ้นทูนเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็ดพระมงกุตเกล้าเจ้าหยู่หัว เมื่อ พ.ส.2460 ครั้นพระบาทสมเด็ดพระมงกุตเกล้าเจ้าหยู่หัว สเด็ดสวรรคตแล้ว สมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานหอพระสมุดหลวงมาเปนสมบัติของหอพระสมุดสำหรับพระนคร ซึ่งได้เปลี่ยนมาเปนหอสมุดแห่งชาติ กรมสิลปากรในบัดนี้ หนังสือนี้จึงตกมาเปนสมบัติของหอสมุดแห่งชาติด้วย

สังเกตตามสำนวนที่จดไว้ในหนังสือนี้ เข้าใจว่าข้อความตอนต้น ๆ ในเล่มแรกเปนพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็ดพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ซงไว้ด้วยพระองค์เอง เพราะถ้อยคำสำนวนที่ซงไว้ล้วนเปนคำสามัญ ไม่มีราชาสัพท์เลยจนถึงหน้า 19 ในภาคที่ 5 ต่อแต่นั้นมาเข้าใจว่ารับสั่งให้ผู้อื่นจด จึงมีใช้ราชาสัพท์เช่น "สเด็ดพระราชดำเนิน" "ซงพระราชนิพนธ์" เหล่านี้เปนต้น แต่ถึงกะนั้น ผู้จดก็พยายามจะเลียนให้เปนพระราชนิพนธ์ เช่นใช้คำสามัญและใช้คำแทนพระองค์ว่า "ฉัน" และออกพระนามเจ้านายบางพระองค์ หย่างพระบาทสมเด็ดพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวซงใช้ แต่ก็ใช้ไปไม่ตลอด มักอดใช้ราชาสัพท์ไม่ได้ ยิ่งในตอนต่อ ๆ มาแล้ว มีใช้ราชาสัพท์เปนพื้น จึงเห็นได้ว่าในตอนหลัง ๆ มา ตรัดสั่งให้ผู้อื่นจด และผู้รับสั่งก็คงผลัดเปลี่ยนกันมาหลายคน ที่พอจะซาบได้จากความสังเกตเมื่ออ่านจาก "จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน" นี้ก็มีที่ยังไม่สามาถจะซาบได้ก็มี ที่ซาบได้บางตอนเข้าไจว่าเปนพระเจ้าบรมวงส์เทอ กรมพระสมมตอมรพันธ์ เช่นมีว่า วัน 1 ฯ 1/4 ปีมะเมีย จัตวาสก จุลสักราช 1244 เวลาบ่ายวันนี้ไม่ได้สเด็ดออก โปรดให้พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ (พระนามเดิมของพระเจ้าบรมวงส์เทอ กรมพระสมมตอมรพันธ์) เข้าไปเขียนไดอรี ที่ห้องไลบรารี พระที่นั่งบรมราชสถิตมโหลาร" และมี

ข้อความทำนองนี้อีกหลายแห่ง และบางตอนก็โปรดให้พระองค์เจ้าสีเสาวภางค์จด เช่นมีว่า "7 ๆ 8 ปีวอกฉสก จุลสักราช 1246......โปรดให้พระองค์สีเสาวภางค์เข้าไปเฝ้า ซงหนังสือราชการและไดอรี่" ดังนี้เปนต้นและบางตอนก็มีว่า "วันนี้ไม่ซงสบายไม่ได้สเด็ดออก โปรดให้เราเข้าไปเขียนไดอรีข้างใน" ซึ่งยังไม่ซาบได้ว่า "เรา" ในที่นี้คือท่านผู้ใด แต่เปนที่แน่นอนว่าในตอนหลัง ๆ นี้ไม่ได้ซงพระราชนิพนธ์

หนังสือนี้ ถ้าได้อ่านแต่ฉเพาะวันหนึ่ง ๆ จะเห็นได้ว่าไม่ค่อยได้เรื่องราวอะไรนัก เพราะพูดถึงเรื่องโน้นนิดเรื่องนี้หน่อย ข้อความไม่ติดต่อกัน แต่ถ้าอ่านไปหลาย ๆ วันจะเห็นว่าล้วนมีข้อความติดต่อเกี่ยวโยงถึงกันตลอด ย่อมอำนวยประโยชน์ให้แก่นักอ่านหลายจำพวก โดยฉเพาะผู้ที่จะได้รับประโยชน์อันยิ่งไหย่จากหนังสือนี้ มี 2 จำพวก คือ:–

จำพวกที่ 1 นักสึกสาทางประวัติสาตร จะมองเห็นคุนค่าของหนังสือนี้หย่างแท้จิง เมื่อเขียนพงสาวดารประเทสไทยยุคนี้ เพราะพระราชกิจรายวัน วันละเล็กละน้อยเปนต้นเหตุให้รู้ถึงเรื่องไหย่ ๆ เช่น การออกพระราชบัญญัติ กดหมายหรือราชการแผ่นดินอื่น ๆ อันปรากตหยู่ในราชกิจจานุเบกสาเปนต้นนั้น ยิ่งกว่านั้น ในปีใดถ้าไม่มีการออกหนังสือราชกิจจานุเบกสา เช่นในปีมะโรง จุลสักราช 1242 และปีมะเมีย

จุลสักราช 1244 ก็ไม่อาดซาบได้ว่า ใน 2 ปีนั้นได้มีราชการงานเมืองอะไรบ้าง ถึงแม้อาดค้นหาได้ในหนังสืออื่น เช่นหนังสือราชการตามกะซวงต่าง ๆ เปนต้น ก็ต้องค้นหาได้ด้วยความลำบากยิ่ง ทั้งอาดไม่ได้เรื่องราวตลอดและเปนหลักถานพอแต่อาดค้นหาได้ในหนังสือนี้

จำพวกที่ 2 นักสึกสาทางการเมือง เมื่อได้อ่านหนังสือนี้แล้ว จะมองเห็นรัถประสาสโนบาย ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับต่างประเทสและเปนการพายใน ว่าพระบาทสมเด็ดพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ได้ซงนำไทยประเทสหลีกลัดเกาะแก่งและมรสุมแห่งการเมืองมาด้วยความลำบากเพียงไร สมควนเปนทิตถานุคติของนักการเมืองในชั้นหลังได้เปนหย่างดี

กรมสิลปากรขออนุโมทนาในกุสลราสีทักสินานุปทาน ซึ่งเจ้าภาพได้มีความกตัญญูกตเวทีตั้งมั่นหยู่ในจิต พิมพ์หนังสือนี้อุทิสแจกจ่ายเปนธัมวิทยาทาน เนื่องในงานพระราชทานเพลิงสพเจ้าจอมเอิบ ในรัชกาลที่ 5 ขออิถคุนมนุญผลจากวิทยาทานนี้จุ่งสัมริทธิ์ โดยสมควนแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ เทอน.

กรมสิลปากร

22 กันยายน 2487

เจ้าจอมเอิบ ท.จ.ว.

เกิด พ.ศ. 2422

อนิจกรรม พ.ศ. 2487

ประวัติ

เจ้าจอมเอิบ เกิดวันที่ 22 เมสายน ปี 2422 เจ้าพระยาสุรพันธุ์พิสุทธ เทส บุนนาค เปนบิดา และท่านผู้หยิงอู่ สุรพันธุ์พิสุทธ เปนมารดา

ถวายตัวเปนบาทบริจาริกา ในพระบาทสมเด็ดพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว เมื่อปี 2434 ได้รับพระราชทานหีบหมากทองลงยา (ตราพระเกี้ยวประดับเพชร) และราชอิสริยาภรน์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเสส เหรียนรัตนาภรน์รัชกาลที่ 5 ชั้นที่ 2 เหรียนรัตนาภรน์รัชกาลที่ 6 ชั้นที่ 2 และซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ชุบเลี้ยงในถานันดรสักดิ์พระสนม

เจ้าจอมเอิบ ป่วยเปนโรคเนื้อร้าย ถึงอนิจกัมเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2487 ไว้สพบำเพ็นการกุสลตามธัมจริยาวัตรที่บ้านโดยสมควนแก่เวลาแล้ว วันที่ 3 ตุลาคม 2487 เชินสพไปรับพระราชทานเพลิง ที่เมรุวัดเทพสิรินทราวาส ฯ พนะ ฯ ผู้สำเหร็ดราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัว สั่งพระราชทานโกถประกอบลองราชินีกุลไส่สพเจ้าจอมเอิบ พร้อมด้วยมีฉัตรกลองประกอบเกียรติยสตามถานันดรสักดิ์และสกุล และ ฯ พนะ ฯ ผู้สำเหร็ดราชการแทนพระองค์ ได้ไปปติบัติพระราชกรนียกิจในการพระราชทานเพลิงสพด้วย.

จุฬาลงกรณ์ ปร.

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว

สำเนาพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบางฉบับ ซึ่งพระราชทานมาถึงเจ้าจอมเอิบ ระหว่างเวลาเสด็จประพาสยุโรป ปี 2450

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว

[illegible] วันศุกร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม [illegible]

เอิบ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

สำเนาพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวบางฉบับ ซึ่งพระราชทานมาถึงเจ้าจอมเอิบ ระวางเวลาสเด็ดประพาสยุโรป ปี่ 2450

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว

ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

(พ.ส. 2428)

วันสุกร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสสสเด็ดออกประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีลแล้ว กรมหมื่นวชิรณานหม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะ พระครูถานานุกรม 32 รูปถวายพรพระ พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดมาทอดพระเนตรโถยาคู ซงเลือกถวายกรมพระปวเรสและพระสงค์ทั้งปวง โถวันนี้เปนของพระบรมวงสานุวงส์ฝ่ายใน พระสงค์ถวายพรจบแล้วสเด็ดซงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน ซงปิดทองพระและพระคัมภีร์ พระมหาราชครูถวายน้ำพระมหาสังข์ตามพระราชพิธีสาท อนึ่ง วันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้ถวายข้าวทิพปายาสพระสงค์รับพระราชทานฉันด้วย และจะได้แจกพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทตามโบรานวิสัย เมื่อ

พระสงค์รับพระราชทานฉันนั้น เจ้าพนักงานกรมภูสามาลา เชินพระบรมอัตถิและพระอัตถิในหอพระธาตุมนเทียรในพระบรมมหาราชวังขึ้นซงพระราชยาน มีกลองชนะแตรสังข์มโหรทึกประโคมมาเชินขึ้นสถิตบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระสงค์ฉันแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดประทับมุขตะวันตก ซงทอดผ้าสบงและสิ่งของต่าง ๆ ตามเช่นเคยซงบริจาคในสาทรึดูกาล เจ้าพนักงานนิมนต์พระราชาคนะถานานุกรมวัดที่อนุโลมในพระบรมอัตถิพระอัตถิ 24 รูปขึ้นไปสดับปกรน์แล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดมาประทับมุขเหนือดำหรัดกับพระบรมวงสานุวงส์ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัติแจกเงินพระองค์เจ้าในกรมพระราชวังบวรเปนเงินมรดกกรมพระราชวังบวร คือพระองค์เจ้าวิลัยวรวิลาส พระองค์เจ้ากาญจโนภาสรัสมี พระองค์เจ้ากัลยาประวัติ พระองค์เจ้าสุทัสน์นิภาธร พระองค์เจ้าโอภาสไพสาล พระองค์เจ้าวิบุลย์พรรนรังสี พระองค์เจ้าวรวุธิอาภรน พระองค์เจ้ารจนาวรฉวี พระองค์เจ้ารัชนีแจ่มจำหรัดพระองค์เจ้าไชยรัตนวโรภาส องค์ละ 30 ชั่ง แล้วพระราชทานสัญญาบัตร หลวงสรสิทธิเปนจมื่นสราภัยสริสดิการ 1 หลวงสาตราธิกรริทธิเปนจมื่นสุรเดชรนชิต 1 หลวงสิลปสาลสราวุธเปนจมื่นวิชิตไชยสักดาวุธ 1 นายพิสลยุธการเปนหลวงอังคนิ-

สรพลารักส์ 1 รวมกรมทหานมหาดเล็ก 4 คน ขุนวิเสสเสนี เปนหลวงอมรินทรรักสา 1 ขุนสรีภิรมย์เปนขุนวิเสสเสนี 1 กรมสุรัสวดี 2 นายจันกัปตันเปนหลวงวิชิตสรสาตรกรมทหานปืนไหย่รักสาพระบรมมหาราชวัง 1 ขรัวชริบอาลีเปนพระสยามิตยภัตติการ กรมท่ากลาง 1 แล้วสเด็ดขึ้นข้างไนโปรดไห้แจกเงินมรดกแด่พระองค์เจ้าหยิงไนกรมพระราชวังบวรด้วย โปรดไห้นิมนต์พระสงค์ 500 รูปสดับปกรน์ตามเคยด้วย แล้วเจ้าพนักงานจะได้เชินพระบรมอัตถิกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง เมื่อเวลาบ่ายวานนี้ ตลับเจ้าจอมมารดา ซึ่งเปนเจ้าจอมมารดากรมหมื่นภูธเรสธำรงสักดิ์ถึงแก่กัมด้วยป่วยเปนโรคอาโปธาตุพิการ ซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานน้ำรดสพและโกถลองไนและโกถไม้สิบสองประดับสพ มีกลองชนะ 5 คู่ จ่าปี่ 1 ฉัตรเบญจา 4 คัน พระสงค์สวดอภิธัมแต่กลางคืน

วันเสาร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเสส สเด็ดออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับพระที่นั่งราชกิจวินิฉัยสเด็ดประทับพระที่นั่งโธรน พระบรมวงสานุวงส์และข้าราชการเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน พระนรินทรราชเสนีนำแม่กองสาหลำ และปังอะลูหมัดดาริสา และ สรีตะวันกรมการเมืองระแงะ ซึ่งคุม

ต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้าฯ ถวายนั้นเข้าเฝ้าทูน ละอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมลากลับไปบ้านเมือง มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำหรัดไต่ถามทุขสุขตามสมควน โปรดพระราชทานเสื้อผ้าแล้วโปรดพระราชทานสัญญาบัตร มิสเตอร์แคสเตนสคอยส์ เปนกัปตันในกรมทหานรักสาพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง เมื่อคืนนี้ พระวงส์เทอพระองค์เจ้าประดิถวรการสิ้นพระชนม์เวลา 8 ทุ่มเสส ประชวรมาช้านานแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าบรมวงส์เทอซงจัดการสงน้ำพระสพหยู่ที่กรุงเทพฯ พระราชทานลุ้งผ้าขาว ราชการกรมช่าง 10 หมู่ โปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าขจรจรัสวงส์ดูแลฉลองพระเดชพระคุนสืบไป เว้นแต่ราชการกรมช่างหล่อโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าสุบรรนในกรมหมื่นนรงค์หริรักส์ ฉลองพระเดชพระคุนสืบไป แล้วดำหรัดกับสมเด็ดกรมพระและเจ้าพระยาสุรวงส์ ให้ดูแลราชการที่กรุงเทพ ฯ แล้วสเด็ดพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งเวสาตรีออกจากท่าราชวรดิถเวลาเช้าเกือบ 3 โมง พร้อมด้วยเรือกลไฟไหย่น้อยตามสเด็ดหลายลำ เวลาบ่าย 2 โมงครึ่งถึงพระราชวังบางปอินประทับเรือพระที่นั่งที่แพลอย สเด็ดขึ้นจากเรือพระที่นั่งตรัดกับเจ้านายข้าราชการที่มารับสเด็ดแล้ว สเด็ด

ขึ้นทางท้องพระโรงหน้าประตูเทวราชครรไล ประทับพระที่นั่งอุทยานภูมิสเถียร

เวลาค่ำ พระสงฆ์วัดนิเวศ 10 รูปสวดมนต์ที่พระตำหนักใหม่ สมเด็ดพระนางเจ้าขึ้นพระตำหนัก

วันอาทิจ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าเลี้ยงพระที่สวดมนต์ในพระตำหนักสมเด็ดพระนางเจ้า

เวลาค่ำสเด็ดออกท้องพระโรง เจ้านายข้าราชการเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท รับสั่งเรื่องทัพฮ่อ สเด็ดขึ้นเกือบทุ่ม 1

วันจันท์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งออกประตูสาครประพาสไปตามลำคลองจนพ้นหมู่บ้านหลังเกาะเข้าคลองจิกสเด็ดประพาสไปจนบ้านลาว แล้วสเด็ดกลับตามทางเดิมเวลาค่ำ

วันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งออกประตูสาครประพาสไปประพาสคลองจิกเหมือนวานนี้ สเด็ดกลับย่ำค่ำ

วันพุธ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าย่ำรุ่ง สเด็ดลงเรือพระที่นั่งโบตเหลืองลำไหย่ ออกประตูสังคสิทธิภัตรการ เรือไฟจูงขึ้นไปทางเหนือน้ำ เข้าคลองบ้านส้างประทับวัดขนอน สเด็ดกลับเวลาเที่ยงเสส

เวลาย่ำค่ำสเด็ดออกประทับท้องพระโรง เจ้านายและข้าราชการเฝ้า รับสั่งด้วยราชการต่างๆ ประมานครึ่งชั่วทุ่มสเด็ดขึ้น

วันพฤหัสบดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็ดซงเรือพระที่นั่ง ออกประตูสาครประพาสออกไปทางคลองหลังเกาะ เข้าคลองนางหงส์ ประพาสตามลำคลอง จนเวลาค่ำสเด็ดกลับ

วันสุกร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำ สเด็ดออกท้องพระโรง สเด็ดพระราชดำเนินลงซงเรือพระที่นั่งเก๋งที่ท่าพระราชวัง ไปประทับวัดนิเวสธัมประวัติ สเด็ดเข้าในพระอุโบสถ ซงนมัสการแล้วดำหรัดกับพระอมราภิรักขิต ด้วยก่ารพระอารามต่างๆ สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็ดไปนมัสการในสถานที่เคารพทั้งปวงมีคันธาราสดร์ พระสรีมหาโพธิ พระนาคปรก แล้วสเด็ดที่สาลาโรงเรียน พระราชทานเงินครูและนักเรียน แล้วสเด็ดมาซงแจกพวกอุบาสิกาที่ข้างการ

ปเรียณ ซงแจกเงินเสด็ดสเด็ดกลับพระราชวัง ประทับท้องพระโรง จนเวลา 2 ทุ่มเสสขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าสเด็ดพระราชดำเนินวัดขนอนในคลองบ้านส้างเหมือนหย่างวานซืนนี้ สเด็ดกลับเวลาบ่าย 4 โมงเสส เวลาจวนย่ำค่ำโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเข้าไปถวายซงเครื่องไหย่ที่พระที่นั่งอุทยานภูมิสเถียร แล้วเวลาทุ่มเสสสเด็ดออกประทับท้องพระโรง จนเวลา 2 ทุ่มสเด็ดขึ้น

วันอาทิจ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำเสสสเด็ดออกประทับท้องพระโรง เจ้านายและข้าราชการเฝ้า รับสั่งด้วยราชการต่าง ๆ และซงหนังสือราชการบ้าง เวลาทุ่มหนึ่งสเด็ดขึ้น

วันจันท์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าซงฉายพระบรมรูปข้างใน เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็ดลงเรือพระที่นั่ง สเด็ดพระราชดำเนินขึ้นไปข้างเหนือน้ำเข้าปากคลองตะเคียนข้างไต้ ไปออกปากคลองข้างบน ไปตามลำน้ำเข้าคลองเมืองที่หัวแหลมมาออกปากคลองหัวรอ ล่องลง

มาทางหน้าพระราชวังจันทกเสม สเด็ดกลับพระราชวังบางปอิน สเด็ดขึ้น 2 ทุ่มเสส

เวลายามเสส โปรดเกล้า ฯ ให้พระยาสรีสิงหเทพเข้าไปเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทที่พระที่นั่งอุทยานภูมิสเถียร กราบถวายบังคมลาขึ้นไปเมืองพิไชยเพื่อจะได้จัดการที่จะส่งกองทัพขึ้นไปหลวงพระบาง เวลา 4 ทุ่มกลับออกมา

วันอังคาร ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า สเด็ดพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งออกประตูเทวราชครรไล ออกคลองหลังเกาะแล้วออกแม่น้ำหัวเกาะขึ้นไปข้างเหนือ สเด็ดประพาสทุ่งในคลองบางหวาย ตรงหน้าวัดโปรดสัตว์ข้าม เวลาบ่ายสเด็ดกลับถึงพระราชวังบางปอิน บ่าย 4 โมง

วันพุธ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมงเสสสเด็ดออกที่ท้องพระโรง แล้วซงพระราชยานไปประทับที่สาลเทวะรูปพระเจ้าปราสาททอง ซงจุดเทียนธูปเครื่องสักการะ แล้วสเด็ดกลับมาลงเรือพระที่นั่งเวสาตรีที่ท่าพระราชวัง ออกจากท่าถอยหันท้ายลงมาทางท้ายเกาะเรือสกรูจูงด้วย พอพ้นท้ายเกาะแล้วกลับเรือพระที่นั่งออกเดินเวลาเช้า 3 โมงครึ่ง ล่องลงมาตามลำน้ำถึงท่าราชวรดิถเวลาบ่าย

2 โมงครึ่ง ประทับเรือพระที่นั่งแล้วสเด็จขึ้นไปประทับบนพระที่นั่งราชกิจวินิฉัย พระบรมวงสานุวงส์และข้าราชการที่มารับสเด็จเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน รับสั่งด้วยราชการต่าง ๆ แล้วสเด็จขึ้น

วันพฤหัสบดีขึ้น 14 ค่ำเดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาวันนี้เปนดิถีที่คล้ายกับดิถีพระบรมมหาประสูติมงคลสมัยในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว จึงซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ให้เชินพระบรมอัตถิและพระมนดปพระบรมทนต์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวขึ้นสถิตบนบุสบกทองคำแว่นฟ้าทองคำ ล้อมไปด้วยเครื่องสูงจามรมาส และประดับไปด้วยเครื่องราชอิสริยะยสและเครื่องราชูปโภคตามราชประเพนี และเชินพระพุทธรูปประจำวันพระชนสาในพระบรมอัตถิสถิตบนพระที่นั่งเสวตฉัตร นะพระที่นั่งอมรินทวินิฉัย มีสังข์แตรกลองชนะมโหรทึกประโคมตามเวลา กว่าจะสิ้นการพระราชกุสล

เวลาเช้า 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็จออกพระที่นั่งอมรินทวินิฉัย ซงจุดเทียนนมัสการ พระธัมเจดีย์ถวายสีลแล้วพระธัมเจดีย์และพระสงค์รวม 20 รูปถวายพรพระ ฯ จบถงสเด็จซงทอดผ้าไตร 20 พระสงค์ 20 รูปสดับปกรน์แล้วซง

ประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน ๆ แล้วถวายอนุโมทนา อติเรกถวายพระพรลาไป โปรดให้สดับปกรน์อีก 100 และ โปรดพระราชทานเงินสลึงพระบรมวงสานุวงส์แล้วสเด็ดขึ้น

เวลา 4 ทุ่มเสสสเด็ดออกพระที่นั่งอมรินทวินิฉัย ซงจุดเทียนนมัสการพระธัมเจดีย์ถวายสีลแล้วพระสงค์ 20 รูปที่รับพระราชทานฉันเมื่อเช้านี้สวดธัมจักกัปปวัตนสูตร เวลา 5 ทุ่มเสสสวดมนต์จบ สเด็ดซงทอดผ้าเช็ดหน้าเช็ดปากธูปเทียนพระสงค์ที่สวดมนต์สดับปกรน์ ซงจุดเทียนเครื่องซงธัมพระเทพโมลีถวายเทสนาทานมัยกถากันท์ 1 จบลงสเด็ดซงประเคนไตรแพรสมนะบริขารภันทนานา กับทั้งวัตถุจตุปัจจัยค่าราคา 10 ตำลึงพระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป

เวลา 2 ยามเสส สเด็ดลงซงลอยพระประทีปตามจารีตบุพราชประเพนีสืบมา เวลา 7 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนดิถีวาระที่คล้ายกับวาระสมัยที่พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวสเด็ดสวรรคต จึงซงบำเพ็นพระราชกุสลในพระที่นั่งอมรินท์เหมือนวันก่อน เวลาเช้า 5 โมงเสสเจ้านายที่สเด็ดมาหยู่ในที่นั้นมีกรมขุนบดินทรเปนต้น ประเคนอาหารบินทบาตแด่สมเด็ดพระพุทธโฆสาจารย์ ถานานุกรม

ปเรียญอันดับวัดราชประดิถ 20 รูปรับพระราชทานฉัน พอพระสงค์ฉันก็สเด็ดออกมา ครั้นพระสงค์รับพระราชทานฉันแล้วสเด็ดซงทอดผ้าไตร 20 สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ถานานุกรมปเรียญอันดับที่รับพระราชทานฉันสดับปกรน์ แล้วสเด็ดมาประทับพระราชอาสน์ กรมหมื่นประจักส์สิลปาคมกราบถวายบังคมลาขึ้นไปราชการทัพปราบปรามฮ่อ นะ ทุ่งเชียงคำแขวงเมืองพวน พระเจ้าหยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้หาเข้าไปหน้าพระที่นั่ง ซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักขินาวัต และซงเจิมพระราชทาน แล้วโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระแสงดาบฝักถม 1 ฉลององค์เยียระบับ 1 สายเครื่องราง 1 ที่ชาทองคำ 1 กับเงินสำหรับใช้การทัพ 50 ชั่งแก่กรมหมื่นประจักส์สิลปาคม แล้วพระมนตรีพจนกิจนำข้าราชการในพระบรมมหาราชวัง และในพระราชวังบวรกราบถวายบังคมลา ตามสเด็ดกรมหมื่นประจักส์ไปราชการทัพ คือ กรมมหาดไทยพระสรีเสนา 1 กรมทหานปืนไหย่ 5 คือ พระอมรวิไสยสรเดช 1 ลุตเตอแนนหม่อมราชวงส์อรุน 1 ลุตเตอแนนนายเสพ 1 ลุตเตอแนนนายจิตร 1 ลุตเตอแนนนายพรต 1 กรมทหานรักสาพระบรมมหาราชวัง 10 คือ กัปตันหม่อมราชวงส์ยันต์ 1 หลวงพิทักส์ยุธภันท์ 1 หลวงวิชิตสรสาตร 1 ดิปุติแอดยุแตนนายพัน 1 เซอเยินขุนสิทธิพรหมมา 1 ลุตเตอแนนนายอ่ำ 1 ล.น.

นายพิน 1 ล.น. นายแย้ม 1 สัปลุตเตอแนน นายหรัด 1 ส.น. นายช่วง 1 กรมพระตำหรวด 2 คือ พระราชวรินทร 1 จมื่นไชยาภรน์ 1 กรมทนายเลือกหลวงมลโยธานุโยค 1 กรมทหานมหาดเล็ก ขุนชาญสรกล 1 กรมนา 2 หลวงเขตตานุรักส์ หลวงวิจารน์สาลี กรมพระกลาโหม หลวงพิพิธภักดี 1 กรมทวนทองซ้าย หลวงนราธิกรริทธิ์ 1 กรมม้าเกราะทอง ขุนสรีกันถัด 1 นายเจียมมหาดเล็ก 1 ในพระบรมมหาราชวัง 26 นาย ในพระราชวังบวร 2 คือ หลวงชำนาณชาติสักดากรมสนมกลางซ้าย 1 หลวงอาสาจตุรงค์ กรมเรือกัน 1 รวม 28 นาย โปรดพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชทานพร แล้วโปรดให้เจ้าพนักงานนำโต๊ะทองคำ กาทองคำ พระราชทานพระยาจ่าแสนบดี 1 พระสรีเสนา 1 พระสงค์ถวายอนุโมทนาถวายพระพรลา โปรดให้สดับปกรน์อีก 100 ตามเคย โปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินส่วนค่าเช่าตึกหน้าวัดประยูรวงส์แด่พระราชโอรสและพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวที่มีส่วนเงินรายนี้แล้วสเด็ดขึ้น

เวลาขามเสสสเด็ดออกประทับพระที่นั่งอมรินท์ ซงจุดเทียนนมัสการ สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ถวายสีลแล้ว สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ และถานานุกรมปเรียญอันดับ 20 สวดอนันตลักขนสูตรและอื่น ๆ จบลง สเด็ดซงทอดผ้าเช็ดหน้า

เช็ดปาก ธูปเทียนพระสงฆ์ที่สวดมนต์สดับปกรณ์ แล้วซงจุดเทียนเครื่องซงธัม หม่อมเจ้าพระประภากรบวรวิสุทธิวงส์ถวายเทสนาสิ่ลกถาโดยสังเขปจบลง สเด็ดซงประเคนไตรแพรสมนะบริขารนานาทั้งกัปปิ่ยะวัตถุราคา 10 ตำลึง พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลา โปรดเกล้า ฯ พระราชทานตราตั้งกัมสัมปาทิกสภา ผู้บำรุงหอสมุดวชิรญานซึ่งผู้มีหุ้นส่วน คือสมาชิกได้เลือกสัน คือ กรมหมื่นพิชิตปรีชากรเปนสภานายก 1 พระองค์เจ้าโสนบันดิตเปนเลขาธิการ 1 พระองค์เจ้าจันทรทัตจุธาธารเปนเหรัณญิก 1 พระองค์เจ้าวรวรรณากรเปนสารานิยกร 1 พระองค์เจ้าดิสวรกุมารเปนบรรนารักส์ 1 แต่ยังไม่หมดตำแหน่งเพราะยังไม่พร้อมกัน สเด็ดลงซงลอยพระประทีปตามทำเนียม เวลา 2 ยามสเด็ดขึ้น

วันเสาร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าวันนี้ซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดออกไปซงประเคนพระสงฆ์วัดที่อนุโลมพระอัตถิ 28 รูปรับพระราชทานฉัน เจ้าพนักงานกรมภูสามาลาเชินพระบรมอัตถิ พระอัตถิออกจากหอพระธาตุมนเทียร เชินขึ้นประดิสถานบนพระที่นั่งเสวตฉัตรและโต๊ะจีนในพระที่นั่งอมรินทวินิฉัยตามพระราชพิธี ซึ่งเคยซงบำเพ็นพระราชกุสลในกาลานุ-

กาลสมัยออกพรรสาทุกปีมา พอพระสงค์รับพระราชทานฉันแล้ว สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอซงทอดผ้าสบงสดับปกรน์ตามทำเนียม แล้วมีสดับปกรน์อีก 500 แล้วเจ้าพนักงานเชินพระบรมอัตถิกลับเข้าสู่หอพระธาตุมนเทียร

เวลาค่ำโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดออกไปซงจุดเทียนนมัสการ และซงสดับธัมเทสนาพระโพธิวงสาจารย์ถวายเทสนาภาวนามัยกถากันท์ 1 จบลงแล้วซงประเคนไตรแพรสมนะบริขารกันท์นา ๆ ทั้งวัตถุจตุปัจจัยมูลค่า 10 ตำลึง

เวลา 5 ทุ่มเสสสเด็ดลงซงลอยพระประทีป

วันอาทิจ แรม 2 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออกไม่มีราชการอะไร

ที่วังกรมหมื่นประจักส์มีการสวดมนต์ในการที่จะสเด็ดไปราชการทัพ นะ ทุ่งเชียงคำเมืองพวนปราบปรามพวกฮ่อ

วันจันท์ แรม 3 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสสที่วังกรมหมื่นประจักส์มีพระบรมวงสานุวงส์เสนาบดี พระยา พระ หลวง ประชุมพร้อมกันในที่นั้น พอได้พระเริกส์ กรมหมื่นประจักส์สิลปาคมซงผลัดผ้าซงขาวซงสพักขาวเข้าสู่แท่นสง เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พินพาทย์

ค้องไชย พระสงค์ 10 รูป มีกรมพระปวเรสเปนประธาน สวดไชยมงคลพร้อมกันแล้วกรมพระปวเรส สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์และสมเด็ดพระเจ้าบรมวงส์เทอ สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอทั้ง 2 พระองค์ พระเจ้าน้องยาเทอที่มีพระชนม์แก่กว่า สเด็ดลงไปประทานน้ำพระพุทธมนต์ทั้งนั้นแล้ว ท่านเสนาบดีก็ถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมน์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท ครั้นแล้ว กรมหมื่นประจักส์ ซงฉลององค์ครึ่งยส ทหานรักสาพระบรมมหาราชวัง สเด็ดขึ้นซงรถพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ เจ้าพระยา พระยา พระ หลวงที่จะตามสเด็ดไปราชการ และที่ตามไปส่งเดินรถไปประทับหน้าประตูไหย่ริมบ้านพระชลยุธ คือ (บ้านเก่าของมิสเตอร อาลบาสเตอร์ ที่ถึงแก่กัม) แล้วไปพร้อมกันที่ท่าหน้าตึกนั้น กรมหมื่นประจักส์ และข้าราชการที่จะตามสเด็ดนั้น ลงเรือสตรูออกจากท่าเวลาบ่าย 5 โมง มีเรือไฟข้าราชการตามไปส่ง และเรือบันทุกคนไปราชการ และสรรพสาตราวุธ สเบียงอาหาร รวมเรือเกือบ 20 ลำขึ้นไปพักวัดเฉลิมพระเกียรติตามโบรานราชประเพนี

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสไชยชาญ เมืองอ่างทองถวายพระราชกุสลทำการเลี้ยงพระสวดมนต์ และจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนม์พรรสา ฉบับ 1 ใบบอกพระยาวิเสสรือไชย เมืองฉะเชิงเซาถวายพระราชกุสลทำการเลี้ยง

พระสวดมนต์ และจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนม์พรรสา ฉบับ 1 ใบบอกพระยาพิไชยสุนทร กรมการเมืองอุไทยธานี ว่ามองปลิมองแปะแท คนในบังคับอังกริดมาขอทำการตัดฟันป่าไม้ขอนสัก ตำบนป่าหนองหลวงป่าโมโคร ขอเสียค่าตอตามทำเนียม จึงได้ทำสัญญาเสร็ดแล้ว ได้ให้หลวงเพชรสงครามยกบัตรคุมลงมาขอรัติฟาย นะกรุงเทพ ฯ ด้วยแล้ว

พระนรินทร อ่านบอกพระยาเทพประชุนว่า พระยาไซบุรี พระยาปลิด พระยาสตูน พระยาตานี พระยารามัน พระยาสายบุรี พระยาญิริง พระยายะลา พระยาหนองจิก แต่งให้ญาติพี่น้องสริตะวัน กรมการคุมต้นไม้ทองเงินมาถึงเมืองสงขลาได้บังคับให้เข้ามากรุงเทพ ฯ แล้วฉบับ 1 กับหนังสือบอกพระยาริทธิสงครามเมืองไซบุรีแล้วฉบับ 1 กับหนังสือบอกพระยาริทธิสงครามเมืองไซบุรี 4 ฉบับ ๆ หนึ่งว่า ได้แต่งให้ตนกูดุลดานิ 1 ตนกูอาหมัด 1 หวันอาหวัง 1 เจะมหมุด 1 คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการ หอกคอทองเถลิงทอง 3 คู่ หอกคอเงินเถลิงเงิน 3 คู่ หอกคอทองเลว 15 คู่ ปี่ไสไม้เขียนลาย 2 คู่ ปี่ไสหวาย 10 คู่ ผ้าขาวต่าง ๆ 160 พับ แทนพรมเทส 30 พับ จำนวนปีระกา สัปตสก เข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย ฉบับที่ 2 ว่าได้ปรึกสากับพระยาสุรพลพิพิธญาติพี่น้องเห็นว่าตนกูอับดุลดานิน้องชายพระยาไซ สมควนรับราชการ

แล้วขอรับพระราชทานเปนรายามุดาเมืองไซบุรี ช่วยทำการต่อไปจะเปนที่ยินดีมาก ฉบับที่ 3 ว่าอาชื่อตนกูระหะมะน้องพระยาเกไดสวรินทร์มีสามีชื่อราเดนฮาซันชาวยวาจะไปเมืองกบิลพัสดุ เมื่อจะไปนั้น ตนกูอับดุลยา และน้องพระยาไซที่เปนพระยาริทธิไกรเกรียงเดชตามไปส่งถึงเมืองปีนัง หาได้ให้พระยาไซซาบไม่ พายหลังได้ซาบว่าจะเลยไปกบิลพัสดุด้วย จึงให้คนถือหนังสือไปตามพระยาริทธิไกรเกรียงเดช ๆ ตอบมาลาไปกบิลพัสดุ พระยาไซเกรงความผิดจึงบอกมาให้ซาบ ขอพระบารมีเปนที่พึ่ง ฉบับ 4 ว่าพระกเสตรไซสถลบุรินทร ป่วยได้รักสาพยาบาลอาการไม่คลายถึงแก่กัม ได้ยกสพไปฝังตามทำเนียม ได้ให้สรีตะวันกรมการคุมเครื่องยสพระกเสตรไซเข้ามาส่ง กับใบบอกพระสิริธัมบริรักส์ปลัด พระภักดีดำรงริทธิ์ ผู้ช่วยเมืองนครสรีธัมราช ฉบับ 1 ว่า พระยาปลิดแต่งสรีตะวันกรมการ 4 นาย ไพร่ 20 พระยาสตูลแต่งสรีตะวันกรมการ 4 นาย ไพร่ 20 คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการจำนวนปีระกา สัปตสก มาถึง ได้ตรวดแล้วให้กรมการนำเข้ามากรุงเทพ ฯ แล้ว กับใบบอกพระยาอภัยนุราชชาติราชาภักดีสรีอินดาหราวิยาหยาเมืองสตูล ว่าได้แต่งต้นไม้ทองเงินต้น 1 สูง $\frac{2}{4}$ สอก กับเครื่องราชบรรนาการ หอกคอทองเถลิงทองคู่ 1 หอกคอเงินเถลิงเงินคู่ 1 หอกคอทองเลว 5 คู่ ปี่ไสหวาย 5 คู่

ผ้าขาวต่าง ๆ 60 พับ ผ้าลายนอกหย่างละ 40 ผืน ผ้าขาวแทนพรมเทส 20 พับ จำนวนปีระกา สัปตศก มอบให้สรีตะวันกรมการ 4 นาย คุมเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาวิเสสสงครามรามวิชิตวิลิสมาหราเมืองปลิด ว่าได้จัดต้นไม้ทองเงินต้น 1 สูง $\frac{2}{5}$ สอก มีกิ่งก้านพร้อมกับเครื่องราชบรรนาการ หอกคอทองเถลิงทอง 1 คู่ หอกคอเงินเถลิงเงิน 1 คู่ หอกคอทองเลว 5 คู่ ผ้าขาว 60 พับ ผ้าลายชายสบัด 20 ผ้าลายนอกหย่างละ 20 ผืน ผ้าขาวแทนพรมเทส 20 พับ ปีไสหวาย 5 คู่ มอบให้สยัดสะเลมันน้องพระยาปลิด 1 สรีตะวันกรมการ 3 นาย คุมเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาสมบัติภิรมย์ ผู้ว่าราชการเมืองสงขลาว่าพระยาตานีแต่งให้สรีตะวันกรมการ 4 ไพร่ 15 พระยาฌริงแต่งให้นิโสบุตร 1 สรีตะวันกรมการ 3 ไพร่ 15 พระยาสายบุรีแต่งให้สรีตะวันกรมการ 4 ไพร่ 15 พระยายะลาแต่งให้สรีตะวันกรมการ 3 ไพร่ 6 พระยารามันแต่งให้สรีตะวันกรมการ 2 ไพร่ 6 พระยาหนองจิกแต่งให้กรมการ 2 ไพร่ 6 คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการจำนวนปีระกา สัปตศก มาถึงเมืองสงขลา ได้ให้กรมการนำเข้ามากรุงเทพ ฯ ด้วยแล้ว

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกพระยาราชพงสานุรักส์เมืองสมุทสงคราม ฉบับ 1 ว่าพร้อมด้วยหลวงซงสุรเดชข้าหลวง

ผูกปี้ข้อมือจีนได้เงินค่าแรงส่งมาครั้งก่อน 32 ชั่ง 10 ตำลึง ครั้งหนึ่งแล้ว ครั้งนี้ได้จำนวนจีนคงเมือง 160 จีนจร 100 รวม 260 คน ค่าแรง 13 ชั่ง ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง รวมเปนจีน 909 คน เงิน 45 ชั่ง 10 ตำลึง ยังไม่เสร็ดสิ้นจำนวน

แล้วพระราชทานสัญญาบัตรหลวงทวยหานรักสา เปนพระพหลพลพยุหเสนากรมทหานหน้า 1 หม่อมราชวงส์สายนเปนหลวงราชดรุนรักส์กรมเด็กชา 1 ขุนสรีท่องเปนหลวงเทพภักดีกรมท่าซ้าย 1 จีนเผงเปนหลวงสาธรราชายุธกรมท่าซ้าย 1 นายภู่แอดยุแตน เปนหลวงหัถสารสุภกิจ แอดยุแตนทหานหน้า 1 นายหยู่ กัปตัน เปนหลวงดัสกรปลาสกัปตันกรมทหานหน้า 1 นายนิล กัปตัน เปนหลวงริทธินรงค์รอนกัปตันทหานหน้า 1 นายหาด กัปตัน เปนหลวงอาดหานนรงค์ทหานหน้า 1 นายอิ่ม กัปตัน เปนหลวงจำนงยุธกิจกัปตันกรมทหานหน้า 1 นายเริกส์ กัปตัน เปนหลวงวิชิตชาญสึกกัปตันกรมทหานหน้า 1 นายชื่น กัปตัน เปนหลวงวิเสสสุรการกัปตันกรมทหานหน้า 1

พระมนตรีพจนกิจนำเจ้าหมื่นไวยวรนาถแม่ทัพ 1 พระพหลพลพยุหเสนาเมเยอ 1 นายจ่ายวด 1 หลวงหัถสารสุภกิจแอดยุแตน 1 หลวงดัสกรปลาส หลวงอาดหานนรงค์ หลวงจำนงยุธกิจ หลวงวิชิตชาญสึก หลวงโยธานัตติการ รวมกัปตันกรมทหานหน้า มีกอมปนี 5 คน กัปตันคนต่าง

ประเทสที่รับราชการกรมทหานหน้า 3 หมอแลแซบแลน 2 ควอดเตอร์มาสเตอร์เปมาสเตอร์ออเดอรีรุมเคล็ด 3 ลุตเตอร์แนนต์ในกรมทหานหน้า 9 สับลุตเตอร์แนนต์ในกรมทหานหน้า 9 ขุนสิงหนาทก้องสึกกรมทหานปืนไหย่ในพระราชวังบวร 1 กราบถวายบังคมลาไปราชการทัพ ปราบปรามฮ่อทางแดนเมืองนครหลวงพระบางขึ้นทางเมืองพิไชย แล้วโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพานทองคำรองล่วมเจ้าหมื่นไวยวรนาถ 1 โต๊ะถมกาถมนายจ่ายวดสำรับ 1 โปรดเกล้า ฯ พระราชทานพรแด่ผู้ที่จะไปราชการ แล้วสเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันอังคาร แรม 4 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตสก จุลศักราช 1247

วันนี้ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็ดออก

วันพุธ แรม 5 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนวันเริ่มพระราชทานพระกถิน แด่พระภิกสุสงค์ในพระอารามหลวงตามเช่นเคยมาทุกปี

เวลาเที่ยงเสส พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สเด็ดซงรถพระที่นั่งเทียมม้า 4 พร้อมด้วยสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ และพระเจ้าลูกเทอ มีขบวนขนัดทหานม้าหน้าตำหรวดขี่ม้านำหน้ารถพระที่นั่ง มีม้า

ทหานมหาดเล็กและรถพระที่นั่งรอง รถพระบรมวงสานุวงส์ตาม สเด็ดพระราชดำเนิน แต่พระบรมมหาราชวังสเด็ดไปประทับวัดราชประดิถที่ 1 สเด็ดเข้าประทับในพระอุโบสถ ซงจุดเทียนธูปเครื่องนมัสการ นายรองฉันทูนรายงานพระสงค์จำพรรสาในพระอาราม 34 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์กัม และสมมตถวายสมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็ดซงประเคนไตรปี่ พระครูปลัดถานานุกรมปเรียญ รวม 9 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วซงพระกรุนาโปรดให้สมเด็ดกรมหลวงภานุพันธ์ถวายบริขารพระสงค์ถวายอนุโมทนา แล้วสเด็ดพระราชดำเนินกลับด้วยวัดธัมยุติกานี้ซงถวายเปนมหากถิน คือ กถินผ้าขาวด้วย เมื่อเวลาสเด็ดกลับแล้วพระสงค์นำผ้าขาวที่รับพร้อมกับไตรองค์กถินนั้นไปตัดเย็บย้อมเปนจีวร หรือสบง หรือสังคาติ แล้วทำอนุโมทนาตามวินัยซึ่งพระผู้มีพระภาคซงอนุญาตตามวิธียุติกานิกาย พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดพระราชดำเนินซงรถไปประทับวัดบวรนิเวสที่ 2 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนเครื่องนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 34 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์สมมตถวายกรมพระปวเรสวริยาลงกรน์ แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็ดซงประเคนไตรปี่ แด่กรมหมื่นวชิรญาน 1 หม่อมเจ้าพระราชาคนะ 2 ถานานุกรมปเรียญ 14

พระมหาสายเล็กไม่รับไตรปีด้วยจะถวายพระพรลาสึก 1 พระสงฆ์ครองผ้าแล้ว โปรดให้สมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิพงส์ถวายบริขาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาสเด็ดพระราชดำเนินกลับซงรถไปประทับวัดมหันทารามที่ 3 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายไชยขรรคทูนรายงานพระสงฆ์จำพรรสาในพระอาราม 63 รูป ซงถวายพระกถินพระสงฆ์รับแล้ว อปโลกน์สมมตให้พระพินิจวินัย แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปีถานานุกรมปเรียญ 5 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้หม่อมเจ้า หม่อมเจ้าพรประสิทธิ์ถวายบริขาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็ดไปประทับวัดมหาธาตุที่ 4 สเด็ดประทับในพระวิหารพระเจดีย์ ซึ่งบันจุพระอัตถิกรมพระราชวังบวรรัชกาลที่ 1 ซงนมัสการแล้วสเด็ดไปประทับพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายพินัยราชกิจทูนรายงานพระสงฆ์จำพรรสา 286 รูป ซงถวายพระกถินพระสงฆ์อปโลกน์สมมตถวายพระญานสมโพธิแล้ว สวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปีพระครูถานานุกรมปเรียญ 15 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้กรมหลวงวรสักดาถวายบริขาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาสเด็ดกลับซงรถพระที่นั่งเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง

วันนี้พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องหย่างทหานมหาดเล็ก ซงเครื่อง

ราชอิสริยะยสนพรัตนราชวราภรน์ พระบรมวงสานุวงส์ฉลององค์ขัตติยะตระกูลแพรดำ ที่เปนทหานซงเครื่องหย่างทหานเครื่องราชอิสริยะยสตามที่ซงรับ ข้าราชการพลเรือนสวมเสื้อข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่เปนทหาน ตำหรวด แต่งเต็มยสของกรมนั้น ๆ ประดับราชอิสริยะยสตามที่ได้รับพระราชทาน

วันพรึหัสบดี แรม6 ค่ำ เดือน11 ปีระกา สัปตสก จุลสักราช1247

เวลาบ่ายโมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักริมหาปราสาท โปรดเกล้าฯพระราชทานสัญญาบัตรข้าทูนละอองธุลีพระบาท คือ จ่าห้าวยุธการเปนจมื่นสมุหพิมานปลัดกรมตำหรวดสนมซ้าย 1 จ่าโผนวิ่งชิงไชยเปนชำนิทั่วด้านสำหรับจางวางตำหรวดซ้าย 1 นายจ่ารงเปนหลวงเดชนายเวนมหาดเล็ก1 นายรองพิจิตรเปนจ่าเร่งงานรัดรุธกรมตำหรวดนอกขวา 1 นายรองเสน่ห์เปนจ่าห้าวยุธการกรมตำหรวดไหย่ซ้าย 1 นายสนิธหุ้มแพรเปนนายกวดหุ้มแพรต้นเชือก 1 นายจุ้ยบุตรพระยาอนุชิตเปนนายสนิธหุ้มแพร 1 นายรองฉันเปนนายเสน่ห์หุ้มแพร 1 นายเจิมบุตรเจ้าพระยาสุรวงส์เปนนายพลพันหุ้มแพร 1 นายเจือเปนนายรองพิจิตรสันพการ 1 นายพรบุตรพระยารัตนโกสาเปนนายรองฉัน 1 นายเฮงบุตรพระยาสรีทิพโภชน์เปนนายรองสนิธ 1

นายไทยบุตรพระยาสุรินทรรือไชยเปนนายรองเสน่ห์ 1 กับโปรด เกล้า ฯ ให้ส่งสัญญาบัตรออกไปพระราชทานหลวงเดชนายเวน ซึ่งออกไปราชการทูตเมืองปารีส เปนพระดรุนราชรักสาปลัดจางวางมหาดเล็ก

สเด็ดซงพระราชยานลงยาราชาวดีสเด็ดพระราชดำเนินเปนขบวนราบพร้อมด้วยตำหรวดองครักส์และทหานต่าง ๆ นำตามสเด็ดโดยสถลมาคไปออกประตูพระนคร สเด็ดประทับวัดจักรวัดิราชาวาสที่ 1 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายเสน่ห์ทูนรายงานพระสงค์ 280 รูป ซงถวายผ้ากถินพระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระญานมุนี แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระราชาคนะถานานุกรมปเรียณ 7 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้กรมหมื่นอดิสรถวายบริขารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงพระราชยานไปประทับวัดสัมพันธวงสารามที่ 2 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายกวดทูนรายงานพระสงค์ 35 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์ แล้วสมมตให้พระครูธัมมาภินันท์ แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 2 พระสงค์ครองผ้าแล้วให้กรมหมื่นภูธเรสถวายบริขารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงพระราชยานไปประทับวัดปทุมคงคาที่ 3 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายไชยขรรค

ทูนรายงานพระสงฆ์ 45 รูป ซึ่งถวายพระกฐินพระสงฆ์อปโลกน์สมมตให้พระพรหมมุนี แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็จซึ่งประเคนไตรปี่พระครูฐานานุกรม 6 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกรานกฐิน โปรดให้กรมหมื่นสิริธัชถวายของบริขารพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้ พระเจ้าหยู่หัวซึ่งเครื่องหย่างทหานหน้า ซึ่งเครื่องราชอิสริยะยสปถมจุลจอมเกล้า พระบรมวงสานุวงส์ซึ่งเครื่องประดับหย่างจักรีบรมราชวงส์บ้าง ซึ่งฉลององค์เยียระบับซึ่งผ้าซึ่งม่วง ซึ่งเครื่องราชอิสริยะยสตามที่ซึ่งรับพระราชทาน ข้าราชการพลเรือนสวมเสื้อเยียระบับเข้มขาบ ประดับเครื่องราชอิสริยะยสตามที่ได้รับพระราชทาน

วันสุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมง พระเจ้าหยู่หัวซึ่งฉลองพระองค์ครึ่งยสทหาน ซึ่งดวงดาราปถมจุลจอมเกล้าและจักรีดารา สเด็จออกประทับพระที่นั่งพุดตานทองคำ พายใต้พระมหาเสวตฉัตรนะท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์เสนาบดีมนตรีมุขมาจข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือนเฝ้าเบื้องยุคลบาทโดยลำดับตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง เจ้าพนักงานประโคมมโหรทึกแตรฝรั่ง ทหานเป่า

แตรสังข์เสนาะพระบารมีตามขัตติยะราชประเพณี ครั้นสุดเสียงประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวัง กรมพระกลาโหมนำแขกเมืองมลายู 9 เมือง คือ ตนกูอับดุลดานิ น้องพระยาวิทธิสงครามเจ้าเมืองไซบุรี 1 ตนกูอาหมัน 1 หวันอาหวัง 1 เจะมหมุด 1 ซึ่งพระยาริทธิสงครามรามภักดีเจ้าเมืองไซบุรีแต่งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย กับ หวันสมาแอ 1 หวันมะกัด 1 เจะโดละ 1 เจะโส 1 ซึ่งพระยาอภัยนุราชชาติรายาภักดี เจ้าเมืองสตูลแต่งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย กับ สยัดสะเลมันน้องพระยาวิเสสสงคราม 1 สรีเลหลามัดตา 1 หวันฮำดะ 1 ปังลิมางะ 1 ซึ่งพระยาวิเสสสงครามรามวิชิตเจ้าเมืองปลิดแต่งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย กับสรีตะวันกรมการ 4 นายซึ่งพระยาวิชิตภักดีสรีสุรวังสาพระยาตานี แต่งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย กับ สรีตะวันกรมการ 4 นายของพระยาสุริยสุนทรเมืองสายบุรี กับสรีตะวันกรมการ 4 นายของพระยาพิพิธเสนามาจ เจ้าเมืองบีริง กับ สรีตะวันกรมการ 2 นายของพระยารัตนภักดี เจ้าเมืองรามัน กับ สรีตะวันกรมการ 3 นายของพระยานรงค์ริทธิ เจ้าเมืองยะลา กับกรมการ 3 นายของพระยาเพชราภิบาลนรีเบศร์ เมืองหนองจิก แต่งให้คุมต้นไม้ทองเงิน

เครื่องราชบรรนาการเข้ามาทูนเกล้าฯถวายนั้นเข้าเฝ้าทูนละออง ธุลีพระบาทพร้อมกัน พระเจ้าหยู่หัวซงพระราชปติสันถารแด่ ตนกูอับดุลดานิ และสีรีตะวันกรมการตามทำเนียมแล้วสเด็ดขึ้น

วันเสาร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนวันสเด็ดพระราชดำเนินพยุหะยาตรา เจ้าพนักงาน จัดการตามเช่นเคยมาแต่ก่อน

เวลาเที่ยงพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับซงเครื่องซง ฉลองพระองค์เยียระบับพระภูสาเยียระบับเครื่องราชอิสริยะยส ช้างเผือกสยามฉลองพระองค์ครุย แล้วซงพระมหากถินไหย่ที่ หน้าพระที่นั่งบรมราชสถิตมโหลาร แล้วสเด็ดออกพระที่นั่งจักรี มหาปราสาท ประทับที่อัธจันท์ส่งพระกรสมเด็ดเจ้าลูกยาเทอ พระองค์ไหย่ขึ้นซงราชยานกงด้วยซงพระกรุนาโปรดไห้แต่ง พระองค์ซงพระเกี้ยวยอด ครั้นส่งพระกรแล้ว สเด็ดพระราช ดำเนินไปประทับชาลาข้างมุขกะสันพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงฉายพระบรมราชฉายา แล้วสเด็ดขึ้นพระที่นั่งอาภรน์พิโมข สเด็ดลงซงพระที่นั่งพุดตานทอง ขนะนั้นเจ้าพนักงาน ประโคมแตรสังข์กลองชนะมโหรทึกนรีนาทตามบุพราชประเพนี จมื่นจงรักสาองค์ตีกรับสัญญา เหล่าตำหรวดและมหาดเล็กซึ่ง แต่งตัวสพายกะบี่ยืน 4 สายถวายคำนับสามครั้ง แล้วเลื่อน

พระที่นั่งพุดตานเดินขบวนพยุหะยาตราพร้อมด้วยหมู่องครักส์ และเหล่าทหานพลอาสา กลองชนะสังข์แตรแลขนัดเครื่องสูงไสว พระที่นั่งพุดตานนั้นล้อมไปด้วยคู่เคียงและต้นไม้ทองเงินเดินขบวนไปตามรัถยาถึงหน้าวัดพระเชตุพนเปนที่ 1 สเด็ดขึ้นเกยแล้วประทับสาลาเปลื้องฉลองพระองค์ครุยและพระมหากถิน สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายรองพิจิตรทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 289 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระพิมลธัมสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงทอดผ้าไตรปี่ 7 ไตรที่พระภูสาโยงพระราชาคนะ 1 ถานานุกรมในพระอัตถิกรมสมเด็ดพระปรมานุชิตชิโนรส 6 รูป สดับปกรน์พระอัตถิกรมสมเด็ดพระปรมานุชิต แล้วซงประเคนไตรปี่พระราชาคนะถานานุกรมปเรียญอีก23รูป แต่พระญานโพธิชราลงไม่ได้โปรดให้เจ้าพนักงานนำไปถวาย 1 รวมไตรปี่ 32 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถินโปรดให้กรมหลวงวรสักดาถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินมาประทับสาลาซงเครื่องแล้วสเด็ดขึ้นซงพระที่นั่งพุดตานสเด็ดโดยขบวนไปประทับพลับพลาวัดราชบุรนะที่ 2 ซงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายรองเล่ห์อาวุธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 208 รูป ซงถวายกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์และสมมตให้พระธัมไตรโลกแล้วสวด

ญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระราชาคนะถานานุกรมปเรียณ 14 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถินโปรดให้กรมหมื่นเทววงส์ถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินกลับประทับพลับพลาซงเครื่องแล้วสเด็ดซงพระที่นั่งพุดตานทองคำ สเด็ดพระราชดำเนินโดยขบวนไปประทับพลับพลาวัดราชบพิธเปนที่ 3 ซงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายรองพลพันทูนรายงานพระสงค์ 35 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์และสมมตถวายหม่อมเจ้าพระอรุน แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่หม่อมเจ้าพระและถานานุกรมปเรียณ 8 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วโปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอเจ้าฟ้ามหาวชิรุนหิสถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา แล้วสเด็ดประทับพลับพลาซงเครื่องแล้วสเด็ดซงพระที่นั่งพุดตาน สเด็ดไปประทับพลับพลาวัดสุทัสน์เทพวรารามที่ 4 ซงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็ดประทับในพระวิหารพระสรีสากยมุนี ซงนมัสการแล้วสเด็ดไปประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายรองกวดทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 191 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์และสมมตให้พระธัมวโรดมแล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรมปเรียณ 12 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน

โปรดให้กรมขุนถวายบริขารพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินกลับประทับพลับพลาซงฉลองพระองค์ครุยซงพระมหากถิน สเด็ดซงพระที่นั่งพุดตานทองคำสเด็ดพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหะยาตรากลับพระบวมมหาราชวัง ประทับพระที่นั่งเทียบกับเกยพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เวลาเกือบย่ำค่ำซงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็ดประทับท้องพระโรงกลาง ขนะนั้นพระมงคลเทพกับถานานุกรมรวม 4 องค์ นำสงค์องค์หนึ่งเปนชาวเมืองไชยาซึ่งเรือไปเสียกลางทเล เรือเมล์ชื่อแมคคาลิสเตอซึ่งพระองค์เจ้าโสณบัณดิตสเด็ดกลับมาจากยุโรปโดยสานนั้นมาแต่เมืองสิงคโปร์พบเข้า จึงรับเข้ามานั้นเข้ามาเฝ้าทูลละอองพระเจ้าหยู่หัวซงประเคนผ้าไตรกับพระราชทานวัตถุปัจจัยราคา 10 ตำลึง กับคราวาสที่มาด้วยอีก 2 คนนั้นพระราชทานผ้าคนละสำรับ เงินคนละ 5 ตำลึง แล้วสเด็ดขึ้น

วันนี้เจ้านายซงฉลองพระองค์และผ้าซงเยียระบับ ซงเครื่องราชอิสริยะยสด้วย ข้าราชการที่เข้าขบวนนุ่งสมปักลายสวมเสื้อเยียระบับเสื้อครุย ที่ไม่ได้เข้าขบวนแต่งเหมือนวันพรึหัสบดี แรม 6 ค่ำ เดือน 11

วันอาทิจ แรม 9 ค่ำเดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้สเด็ดพระราชดำเนินพยุหะยาตราโดยทางชลมากเข้าพนักงานได้จัดเรือเหมือนแต่ก่อนมา

เวลาเที่ยงเสสสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับพระที่นั่งราชกิจวินิฉัย ซงฉลองพระองค์ครุยและพระมหาพิชัยมงกุต สเด็ดซงเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชพร้อมด้วยเครื่องสูงบังสูรยและเครื่องราชสิงคารทั้งปวงตามขัตติยะราชประเพนี เรือพระที่นั่งสีสุพรรนหงส์ซงผ้าไตร เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์เปนเรือพลับพลา เรือพระที่นั่งเทวาธิวัตเปนเรือพระที่นั่งรอง เรือเอกไชยเหินหาวเอกไชยหลาวทอง เปนคู่ชักมีกลองชนะมโหรทึกลงคู่ 1 เรือดั้งรูปสัตว์ 3 คู่ คือ เรือครุธเหินระเห็ด ครุธเตร็จไตรจักรคู่ 1 กลองชนะลงเรือพาลีรั้งทวีป สุครีพครองเมืองคู่ 1 เรืออสุรปักสาอสุรวายุภักส์คู่ 1 กับเรือดั้งธัมดาอีก 3 คู่ ทหานลงทั้งนั้นและมีเรือขบวนต่าง ๆ อีกเปนอันมากสเด็ดพระราชดำเนินจากท่าราชวรดิถไปประทับวัดอรุนราชวรารามที่ 1 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายไชยขรรคทูนรายงานพระสงค์ 129 รูปซงถวายพระกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์และสมมตให้พระสากยบุตรแล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระราชาคนะถานานุกรม 8 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้สมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิถวายบริขารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินกลับลงซงเรือพลับพลา ซงเครื่องแล้วสเด็ดซงเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชไป

โดยชลมาคประทับวัดโมลีโลกยารามที่ 2 ซึ่งเปลื้องเครื่องแล้ว สเด็ดประทับในพระอุโบสถซึ่งจุดเทียนนมัสการ นายรองฉัน ทูนรายงานพระสงฆ์จำพรรสาซึ่งถวายพระกฐินพระสงฆ์รับแล้ว อปโลกน์สมมตให้พระธัมเจดีย์แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซึ่งประเคนไตรปี 5 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกรานกฐิน โปรดให้พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติถวายบริขาร พระสงฆ์ถวาย อนุโมทนา สเด็ดกลับประทับเรือพระที่นั่งพลับพลา ซึ่งเครื่อง แล้วสเด็ดซึ่งเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชสเด็ดไปประทับวัด หงส์รัตนารามที่ 3 ซึ่งเปลื้องเครื่องแล้วสเด็ดประทับในพระ อุโบสถซึ่งจุดเทียนนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงฆ์แล้ว ซึ่งถวายพระกฐิน พระสงฆ์อปโลกน์สมมตให้พระประสิทธิสีลคุน สวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซึ่งประเคนไตรปีถานานุกรม พิธีธัม 4 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกรานกฐิน โปรดให้กรมหมื่น สถิตทำรงสวัสดิ์ถวายบริขาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็ด ประทับเรือพลับพลาซึ่งเครื่องแล้วสเด็ดซึ่งเรืออนันตนาคราช สเด็ดไปประทับวัดราชสิทธารามที่ 4 ซึ่งเปลื้องเครื่องแล้ว สเด็ดประทับในพระอุโบสถซึ่งนมัสการ นายพินัยทูนรายงาน พระสงฆ์จำพรรสา 104 รูป ซึ่งถวายพระกฐินพระสงฆ์อปโลกน์ สมมตให้พระอมรเมธาจารย์สวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ด ซึ่งประเคนไตรปีถานานุกรมปเรียญ 6 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้ว

กรานกฐิน โปรดให้พระองค์เจ้าไชยานุชิตถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนาแล้ว สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งพลับพลาซงเครื่องแล้วซงเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้เจ้านายและข้าราชการที่ตามสเด็ดในขบวนและมิได้เข้าขบวนแต่งพระองค์และแต่งตนเหมือนวานนี้

วันจันท์ แรม 10 ค่ำเดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสสพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ ซงเรือพระที่นั่งเพชรรัตนดาราราย เรือพระที่นั่งรัตนดิลกเปนที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งประภัสสรไชยซงผ้าไตร พร้อมด้วยเรือนำเรือตามโดยขบวนสเด็ดพระราชดำเนินไปประทับวัดกัลยานมิตรที่ 1 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายรองฉันทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 83 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระปริยัติบันดิตสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระครูฐานานุกรม 8 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้กรมขุนจเรินถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินกลับมาประทับพระวิหารพุทธไตรรัตนนายก ซงสักการะแล้วสเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่ง

สเด็ดพระราชดำเนินมาประทับฉนวนวัดประยูรวงสาราม สเด็ดซงพระราชยานไปประทับวัดประยูรวงสารามที่ 2 สเด็ดประทับในพระอุโบสถ ซงจุดเทียนนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 179 รูป ซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระธัมภานพิลาสสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระครูถานานุกรมปเรียญ 9 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระยาประภากรวงส์ถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับออกมาสเด็ดประทับทอดพระเนตรโรงเรียนหลวงซึ่งพระยาภาสกรวงส์เปนผู้ดูแลจัดการ และทอดพระเนตรเขาพระแท่น ซึ่งทำขึ้นใหม่จนเวลาบ่ายเกือบ 5 โมง โปรดพระราชทานผ้าไตรพระกถินวัดบุบผารามที่ 3 โปรดให้เจ้าพระยาภานุวงส์ไปทอด สเด็ดพระราชดำเนินซงพระราชยานโดยขบวนราบไปประทับวัดพิชัยญาติการาม ซึ่งกำหนดเดิมเปนที่ 4 นั้น สเด็ดประทับในพระอุโบสถ ซงนมัสการ นายพินัยราชกิจทูนรายงานพระสงค์ 71 รูป ซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระอริยะกวีสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่พระครูถานานุกรม 6 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว โปรดให้เจ้าพระยาสริพิพัธน์ถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนาแล้วสเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้พระเจ้าหยู่หัวและพระบรมวงสานุวงส์แต่งพระองค์หย่างวันแรม 7 ค่ำ ข้าราชการก็แต่งตนหย่างวันแรม 7 ค่ำเหมือนกัน

วันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสสพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ สเด็ดลงเรือพระที่นั่งเทวาธิวัต เรือพระที่นั่งเพชรรัตนดารารายเปนที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งสรีสุนทรไชยซงผ้าไตร เรือพาลีรั้งทวีปเรือสุครีพครองเมือง เปนคู่ชัก สเด็ดพระราชดำเนินพร้อมด้วยขบวนนำและตามสเด็ดล่องน้ำไปเข้าคร่องผดุงกรุงกเสมข้างใต้สเด็ดประทับวัดมหาพรีธารามที่ 1 สเด็ดขึ้นประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายกวดทูนรายงานพระสงค์ 44 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระครูพรหมจาริยภิรัตสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าสรีเสาวภางค์ถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนาสเด็ดกลับซงพระราชยานมาประทับท่าสเด็ดลงเรือพระที่นั่งสเด็ดไปประทับวัดเทพสีรินทราวาสที่ 2 สเด็ดซงพระราชยานไปประทับสเด็ดเข้าพระอุโบสถซงนมัสการ นายเล่ห์อาวุธทูนรายงานพระสงค์ 49 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์อปโลกน์

สมมตให้พระอริยะมุนีและสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็จซง ประเคนไตรบี่หม่อมเจ้าพระพระครูถานานุกรมปเรียญ 6 องค์ พระสงค์ครองผ้า แล้วโปรดให้สมเด็จกรมหลวงจักรพัดิถวาย บริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระราชดำเนินกลับซง เรือพระที่นั่งสเด็จไปประทับวัดโสมนัสวิหารที่ 3 สเด็จขึ้นไป ประทับในพระอุโบสถซงนมัสการ นายพลพันทูนรายงาน พระสงค์ 82 รูป ซงถวายพระกถินพระสงค์รับแล้วอปโลกน์ และสมมตถวายสมเด็จพระวันรัตนสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็จซงประเคนไตรบี่พระราชาคนะถานานุกรมปเรียญ 22 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วโปรดให้สมเด็จกรมหลวงภานุพันธุ์ถวาย บริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จกลับซงพระราชยานมา ประทับท่าสเด็จลงซงเรือพระที่นั่ง สเด็จพระราชดำเนินกลับ พระบรมมหาราชวังเวลาย่ำค่ำ

วันนี้พระบรมวงสานุวงส์ และข้าราชการแต่งพระองค์แต่งตนหย่างวันแรม 5 ค่ำ

วันพุธ แรม 12 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็จทางพระที่นั่งจักรี มหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ สเด็จลง ซงเรือพระที่นั่งกราบประจำทวีป เรือพระที่นั่งกราบประพาส

แสงจันท์เปนที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งประภัสสรไชยซึ่งผ้าไตร สเด็ดพระราชดำเนินโดยชลมาคพร้อมด้วยเรือขบวนนำและตามสเด็ดไปประทับวัดดุสิตารามที่ 1 สเด็ดซึ่งพระราชยานไปประทับสเด็ดเข้าพระอุโบสถซึ่งจุดเทียนนมัสการ นายกวดทูนรายงานพระสงค์ 62 รูปซึ่งถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระบัณณาคัมภีร์เถระสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็ดซึ่งประเคนไตรบี่ถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าโสนบันดิตถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับประทับเรือพระที่นั่งสเด็ดโดยขบวนไปประทับวัดครึหะบดีที่ 2 ซึ่งพระราชยานไปประทับสเด็ดเข้าพระอุโบสถซึ่งจุดเทียนนมัสการ นายเล่ห์อาวุธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 21 รูปซึ่งถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระกวีวงส์สวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซึ่งประเคนไตรบี่ถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าจิตจเรินถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับประทับเรือพระที่นั่งสเด็ดโดยขบวนไปประทับวัดบวรมงคลที่ 3 สเด็ดขึ้นประทับในพระอุโบสถซึ่งจุดเทียนนมัสการ นายพลพันทูนรายงาน พระสงค์จำพรรสา 24 รูปซึ่งถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์และสมมตโดยภาสารามันให้พระอริยะธัชชะ แล้วสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็ด

ซงประเคนไตรปีพระครูถานานุกรม 4 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าวัธนาถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดราชาธิวาสที่ 4 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายพิจิตรทูนรายงานพระสงค์ 16 รูปซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์และสมมตให้พระภาวนาภิรามเถระสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปีถานานุกรม 4 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าจันทรทัตถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่ง สเด็ดพระราชดำเนินกลับพระบรมมหาราชวังเวลาเกือบย่ำค่ำ

วันนี้พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการ แต่งเหมือนเวลาวานนี้

วันพรึหัสบดีแรม 13 ค่ำเดือน 11 ปีระกาสัปตสกจุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 3 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งนารายน์ซงสุบรรน เรือพระที่นั่งสุวรรนเหราเปนที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งสรีสุพรรนหงส์ซงผ้าไตร เรือครุธเหินระเห็ด เรือเตรีจไตรจักร เปนคู่ชัก สเด็ดพระราชดำเนินพร้อมด้วยขบวนนำขบวนตามไปเข้าคลองบางกอกไหย่ สเด็ดประทับวัดเวลุราชินที่ 1 สเด็ดซงพระราชยานไปประทับ สเด็ด

เข้าพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายรองฉันทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 25 รูปซงถวายกถิน พระสงค์สมมตให้พระครูสิทธิเทพาธิบดีสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าเสมสรีสุภโยคถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดซงพระราชยานกลับซงเรือพระที่นั่ง สเด็ดพระราชดำเนินไปประทับวัดหนังที่ 2 สเด็ดขึ้นซงพระราชยานไปประทับในพระอุโบสถ ซงนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 8 รูปซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระราชกวีสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถินโปรดให้กรมหมื่นนรีบาลถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนาสเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดราชโอรสที่ 3 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายไชยขรรค์ทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 55 รูป ซงถวายพระกถินแล้วพระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระปรากรมมุนีสวดญัตติทุติยกัมวาจา จบลงสเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 5 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้กรมขุนจเรินผลพูลสวัสดิ์ถวายบริขารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดพระราชดำเนินไปประทับพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ ซงสักการะบูชาแล้วสเด็ดกลับซงพระ

ที่นั่งประทับเรือพระที่นั่ง สเด็จกลับพระบรมมหาราชวังเวลาทุ่มเสส

วันนี้พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการแต่งเหมือนวานนี้

วันนี้มีการสวดมนต์พระราชพิธีจองเปรียง

วันสุกร์ แรม 14 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งทวยเทพถวายกร เรือพระที่นั่งบุสบกพิสาลเปนที่นั่งรอง เรือชลวิมานไชยซงผ้าไตร สเด็ดพระราชดำเนินพร้อมด้วยเรือขบวนนำและตามสเด็ดพระราชดำเนินเข้าคลองมอน สเด็ดประทับวัดเครือวัลย์ที่ 1 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายรองฉันทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 34 รูปซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระเทพกวีสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปีถาเานุกรม 4 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว โปรดให้พระยาอภัยรนริทธิ์ถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งสเด็ดไปประทับวัดพระยาทำที่ 2 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 38 รูปซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์และ

สมมตให้พระครูสรีสุนทราสรวิจิตร สวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรมปเรียญ 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าดิสวรกุมารถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา แล้วสเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งสเด็ดไปประทับวัดนาคกลางที่ 3 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายไชยขรรคทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 31 รูปซงถวายพระกถินแล้ว พระสงคอปโลกน์สมมตให้พระครูสมนะธัมคุนาทานสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้กรมหมื่นภูธเรสถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดชิโนรสารามที่ 4 สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ นายพินัยทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 11 รูป ซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมตให้พระเนกขัมมุนีสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปี่ถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว โปรดให้กรมหมื่นสิริธัชถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งกลับพระบรมมหาราชวังเวลาบ่าย 5 โมงเสส

เปนเส็ดการพระราชทานพระกถินในกรุงเท่านี้ รวมวัดที่สเด็ดพระราชดำเนิน 32 พระอาราม นอกนั้นพระราชทาน

พระบรมวงสานุวงส์ทั้งนั้น และบางวัดที่เปนวัดของข้าราชการผู้ใหญ่ๆ ส้างถวายเปนอารามหลวง ก็โปรดพระราชทานบุตรหลานที่รับราชการหยู่ไปทอดบ้าง

อนึ่ง วันนี้เริ่มพระราชพิธีจองเปรียงเปนวันต้น

วันเสาร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออก ไม่มีราชการอะไร

วันอาทิจ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระยานุภาพไตรภพเมืองนครเสียมราถ ถวายพระราชกุสลทำบุญให้ทาน และว่ามีการสมโภชจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนมพรรสา ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาพิไชยสุนทรเมืองอุทัยธานี ถวายพระราชกุสลทำการเลี้ยงพระมีเทสนา และว่าจุดประทีปโคมไฟมีการเล่นในวันเฉลิมพระชนมพรรสา ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาพิสุทธิธัมธาดา เมืองลพบุรี ถวายพระราชกุสลที่ได้นิมนต์พระสงค์สวดมนต์เลี้ยงพระ และจุดประทีปโคมไฟในพระนารายน์ราชนิเวสในวันเฉลิมพระชนมพรรสา ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาอุทัยมนตรี เมืองปราจีนบุรี ถวายพระราชกุสลทำการ

เลี้ยงพระ และจุดประทีปโคมไฟในการเฉลิมพระชนมพรรสา ฉบับ 1 กับใบบอกพระไชยบูรน์ ปลัดเมืองพิสนุโลกว่า ได้หาตัวนายอากรป่าผึ้งมาเร่งขี้ผึ้งอากร ได้จำนวนปีวอกฉสกหนัก 11 บาท กับของถวายในสมเด็ดพระนางเจ้าหนัก 1 บาท มอบให้หลวงรักส์อุดม นายอากรคุมลงมาส่ง ฉบับ 1 กับใบบอกหลวงสรีสงคราม ปลัดเมืองพิจิตร ว่าได้หาตัวนายกองป่าผึ้งมาเร่งขี้ผึ้งส่วย ได้เงินแทนขี้ผึ้งส่วยจำนวนปีฉลูนพสกหนัก 54 สลึง ปีขานสัมริทธิสกหนัก 1 บาท 20 สลึง ปีเถาะเอกสก 1 บาท 6 สลึง รวมขี้ผึ้งหนัก 2 บาท 80 สลึง คิดหาบละ 1 ชั่ง 5 ตำลึง เปนเงิน 3 ชั่ง 10 ตำลึง ให้หมื่นพินิจเกสร นายกองคุมลงมาส่ง ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาไกรเพชรรัตนสงคราม เมืองนครสวรรค์ ว่าได้เร่งขี้ผึ้งส่วยได้เงินแทนขี้ผึ้งจำนวนปีเถาะเอกสก 1 บาท 14 สลึง ปีมะโรงโทสก 1 บาท 26 สลึง รวมหนัก 2 บาท 40 สลึง คิดเงินแทนหาบละ 1 ชั่ง 5 ตำลึง เงิน 3 ชั่ง ให้หมื่นขจรหิมเวสคุมลงมาส่ง ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระพิไชยชลสินธุ์เมืองประจวบคีรีขันธ์ว่า มีตราโปรดให้ข้าหลวงกรมพระกลาโหมกรมพระคลังสินค้า ออกไปผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสกนั้น ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสกนี้ ได้จีนคงเมือง 150 คน ผูกปี้ข้อมือจีน 149 คน เรียกเงินค่าแรง

คนละ 1 ตำลึง 1 บาท เงิน 7 ชั่ง 9 ตำลึง รับดีกาเปล่า 1 เงิน 1 ตำลึง 2 บาท รวม 7 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท ค่าดีกา 1 บาท 2 สลึง รวม 7 ชั่ง 10 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ปีนี้ได้มากกว่าปีมะเมียจัตวาสก 68 คน เงิน 3 ชั่ง 8 ตำลึง หักพระราชทานกรมการข้าหลวงแล้วคงส่ง 7 ชั่ง 4 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ได้ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาสมบัติภิรมย์ที่ 2 ผู้รักสาเมืองสงขลา ว่าได้รับท้องตราโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานกรมภูษามาลา อภิรมย์ ราชยาน พระคลังวิเสส สนมพลเรือน อาสายี่ปุ่นกรมกองชนะ พร้อมกันคุมโกฐเครื่องประดับโกฐเครื่องสูงกลองชนะเครื่องไทยทานออกไปพระราชทานเพลิงสพเจ้าพระยาวิเชียรคีรี เมืองสงขลา นั้นได้รับเจ้าพนักงานที่ไปถึงสมควนแล้ว เจ้าพนักงานให้จัดดอกไม้ธูปเทียนแป้งจันทน์น้ำมันหอมสีสะสุกร 18 สีสะ บายสรี 18 สำรับ เงิน 164 เหรียญ เจิมโกฐเครื่องประดับโกฐตามทำเนียมแล้ว วันอังคาร ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 เวลาเช้า 5 โมง เจ้าพนักงานพร้อมด้วยพระยาสมบัติภิรมย์ญาติพี่น้องกรมการ ยกสพเจ้าพระยาวิเชียรคีรีลงโกฐตั้งเครื่องสูงประดับไว้ที่หอนั่งตามยส วันจันท์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 10 เวลาเช้า 3 โมง ยกโกฐสพเจ้าพระยาวิเชียรคีรีออกไปสู่เมรุ มีการทำบุญให้ทานมีการเล่น 3 วัน แล้วพระยาเทพประชุนได้ตีสิลาหน้าเพลิงพระราชทานเพลิงสพก่อนแล้ว พระยาสมบัติภิรมย์

กรมการญาติพี่น้องได้จุดเพลิงเผาสพพายหลัง ของหลวงซึ่งพระราชทานในการสพ ผ้าไตร 15 ผ้าขาว 20 ไทยทาน 100 ได้ชักมหาบังสุกุล บังสุกุลแล้วเงินปลีก 1 ชั่งนั้นทิ้งทานเสร็จแล้ว ขอพระราชทานถวายพระราชกุสล

พระมนตรีพจนกิจนำพระวิภาคภูวดล หลวงคำนวนคัด-นานต์ กับคนในกรมเซอร์เวอิ์ก 9 คน กราบถวายบังคมลาขึ้นไปทำแผนที่ทางเมืองนครหลวงพระบางทาง 1 เมืองหนองคายทาง 1 โปรดพระราชทานโต๊ะถม กาถมแด่หลวงคำนวนคัดนานต์ด้วย

พระยาเทพประชุนนำหลวงบริรักส์โลหะวิสัย เฝ้า ด้วยหลวงบริรักส์โลหะวิสัยนี้เปนผู้ช่วยเมืองระนอง แต่จะโปรดให้เปนพระอัสดง ผู้ว่าราชการเมืองตระบุรี เมื่อเฝ้านั้นถวายของเปนอันมาก สเด็จขึ้นประทับออฟฟิสจนเวลาเกือบ 2 ทุ่มสเด็จขึ้นข้างใน

วันจันท์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาพิสุทธิธัมธาดาเมืองลพบุรีว่า ได้แต่งกรมการแทนเสนาเดินประเมินนา จำนวนปี

มะเมีย จัตวาศก ได้เงินครั้งนี้ 50 ชั่ง ให้กรมการคุมลงมาส่ง แต่ยังหาเสร็จสิ้นจำนวนไม่ ฉบับ1 ใบบอกพระพรหมประสาทศิลป์ เมืองพรหมบุรีว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงกรมมหาดไทย กรมพระคลังสินค้า ผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตศก ได้จำนวนจีนคงเมือง 167 คน จีนจร 133 คน รวม 300 คน เงินค่าแรง 15 ชั่ง ค่าฎีกา 3 บาท ได้มอบให้กรมการคุมมาส่งครั้งหนึ่งก่อน

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกหลวงสรจักรานุกิจข้าหลวง พระอินทราสา ผู้ว่าราชการเมืองพนัสนิคมว่า ได้พร้อมกันผูกปี้ข้อมือจีนปีระกาสัปตศก ได้จำนวนจีน 200 คนเงินค่าแรง 10 ชั่งมอบให้หลวงยกบัตรคุมเข้ามาส่ง

พระมนตรีพจนกิจ นำจ่าห้าวยุธการกราบถวายบังคมลาขึ้นไปตรวดเรือซึ่งสะเบียงอาหารกองทัพนะเมืองฝ่ายเหนือ สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันอังคาร ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาสีสิงหเทพข้าหลวงว่า ได้ขึ้นไปถึงเมืองอ่างทอง เมืองพรหมบุรี อินทบุรี ได้จัด

ให้กรมการขุนหมื่นคอยส่งท้องตราราชการทัพแล้วขึ้นไปถึงเมือง ชัยนาท ได้จัดกรมการคอยส่งท้องตราและให้หลวงปลัดข้าว สีซ้อมไว้จ่ายกองทัพและจัดหาฟื้นไว้ด้วย แล้วไปเมืองมโนรมย์ พบเรือมนึ่เมขลาจูงเรือข้าวห้าลำแล้วไปเมืองนครสวรรค์ ผู้รักสา เมืองจัดข้าวสารไว้สำหรับกองทัพ 1000 ถัง แล้วไปเมืองพิจิตร ผู้รักสาเมืองจัดข้าวสารไว้ 250 ถัง ได้ให้ซื้อข้าวเปลือกขึ้นถัง ไว้อีก แล้วขึ้นไปเมืองพิสนุโลก ได้ให้พระชัยบูรน์ปลัดสำหรวด ช้างม้าโคต่างไว้สำหรับราชการทัพ ได้แต่งกรมการไปเร่งพระนคร ไทย พระนครชุม ให้ทำทางปลูกฉางตามระยะทางและได้ให้ ได้พระชัยบูรน์ซื้อข้าวไว้ 32 เกวียน และได้แต่งกรมการไปเร่ง พระยาสุริยวงสาเมืองหล่มสัก พระยากำแหงสงครามเมืองนคร ราชสีมา เมืองเลย เมืองแก่นท้าว ให้เร่งช้างโคต่างที่ต้องเกน เข้ากองทัพลงมาให้ทันราชการ และได้ตรวดปื่นหลวงในเมือง พิสนุโลก คงใช้ราชการได้ 143 กะบอก กำหนดพระยาสรีจะ กราบถวายบังคมลาไปเมืองพิชัย นะวันแรม 8 ค่ำ เดือน 11

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาสุรินทรือชัยเมืองเพชรบุรี 3 ฉบับ ฉบับ 1 ว่าได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีน จำนวนปีระกาสัปตสก ได้จำนวนจีนคงเมือง 861 คน จีนจร 106 คน รวม 967 คน เงินค่าแรง 48 ชั่ง แต่ยังค้างหยู่กับ จีนเถ้าแก่ 6 ชั่ง 18 ตำลึง ครั้งนี้ได้มอบเงินค่าแรง 41 ชั่ง

10 ตำลึง ค่าฎีกา 2 ตำลึง 1 สลึง ให้ข้าหลวงกรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 ว่าได้แต่งกรมการออกเดินประเมินเก็บเงินค่านาเกลือ จำนวนปีมะแมเบญจสกได้เงิน 3 ชั่ง 1 สลึง 1 เฟื้อง 201 ไพ หักสิบลดพระราชทาน 6 ตำลึง 258 ไพ คงส่งหลวง 2 ชั่ง 14 ตำลึง 1 เฟื้อง 752 ไพ จำนวนปีวอกฉสกเงิน 2 ชั่ง 18 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง 1 เฟื้อง 310 ไพ หักสิบลดพระราชทาน 5 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง 450 ไพ คงส่งหลวง 2 ชั่ง 13 ตำลึง 682 ไพ รวมเงิน 5 ชั่ง 7 ตำลึง 1 เฟื้อง 634 ไพ ได้มอบให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 ว่าเมื่อวันขึ้น 12-13-14 ค่ำ เดือน 10 เปนวันเฉลิมพระชนมพรรสาได้พร้อมกันเชิญพระบรมรูปขึ้นสถิตในพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ นิมนต์พระราชาคณะพระครูถานาเปรียญเจ้าอธิการสวดมนต์ในพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ 20 พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์ 13 รูป รวม 33 รูปแล้วได้ถวายอาหารบิณฑบาต และจุดประทีปโคมไฟรอบพระนครคีรี ขอถวายพระราชกุศล

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิศครู่หนึ่งสเด็จขึ้นข้างใน

วันพุธ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปิดทองพระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระอินทประสิทธิสรเมือง อินทบุรี ว่าวันสุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 11 เวลาบ่ายโมงเสส พระเจ้าน้องยาเทอ กรมหมื่นประจักส์สิลปาคม สเด็ดถึงเมือง อินทบุรีพร้อมด้วยข้าราชการกองทัพ พระอินทประสิทธิสรได้ รับสเด็ดโดยสมควนและสมโภชเรือที่นั่งตามทำเนียมและจ่าย ฟืนน้ำมันส่งเรือไฟและจัดกรมการนำร่องส่งสเด็ดแล้ว ฉบับ 1 ไบบอกพระยาสุรบดินทสุรินทรือชัยเมืองชัยนาท ว่าวันเสาร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 11 กรมหมื่นประจักส์สิลปาคมสเด็ดถึงเมือง ชัยนาท ได้จัดการรับรองตามสมควนและสมโภชเรือตาม ทำเนียม และจ่ายสเบียงอาหารให้นายทัพนายกองตามสมควน รุ่งขึ้นวันอาทิจแรม 9 ค่ำ เดือน 11 เวลาเช้าสเด็ดจากเมืองชัย นาทได้จัดกรมการนำร่องส่งสเด็ดแล้ว อีกฉบับ 1 ว่ากรมหมื่น ประจักส์สิลปาคมมีรับสั่งให้เบิกเงินค่านาต่อขุนแก้วเสนา จำนวน ปีวอกฉสกเงิน 20 ชั่งไว้ซื้อข้าวจ่ายราชการ ฉบับ 1 ไบบอก พระยาอุทัยมนตรีเมืองปราจีนบุรีว่าได้จ่ายเงินให้มองซิเออเรบุน เสมียนสเตชันโทรเลขเปนเงิน 380 บาท ได้ให้หลวงบันเทา-ทุขราชเข้ามาเบิก นะ กรุงเทพ ฯ ด้วยแล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระสิริธัมบริรักส์ปลัด พระ ภักดีดำรงริทธิ์ผู้ช่วยเมืองนครสรีธัมราชว่า ได้แต่งต้นไม้ทองเงิน เครื่องราชบรรนาการจำนวนปีระกาสัปตสก ต้นไม้ทอง 6 ต้น ๆ

ละ 1 บาท ต้นไม้เงิน 6 ต้น ๆ ละ 1 บาท เครื่องราชบรรนาการ เทียนพนม 1000 เล่ม ๆ ละ 1 บาท ผ้าขาว 20 พับ เสื่อลวด 15 ลวดให้กรมการคุมเข้ามาส่ง

แล้วพระราชทานเครื่องราชอิสริยะยสมงกุตสยามชั้นที่ 4 ภัทราภรน์ แก่หลวงอนุรักส์ภูเบสซึ่งได้ตามสเด็ดกรมหมื่นพิชิตปรีชากรไปราชการเมืองเชียงใหม่ 1 และพระราชทานตราตั้งผู้ช่วยจัดการหอสมุดวชิรญาน คือพระองค์ไชยาเปนปติคม 1 พระยาภาสกรวงส์ 1 พระยาสริสุนทร 1 นายจรพรหมธิบาล 1 ทั้ง 3 นายเปนผู้ช่วยฝ่ายขุนนาง แล้วสเด็ดขึ้นประทับออฟฟี่สครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันพรึหัสบดีขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำแล้วสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระชัยบูรน์ปลัดกรมการเมืองพิสนุโลกว่า ได้หาตัวนายกองคุมเลกส่วยมาเร่งเงินส่วยได้เงินจำนวนปีมะเสงตรีสก 10 ตำลึง ปีมะเมียจัตวาสก 1 ชั่ง 4 ตำลึง ปีมะแมเบญจสก 1 ชั่ง 4 ตำลึง ปีวอกฉสก 5 ตำลึง รวมเงิน 4 ชั่ง 4 ตำลึง มอบให้ขุนสนิธสมบัตินายกองคุมมาส่ง ฉบับ 1 ใบบอกพระยาพิชัยสุนทรเมืองอุทัยธานีว่า ได้หาตัวนายกองคุม

รูปหมู่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ซึ่งถ่ายพระราชทาน

เจ้าจอมเอิบ พร้อมด้วยบิดามารดาและพี่น้อง
– จากซ้ายไปขวา –

(นั่ง) เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว. ท่านผู้หญิงสุรพันธุ์พิสุทธ (อู่ บุนนาค) ท. จ. เจ้าจอมมารดาอ่อน ท. จ. ว. เจ้าพระยาสุรพันธุ์พิสุทธ (เทส บุนนาค) ป. จ. เจ้าจอมเอี่ยม ท. จ. ว.

(ยืน) เจ้าจอมอาบ ต.จ. พระยาสุรพันธุ์พิสุทธ (เทียน บุนนาค) ท.จ. เจ้าจอมเอื้อน ท. จ. ว.

เลกส่วยมาเร่งเงินส่วยได้เงิน จำนวนปีมะเสงตรีสก 4 ตำลึง ปีมะเมียจัตวาสก 1 ชั่ง 11 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก 1 ชั่ง 4 ตำลึง 2 บาท รวมเงิน 3 ชั่งมอบให้ขุนจำนงภักดีนายกองคุมลงมาส่ง

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกพระยาสรีสมุทโภคชัยโชกชิตสงครามเมืองระยองว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนได้จำนวนจีนในปีระกาสัปตสก 200 คน เงินค่าแรง 10 ชั่งได้มอบให้หลวงยกบัตรคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 ไบบอกพระยาสาครสงครามนิคมคามรักสาเมืองบางละมุงว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนในจำนวนปีระกาสัปตสก ได้จำนวนจีนคงเมือง 117 จีนจร 3 รวม 120 เงินค่าแรงได้ 16 ชั่ง ค่าดีกา 3 บาท 1 สลึง รวม 16 ชั่ง 3 บาท 1 สลึง มอบให้หลวงยกบัตรคุมเข้ามาส่งครั้งหลัง

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างไน

อนึ่งเวลาวันนี้ย่ำเที่ยงพระเจ้าลูกเทอประสูติเปนพระกุมารเปนที่ 2 ของเจ้าจอมหยิงเนื่อง

วันสุกร์ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำแล้วสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

วันนี้ไม่มีใบบอกข้อราชการ โปรดพระราชทานสัญญาบัตรข้าราชการ หลวงวิเสสสุวรรนกิจ เปนพระวิเสสสุวรรนกิจ 1 ขุนขจิตสุวรรนการ เปนหลวงขจิตสุวรรนการ 1 หลวงชำนิรจนา เปนพระชำนิรจนา 1 ขุนโสภาพินิจ เปนหลวงโสภาพินิจ 1 กรมช่างทอง 4 นาย นายโหมดมหาดเล็กเวนสักดิบุตรพระนนทเสน เปนขุนนิเวสทวาราภิบาลกรมวังนอก 1 หลวงดาราภักดี เปนพระรามพิชัยเจ้ากรมล้อมพระราชวัง 1 หลวงภักดีรนริทธิ์ เปนหลวงรามรักสาปลัดกรมล้อมพระราชวัง 1 ขุนหาญภักดี เปนหลวงราชถานบริคุดปลัดจางวางล้อมพระราชวัง 1 สเด็ดขึ้นออฟฟิสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันเสาร์ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสสสเด็ดออก ซงพระราชยานแต่พระที่นั่งจักรีไปประทับตำหนักแพ สเด็ดประทับบนพระที่นั่งราชกิจวินิฉัยดำหรัดกับเจ้าพระยามหิธร พระมหาราชครูพิธีถวายน้ำสังข์แล้วสเด็ดลงเรือพระที่นั่งเวสาตรี ออกเรือพระที่นั่งล่องไปตามน้ำ

เวลาบ่าย 2 โมงเสสถึงหน้าป้อมเมืองนครเขื่อนขันธ์ ทอดเรือพระที่นั่งหยู่แล้ว สเด็ดลงเรือพระที่นั่งกราบชื่อกลึบสมุทพร้อมด้วยสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ เรือแก้วชิงดวงเปนเรือพระ

ที่นั่งรอง มีเจ้านายที่ตามสเด็ดและมหาดเล็กและพนักงานลงในนั้น มีเรือตำหรวดเปนเรือกันยาเล็กสองสามลำ ขบวนหน้ามีเรือดั้งตามทำเนียม เรือพระที่นั่งประทับท่าสเด็ดขึ้นประทับบนเกย จมื่นจงซ้ายนำกรมการราสดรถวายแล้วสเด็ดเข้าในป้อมไปประทับเกยหน้าพระอุโบสถวัดซงธัม สเด็ดประทับตรัดกับเจ้าพระยาพลเทพเล็กน้อยแล้วสเด็ดเข้าในพระอุโบสถ ซงจุดเครื่องนมัสการ นายรองฉันทูนรายงานพระสงค์ 16 รูป พระครูปีดะกะธะระวัดกลางนากับถานานุกรมอีก 2 รูปมาเฝ้าด้วยในที่นั้น พระอุดมญานถวายหอย 1 หอย รับสั่งด้วยเล็กน้อยซงถวายผ้าพระกถิน พระสงค์ทำกถินกิจสวดญัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็ดซงประเคนไตรปีถานาในพระอารามนั้น 3 องค์ ถานาพระครูวัดกลางนา 2 องค์ พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถินโปรดให้พระองค์ชุมพลถวายบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนากับโปรดพระราชทานมูลค่าจตุปัจจัยแด่พระสงค์ในพระอารามองค์ละ 4 บาท เวลาบ่าย 3 โมงเสสสเด็ดกลับทางเดิม ลงซงเรือพระที่นั่งกลับขึ้นเรือเวสาตรี แล้วออกเรือพระที่นั่งล่องไปตามลำน้ำ

ในเวลาวันนี้ในหลวงซงถลองพระองค์ข่าวพระภูสาแดงไม่ได้ซงเครื่องราชอิสริยะยส เมื่อสเด็ดขึ้นเรือพระที่นั่งเวสาตรี กรมหมื่นเทววงส์ตามสเด็ดลงมาเฝ้า

บ่าย 4 โมงครึ่ง เรือพระที่นั่งถึงหน้าเมืองสมุทปราการ พระยาสมุทลงเรือโบ๊ตมาลอยลำเฝ้า หยู่ริมเรือพระที่นั่งครู่หนึ่ง สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งกราบประพาสแสงจันท์เรือขจรกรุงเปน เรือที่นั่งรอง มีเรือขบวนเหมือนกัน สเด็ดขึ้นประทับท่าน้ำ สเด็ดขึ้นซงพระราชยานสเด็ดโดยขบวนมาหยุดที่หน้าโรงเรียน วัดกลาง แล้วสเด็ดไปประทับเกยข้างพระอุโบสถ สเด็ดพระราชดำเนินเข้าพระอุโบสถ ซงจุดเครื่องนมัสการ นายสนิธทูนรายงานพระสงค์ มีพระธัมถาวรมานำพระสงค์จำพรรสา 70 รูป ซงถวายผ้าแล้วรับสั่งให้เพิ่มนิตยภัตร์พระครูขึ้นอีก 2 บาท รวม 8 บาท แล้วรับสั่งว่าพระครูยังหนุ่มนัก อีกสักหน่อยจะโปรดให้เปนพระสมุทมุนี แล้วพระสงค์ทำกถินกัมเส็ด สเด็ดซงประเคนไตรปีถานาพระสงค์ครองผ้าแล้วโปรดให้กรมหมื่นเทววงส์ถวายบริขาร และพระราชทานมูลค่าจตุปัจจัยพระสงค์ไนวัดองค์ละ 4 บาท เวลาบ่าย 5 โมงครึ่งสเด็ดกลับซงพระราชยานกลับตามทางเดิมทอดพระเนตรภูมิลำเนาบ้านเมือง รับสั่งให้กรมหมื่นเทววงส์คิดจัดการบำรุงบ้านเมือง สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งมาประทับเรือพระที่นั่งเวสาตรี มีคนมาเฝ้าถวายของตามเคย พระยาสมุทกับพระปลัดตามมาเฝ้า พระราชทานเทียนธูปไปบูชาพระสมุทเจดีย์ เวลาย่ำค่ำออกเรือจากเมืองสมุทไปนอกปากน้ำแต่มิได้ข้ามบาไป เวลาทุ่ม 1 ทอดเรือพระที่นั่งที่นั้น

วันอาทิจ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเสส ออกเรือพระที่นั่งจากปากน้ำเข้ามาข้างใน เวลาเช้า 3 โมงเสสถึงเมืองสมุทปราการทอดสมอหยู่ มีคนมาถวายของแล้วสเด็ดซงเรือพระที่นั่งโบ๊ต 12 กะเชียง สเด็ดไปประทับป้อมผีเสื้อสมุทสเด็ดขึ้นบนป้อมทอดพระเนตรปืนอารมสะตรองที่ตั้งขึ้นไหม่อีก 3 แห่ง สเด็ดขึ้นบนปีกกาข้างตะวันตก สเด็ดออกนอกป้อมซงพระราชดำเนินเลียบเนินดินมาปีกกาข้างตะวันตกสเด็ดเข้าในป้อม สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งออกจากท่าป้อม ทหานบนป้อมสลุตถวาย สเด็ดไปประทับที่พระสมุทเจดีย์สเด็ดขึ้น มีหม่อมเจ้าประวิช หม่อมเจ้าจเริญซึ่งเปนผู้ทำป้อมมาหยู่ที่นั้นคอยรับสเด็ด สเด็ดประทับในพระวิหารทอดพระเนตรการวาดเขียนแล้วโปรดให้หม่อมเจ้าประวิชทำพระคันธานราสดร์องค์ 1 ต่อออกมาตรงหน้าพระพุทธรูปเก่าให้เปนเถากันออกมา ทอดพระเนตรแล้วสเด็ดกลับลงเรือสเด็ดมาประทับเรือพระที่นั่งเวสาตรี

เวลาเช้า 4 โมง ออกเรือพระที่นั่งเวสาตรีขึ้นมาตามลำน้ำ เวลาเช้า 5 โมงเสสสเด็ดถึงปากลัดล่างทอดสมอหยู่ มีพระราชหัถถึงสมเด็ดกรมพระ โปรดให้จัดการสเด็ดเปลี่ยนไหม่ ด้วยเดิมกำหนดว่าจะแยกขบวนสเด็ดพระราชทานพระกถินวัดไพชยนต์เปนขบวนข้างหน้า สมเด็ดพระนางเจ้า

พระบรมราชเทวี่สเด็ดทอดพระกถินวัดโปรดเกด เปนกถินข้างใน พายหลังซงเห็นว่าจะเปนการลำบาก จึงโปรดให้จัดใหม่ เปนขบวนรวมกัน

ครั้นเวลาบ่ายโมงเสสสเด็ดซงเรือพระที่นั่งประพาสแสงจันท์ พร้อมด้วยสมเด็ดพระนางเจ้า และสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ และเจ้าจอมข้างใน มีหัวหมื่นและเอดเดอแกมป์และพนักงานต่างๆ นั่งไปหน้าโยงท้ายโยง สเด็ดเข้าคลองลัด เรือขจรกรุงเปนเรือที่นั่งรองเจ้านายและพนักงานต่างๆลง เรือชลพิมานไชยซงผ้าไตร เรือดั้ง 4 คู่ คู่ชัก 1 คู่ เรือกลอง 2 ลำ มีเรือประตู เรือตำหรวดแซงตามทำเนียมสเด็ดประทับ เวลาบ่าย 2 โมงถึงวัดโปรดเกดสเด็ดขึ้นพร้อมด้วยขบวนข้างใน สเด็ดเข้าพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ ท้าวราชกิจทูนรายงานพระสงค์จำพรรสา 47 รูป พระญาณสมโพธินำ ซงถวายพระกถิน พระสงค์อปโลกน์สมมุติให้พระครูวินัยบุรนาจารย์ สวดญัตติทุติยกัมวาจาแล้วซงถวายไตรปี่ พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้หม่อมเจ้าสายถวายบริขาร พระราชทานจตุปัจจัยแก่พระสงค์ในพระอารามองค์ละ 2 บาท พระสงค์อนุโมทนา สเด็ดออกนอกพระอุโบสถดำหรัดกับกรมพระแล้วสเด็ดกลับเข้าไปทอดพระเนตรพระพุทธบาท ซงสักการะแล้วกลับไปทอดพระเนตรพระพุทธรูปต่าง ๆ ตามสาลาที่ล้อม

รอบพระพุทธรูป เวลาบ่าย 3 โมงเสส สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งข้ามมาจอดท่าวัดไพชยนต์พลเสพ สเด็ดขึ้นพร้อมด้วยข้างใน สเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ ท้าวราชกิจทูนรายงานพระสงส์จำพรรสา 61 รูป สมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีซงถวายผ้าพระกถิน พระสงค์กะทำอปโลกน์กัมสมมตกัมญัตติกัมแล้ว โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอซงประเคนไตรปีถานานุกรม แล้วพระสงค์ครองผ้าและกรานกถิน สมเด็ดพระนางเจ้าซงประเคนบริขาร และโปรดประทานจตุปัจจัยแด่พระสงค์ในพระอารามน็องค์ละ 2 บาท เท่ากับวัดโปรดเกดที่พระเจ้าหยู่หัวพระราชทาน สเด็ดพระราชดำเนินกลับ ซงเรือพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนข้างใน เดินขบวนเรือพระที่นั่งมาออกลัดบน เวลาบ่าย 4 โมงถึงเรือพระที่นั่งเวสาตรีขึ้นมาคอยรับสเด็ด สเด็ดขึ้นเรือพระที่นั่งเวสาตรี ออกเรือเวสาตรีขึ้นมาเวลาบ่าย 5 โมงเสสถึงท่าราชวรดิถ สเด็ดขึ้นประทับตรัดคับเจ้าพระยาพลเทพ และพระยารัตนโกสา สเด็ดซงพระราชยานกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง เวลาย่ำค่ำสเด็ดขึ้น

เวลาทุ่มเสสมีการสวดมนต์ ที่โรงหล่อริมวังพระองค์เจ้าประดิถ ในการที่จะหล่อพระประธานวัดเทพสิรินทราวาส

วันจันท์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าวันนี้โปรดให้เจ้าพนักงานปติบัติพระสงค์ ที่โรงหล่อรับพระราชทานฉัน

เวลาบ่ายโมงเศษ สเด็จออกทางพระที่นั่งจักรี สเด็จขึ้นทรงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเทอ พระเจ้าลูกเทอ สเด็จดำเนินขบวนไปประทับพลับพลาโรงหล่อ สเด็จขึ้นพลับพลาทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ เจ้าพนักงานรื้อเตาพิมพ์พระพุทธรูปแล้วยกเบ้าทองเข้ามาถวาย ทรงใส่ทองคำไบลงในเบ้าใบหนึ่ง พระราชทานสมเด็จกรมหลวงภาณุพันธุ์ใส่ใบหนึ่ง เจ้าพนักงานนำเบ้าไปขึ้นร่างร้าน แล้วนำสายเชือกสำหรับทรงจับเกี่ยวเข้ากับคีมทรงจับเชือก แล้วพระราชทานหางเชือกให้พระเจ้าลูกเทอและพระบรมวงสานุวงส์จับ เจ้าพนักงานเททองหล่อพระประธานวัดเทพสิรินทราวาส พระสงค์สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พิณพาทย์ค้องชัย ครั้นหล่อแล้วพระครูพราหมน์รดน้ำสังข์ที่พิมพ์พระ โปรดให้รีบแต่งให้แล้วให้ได้ปิดทองกถินหน้า พระสงค์ถวายอนุโมทนาเวลาบ่าย 2 โมง สเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาค่ำ สเด็จลงสมโภชสามวันพระเจ้าลูกเทอซึ่งประสูติณะวันพรึหัสบดี ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก

วันอังคาร ขึ้น 11 ค่ำเดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้โปรดให้มีการเทสนาพระมหาเวสสันดรชาดก เจ้าพนักงานจัดการในท้องพระโรง กลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

พระทวารข้างพระที่นั่งเสวตฉัตรกั้นฉากทั้งสองข้าง ตั้งธัมมาสน์ที่กลางพระที่นั่ง ที่หลังธัมมาสน์มีต้นไม้ตามเช่นเคยมา แต่คราวนี้ใช้ดอกไม้แห้งใบแห้ง หน้าธัมมาสน์ออกมาตรงหน้าพระทวารกลางตั้งโต๊ะเครื่องบูชาและเครื่องกันท์ ข้างผนังทั้งสองข้างต้นไม้ต่าง ๆ ที่ประทับและเครื่องนมัสการธัมนั้น ตั้งข้างผนังด้านตะวันตก อาสน์สงค์ตั้งข้างด้านตะวันออก บนพระที่นั่งเสวตฉัตรตั้งพระพุทธบุสยะรัตน์องค์น้อย 1 พระไชยในรัชกาลปัจจุบัน 1 พระพุทธรูปประจำวันพระชันสา 1 มีพระแท่นซงกราบตั้งต่อออกมาตั้งเครื่องนมัสการด้วย ห้องหน้าพระที่นั่งติดราวฉัตรกะดาด 1000 คัน ติดบนบัวเชิงผนังและแขวนฉากเวสสันดรชาดก ที่สนามหย้าหน้าพระที่นั่งมีโรงแผงตั้งที่ตามประทีป 4 โรง ตรงหน้าบันไดข้างละ 2 โรง

เวลาเช้า 3 โมงเสส โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอเจ้าฟ้ามหาวชิรุนหิส สเด็ดออกมาซงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระพุทธปติมากร และเครื่องนมัสการธัมเทสนา หม่อมเจ้าพระพุทธบาทปิลันธน์ถวายเทสนาทสพร เวลาเช้า 4 โมงเสสเทสนาจบ พินพาทย์ประโคมเพลงสาธุการ สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอซงประเคนไตรแพรบริขารจตุปัจจัย ราคา 10 ตำลึงบูชากันท์

ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการ หม่อมราชวงส์พระมหาจเริน

ถวายเทสนาหิมพานต์ เช้า 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับรับสั่งกับสมเด็ดกรมพระ แล้วสเด็ดขึ้นในพระฉาก ย่ำเที่ยงเทสน์จบ พิณพาทย์ประโคมเพลงตวงพระธาตุ สเด็ดออกซงประเคนเครื่องกัณฑ์เท่ากับกัณฑ์ก่อน

ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระใบดีกานุ้ยวัดเวฬุราชินถวายเทสนาทานกัณฑ์ สเด็ดประทับในพระฉาก เวลาบ่าย 2 โมง เทสนาจบ พิณพาทย์ประโคมเพลงพระยาโสก สเด็ดออกประทับตรัดกับสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิครู่หนึ่ง สเด็ดซงประเคนเครื่องบูชากัณฑ์

ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระปลัดเอี่ยม วัดราชสิทธิถวายเทสนาวันประเวส ซงพาพระเจ้าลูกเทอ พระองค์เจ้าประภาพรรนพิไล พระองค์เจ้าประไพพรรนพิลาสซึ่งประสูติพร้อมกันมาให้เจ้านายดูแล้วสเด็ดขึ้น บ่าย 4 โมง เทสนาจบ พิณพาทย์ประโคมพระยาเดิน โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอซงประเคนเครื่องบูชากัณฑ์

สเด็ดออกซงจุดเทียนเครื่องนมัสการธัม พระใบดีกาบุญวัดสุวรรนถวายเทสนาชูชกบัพ สเด็ดประทับตรัดกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น เวลาย่ำค่ำเทสนาจบ พิณพาทย์ประโคมเพลงเส้นเหล้า สเด็ดออกซงประเคนเครื่องบูชากัณฑ์

ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการธัม หม่อมเจ้าเนรอนุชาติถวายเทสนาจุลพน เวลาทุ่ม 1 เทสนาจบ พินพาทย์ประโคมเพลงเชิดกลอง สเด็ดซงประเคนบริขารเครื่องบูชากันท์

ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการธัม หม่อมเจ้าเนรปติพัธถวายเทสนามหาพน สเด็ดประทับในพระฉาก เวลา 2 ทุ่มเสสเทสนาจบ พินพาทย์ประโคมเพลงคุกพาทย์ โปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอพระองค์ไหย่ซงประเคนบริขาร

สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอซงจุดเทียนซงธัม พระรอดพิธีธัมวัดพระเชตุพนถวายเทสนากุมารบัพ เวลา 4 ทุ่มเสส เทสนาจบ พินพาทย์ประโคมเพลงเชิดฉิ่งโอด สเด็ดออกซงถวายบริขารเครื่องบูชากันท์

ซงจุดเทียนเครื่องซงธัม พระสมุห์ผ่องวัดคินินาถถวายเทสนามัทรีบัพ เวลา 2 ยามเทสนาจบ พินพาทย์ประโคมทยอยโอด สเด็ดออกซงประเคนเครื่องกันท์

ซงจุดเทียนนมัสการ หม่อมเจ้าเนรพร้อม ถวายเทสนาสักบัพ สเด็ดประทับในพระฉาก เวลา 7 ทุ่ม เทสนาจบพินพาทย์ประโคมเพลงกลม สเด็ดออกซงประเคนเครื่องบูชากันท์

ซงจุดเทียนนมัสการธัม พระสมุห์ตาดวัดนาคกลางถวายเทสนามหาราชบัพ สเด็ดประทับในพระฉาก เวลา 8 ทุ่ม

เทสนาจบ พินพาทย์ประโคมกราวนอก สเด็ดซงถวายเครื่องบูชากันท์ พระราชทานรางวัน 10 ตำลึง

ซงจุดเทียนนมัสการธัม หม่อมเจ้าอมรอำนวยถวายเทสนาฉขัตติยะบัพ สเด็ดมาตรัดกับสมเด็ดกรมพระแล้วสเด็ดขึ้นไนพระฉาก เวลา 3 ยามเสสเทสน์จบ พินพาทย์ประโคมตระนอน สเด็ดออกซงประเคนเครื่องกันท์

ซงจุดเทียนเครื่องซงธัม พระสมุห์ด้วงวัดพระเชตุพนถวายเทสนานครกันท์ เทสนาจบถวายยถาพระสงค์รับสัพพีพินพาทย์ประโคมเพลงกลองโยน สเด็ดซงประเคนบริขารเครื่องบูชากันท์ พระราชทานรางวันอีก 10 ตำลึง สเด็ดมาตรัดกับสมเด็ดกรมพระ พระธัมถาวรถานานุกรมถวายอติเรกถวายพระพรลา เวลา 11 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันพุธ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็ดออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทท้องพระโรงกลาง ซงจุดเทียนนมัสการที่นั่งพระที่นั่งเสวตฉัตรโปรดให้นิมนต์พระสงค์ที่ถวายเทสนาจตุราริยสัจเข้ามานั่งอาสน์สงค์ ซงจุดเทียนเครื่องซงธัม พระพรหมมุนีขึ้นถวายเทสนาทุขสัจกันท์ 1 จบลงสเด็ดซงประเคนไตรแพรบริขารและจตุปัจจัยมูลค่าราคา 10 ตำลึง เวลาบ่าย 5 โมง ซงจุดเทียน

นมัสการพระธัมไตรโลกาจารย์ถวายเทสนาสมุทยสัจกัณฑ์ที่ 2 เวลาเกือบย่ำค่ำจบสเด็ดซงประเคนเครื่องบูชากัณฑ์เหมือนกัณฑ์ก่อน แล้วซงจุดเทียนเครื่องซงธัม พระเทพกวีถวายเทสนานิโรธสัจกัณฑ์ที่ 3 เวลาย่ำค่ำเสสเทสนาจบลง สเด็ดซงประเคนเครื่องบูชากัณฑ์แล้วซงจุดเทียนเครื่องซงธัม พระสีสมโพธิถวายเทสนามัคสัจกัณฑ์ที่ 4 เวลาทุ่มเสสเทสน์จบ สเด็ดซงประเคนเครื่องไทยธัมบูชากัณฑ์ แล้วพระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป สเด็ดมาประทับตรัดกับเจ้านายครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันพรึหัสบดีขึ้น 13 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้โปรดให้จัดการสวดมนต์ฉลองไตรปี เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคมตามเช่นเคยมาทุกปี

พระสงค์ทั้งปวงบันดาที่ได้รับพระราชทานผ้าไตรพระกถินผ้าไตรปี มีจำนวนที่ได้มาสวดมนต์ในกาลสมัยนี้ 546 ทางไกลไม่ได้มา 8 ชราอาพาธมาไม่ได้ 66 สามเนร 4 รวมเส็ดสิ้นทั้งกรมพระ กรมหมื่น หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อยพระครูถานานุกรมปเรียญพิธีธัมที่รับพระราชทานไตรพระกถินไตรปี 624

เวลาค่ำพระสงค์ผู้ไหย่ผู้น้อยมาพร้อมกัน แบ่งคนะธัมยุติกานิกาย 154 องค์ คนะเหนือ คนะกลาง คนะไต้ ฝ่าย

มหานิกาย 329 องค์ รวม 483 องค์ สวดในพระที่นั่งอนันตสมาคม คณะรามัญนิกาย 63 รูป สวดบนพระที่นั่งสุทไธสวรรย

เวลา 2 ทุ่มเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีลแล้วกรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรณาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ไหย่ผู้น้อย พระครูถานานุกรมปเรียญ 546 องค์ จเรินทวาทัสปริตร โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดไปซงจุดเทียนที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย พระราชาคนะพระครูถานานุกรมปเรียญรามัน 63 รูปสวดมนต์ทวาทัสปริตร เวลายามเสสสวดมนต์จบสเด็ดไปประทับตรัดกับกรมพระปวเรสครู่หนึ่ง พระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลา พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็ดลงซงบาตรในพระบรมมหาราชวังสมเด็ดพระวันรัตน์ สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย พระครูถานานุกรมปเรียญที่สวดมนต์เมื่อคืนนี้ แบ่งเข้าไปบินทบาต 364 องค์ สามเนร 4 รวม 368 องค์ ซงบาตรแล้วเวลา 5 โมงสเด็ดออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ซงจุดเทียนนมัสการกรมพระปวเรสวริยาลงกรณ์ถวายสีล แล้วสเด็ดซงประเคนกรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรณาน หม่อมเจ้าพระ

พระราชาคนะถานาผู้ไหย่ผู้น้อยถานานุกรมปเรียณ 152 องค์ รับพระราชทานฉัน โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอสเด็ดไปซงประเคนที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย พระสงค์รับพระราชทานฉันอีก 30 รูป สเด็ดประทับซงปิ์ดทองพระและพระคัมภีร์ พระมหาราชครูพิธีถวายน้ำพระมหาสังข์ สเด็ดมาประทับตรัดกับพระบรมวงสานุวงส์ พอพระสงค์ฉันแล้วถวายอติเรกถวายพระพรลาไป สเด็ดออกขุนนางไม่มีราชการอะไร แล้วพระราชทานสัญญาบัตรหลวงบริรักส์โลหะวิสัยผู้ช่วยเมืองระนอง เปนพระอัสดงคตทิสรักสาผู้ว่าราชการเมืองตระบุรี 1 กับโปรดให้กรมท่ามีหนังสือส่งสัญญาบัตรไปพระราชทานเลื่อนพระยาอัสดง เปนพระยาอนุกูลสยามกิจกงสุลฝ่ายสยามเมืองสิงคโปร์ แล้วสเด็ดขึ้น

เวลา 2 ทุ่มเสสโปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอสเด็ดไปซงธัมที่พระที่นั่งอมรินทวินิฉัย พระอริยะกวีถวายเทสนากถินทานกันท์ 1 จบ ซงประเคนไตรแพรสมนะบริขารอเนกภันท์และกัปปิยะมูลวัตถุจตุปัจจัยราคา 10 ตำลึงตามเช่นเคยซงบำเพ็นมา

เวลา 2 ยามเสส สเด็ดลงลอยพระประทีปในเรือบัลลังก์ตามโบรานราชประเพนี มีเรืออนันตนาคราชแต่งเครื่องประทีปซงพระไชย เรือสรีสุพรรนหงส์ซงพุ่มดอกไม้ ตามเช่นเคยมาทุกปี

วันนี้มีผ้าป่าหลวงเรียกผ้าป่าบันดาสักดิ์ พระราชทานพระ

ราชาคณะ พระครูฐานาหัวเมือง 8 องค์ คือพระธัมราชานุวัด 1 พระอมราภิรักขิต 1 พระสุวรรณวิมลสิถ 1 พระปริยัติวงสาจารย์ 1 พระญาณไตรโลก 1 พระครูธัมทิวากร 1 พระครูจันทรัสมี 1 พระมหาธัมเวโค วัดนิเวส 1

วันเสาร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็ดลาซงบาตรในพระบรมมหาราชวัง ฝ่ายใน กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระราชาคณะผู้ใหย่ผู้น้อย พระครูฐานานุกรม ปเรียญและสามเนรหม่อมเจ้า สามเนรปเรียญ รวม 368 องค์เข้าไปรับบินทบาตหย่างเวลาวานนี้

เวลาเช้า 5 โมงเสส พระบรมวงสานุวงส์ซงประเคนสำรับสมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ พระราชาคณะผู้ใหย่ผู้น้อย ถานานุกรมปเรียญ รวม 152 รูป รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งอนันตสมาคม และมีพระราชาคณะ พระครูฐานานุกรม รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งสุทไธสวรรยอีก 30 รูป รวมรับพระราชทานฉันวันนี้ 182 พระสงค์ยังกำลังฉันหยู่สเด็ดออกประทับซงปิดทองพระพุทธรูปและพระคัมภีร์ พระมหาราชครูพิธีถวายน้ำพระมหาสังข์ในพระราชพิธีจองเปรียง พระสงค์

ฉันแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดออกขุนนาง แล้วสเด็ดขึ้น

เวลา 2 ทุ่มเสส โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอไปซงธัมเทสนา นะ พระที่นั่งอมรินทวินิฉัย พระญาณสมโพธิถวายเทสนาจีวรทานกันท์ 1 จบ สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอถวายผ้าไตรแพรสมนะบริขารภันทนานาวัตถุจตุปัจจัยมูลค่า 10 ตำลึงบูชากันท์

เวลา 5 ทุ่มเสส สเด็ดลงลอยพระประทีปหย่างเวลาวานนี้

ผ้าป่าหลวงวันนี้พระราชทาน พระคุนวงส์ 1 พระครูอมราธิบดี วัดบ่อเมืองนนท์ 1 พระครูอินทมุนี วัดตำหนักเมืองนนท์ 1 พระครูปถมเจดิยานุรักส์ เมืองนครชัยสรี 1 พระปลัดนาก วัดนิเวส 1 พระครูพุทธฉายาภิบาล เมืองสระบุรี 1 พระครูรามัญสมนะคุต เมืองลพบุรี 1 พระครูวินยานุบุรนาจารย์ วัดโปรดเกด เมืองนครเขื่อนขันธ์ 1 รวม 8 องค์

วันอาทิจ แรม 1 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็ดลงซงบาตรข้างในพระบรมมหาราชวัง กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระพระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย พระครูถานานุกรมปเรียญ รวม 368 องค์ เข้าไปรับอาหารบินทบาตหย่างวันก่อน

เวลาเช้า 5 โมง พระบรมวงศานุวงศ์ซงประเคนสำรับพระสงฆ์มีสมเด็ดพระวันรัตน์ พระราชาคณะผู้ไหย่ผู้น้อยถานานุกรมปเรียญ รวม 152 รูป รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งอนันตสมาคม และในพระที่นั่งสุทไธสวรรยมีพระสงฆ์รับพระราชทานฉันอีก 30 รูปเหมือนกัน รวมวันนี้รับพระราชทานฉัน 182 รูปเปนทั่วกันสิ้น เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็ดออกซงปิดทองพระพุทธรูป พระคัมภีร์ พระครูพราหมน์ถวายน้ำพระมหาสังข์ตามพระราชพิธี พระสงฆ์ฉันแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดออกขุนนางไม่มีราชการอะไรแล้วสเด็ดขึ้น

โปรดเกล้า ฯ ให้กรมขุนเจเรินผลสเด็ดไปซงเปลื้องเครื่องสุวรรนอลงกรน์อันประดับพระพุทธปติมากรแก้วมรกตหย่างวสันตรึดู และซงน้ำหอมแล้วประดับเครื่องสุวรรนวิภูสิตาภรน์หย่างเหมันตรึดู แล้วพระมหาราชครูพิธีและพราหมน์จะได้เบิกแว่นเวียนเทียนด้วย

เวลา 2 ทุ่มเสส โปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดไปซงธัมเทสนาในพระที่นั่งอมรินทวินิฉัย พระอริยะมุนีถวายเทสนาปติสังขรน์ทานกันท์ 1 จบ ซงประเคนไตรแพรสมนะบริขารวัตถุจตุปัจจัยราคา 10 ตำลึงบูชากันท์ด้วย

เวลา 2 ยามสเด็ดลงซงลอยพระประทีปตามทำเนียม

ผ้าป่าหลวงวันนี้พระราชทาน พระพิสาลสมนะกิจวัดคงคา

ราม เมืองเพชรบุรี 1 พระครูมหาสมนะวงส์ วัดมหาสมนาราม เมืองเพชรบุรี 1 พระครูขัตยาคม วัดสัตนาต เมืองราชบุรี 1 พระอุดมญาน วัดซงธัม เมืองนครเขื่อนขันธ์ 1 พระครูอุตโมรวุงส์ธาดา วัดโบด เมืองปทุมธานี 1 พระครูธีรานันทมุนี วัดเมตตารัง เมืองปทุมธานี 1 พระครูปทุมเถระสถาน วัดอำภุรา เมืองปทุมธานี 1 พระครูสรีวิสุทธิญานเขาแก้ว 1 รวม 8

วันจันท์ แรม 2 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เช้าวันนี้มีการเลี้ยงพระที่พระที่นั่งอมรินท์ตามกาลานุกาลสมัย พระสงค์ที่รับพระราชทานฉันนั้นพระราชาคนะพระครูถานานุกรมปเรียญหัวเมือง 28 รูป หม่อมเจ้าเนร 1 เนรปเรียญ 3 รูป เจ้าพนักงานเชินพระบรมอัตถิพระอัตถิขึ้นประดิสถานบนพระที่นั่งเสวตฉัตรและโต๊ะจีนตามเคย พระเจ้าหยู่หัวไม่สเด็ดออก โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดออกไปบำเพ็นพระราชกุสล

เวลาเช้าวันนี้ลดเสาโคมชัยโคมประเทียบโคมบริวาร สิ้นการพิธีจองเปรียงเท่านี้

วันนี้เจ้าจอมมารดาหยิงเนื่อง ป่วยเปนอหิวาตกโรคถึงแก่กัมในพระบรมมหาราชวังในเวลาบ่าย 4 โมงเสส โปรดให้ยกสพลงหีบไปฝังไว้วัดเทพสิรินทราวาส เจ้าจอมมารดาหยิงเนื่องมีพระ

องค์เจ้า 2 พระองค์ คือ พระองค์เจ้าหญิงเยาวภาพงศ์สนิธ 1 พระองค์เจ้าชายประสูติได้ 12 วันพระองค์ 1

เวลาบ่าย 5 โมงเสศ สเด็ดออกประทับออฟฟิศรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันอังคาร แรม 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสรือชัย เมืองฉะเชิงเซา ขอที่เขตพระอุโบสถวัดเฉลิมสัทธาราสดร์ ยาว 7 วา 2 สอก กว้าง 5 วา ตำบน 1 วัดพนมพนาวาสยาว 6 วา 2 สอก กว้าง 5 วา 2 สอก เปนที่วิสุงคามสีมา ฉบับ 1 กับใบบอกหลวงรามสิทธิสรยกบัตร ผู้รักสาเมืองลพบุรี ขอพระราชทานที่เขตอุโบสถวัดบ้านกล้วยสนามแจง กว้าง 9 วาสอกคืบ ยาว 5 วา 2 สอก เปนที่วิสุงคามสีมา ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาเพชรรัตน สงครามรามภักดี เมืองเพชรบูรณ์ ว่าได้ส่งขอนดอกแหน่งเนียม เครื่องราชบรรณาการจำนวนปีมะแม เบญจสกขอนดอก 2 ท่อน แหน่ง 100 ชลอม ขี้ผึ้งหนัก 40 สลึง เสื่ออวด 14 ผืน เงินแทนต้นไม้ทองเงิน 11 ตำลึงลงมาแล้ว ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาวิชิตภักดีศรีสุรสงคราม ปลัดเมืองตะกั่วป่า 2 ฉบับ ๆ หนึ่งส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการจำนวนปีระกาสัปตสก มีจำนวนต้นไม้ทอง 6 เงิน 6 รวม 12 ต้น ๆ ละ 1 บาท เครื่องราชบรรนาการเทียนพนม 1000 เล่ม อำพันหนัก 4 ตำลึง 4 บาทจีน ส่งเงินแทนตำลึงละ 5 เหรียน เงิน 20 เหรียน ผลจันทน์เทศ 20 ชั่งจีน อำพันแดง 30 ชั่งจีน เสื่อขาว 100 ผืน ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง อีกฉบับ 1 ว่าได้ส่งเงินพาสี 5 หย่าง ไปให้หลวงทวีปสยามกิจฝากแบงก์ จำนวนปีมะแมเบญจสก 1067 ชั่ง 16 ตำลึง 3 บาท 1 สลึง ปีวอกฉสก 2 งวดเงิน 733 ชั่ง 6 ตำลึง 2 บาท 3 สลึง ปีมะเมียจัตวาสก ค่าตราดีบุก 3200 ปีมะแม เบญจสก 3250 เปน 6450 เหรียน คิดเปนเงินตรา 134 ชั่ง 7 ตำลึง 2 บาท รวมเส็ดเปนเงินฝากแบงก์ครั้งนี้ 94450 เหรียน ฉบับ 1 กับว่าพระวิชิตภักดีจัดได้ผ้าขาว 24 สอก 100 พับ ผ้าลายยมะวาต 200 ผืน ผ้าแดงเทศ 50 พับ ส่งเข้ามาทูนเกล้า ฯ ถวาย

พระนรินทน้ำพระอัสดงคต ผู้ว่าราชการเมืองตระบุรีกราบถวายบังคมลาไปรักสาราชการบ้านเมือง พระราชทานเสื้อผ้าถาดหมาก คนโททองคำตามทำเนียม

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 ค่ำ ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

วันนี้เริ่มการพระราชทานเบี้ยหวัด เจ้าพนักงานจัดการใน ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี เวลาเช้า 5 โมง พระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งประเคนพระสงฆ์ขัตติยะราชวงศ์ มีกรมพระปวเรศ กรมหมื่น วชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ หม่อมเจ้าเณร หม่อมราชวงศ์ พระราชพงศ์บดิพัธ รวม 14 องค์ รับพระราชทานฉัน -

เวลาบ่ายโมงเศษ เสด็จออกซึ่งจุดเทียนนมัสการ ขุน พิพิธอักสรพรรนอ่านประกาศว่าด้วยพระราชทานเบี้ยหวัด ซึ่งจุด เทียนเครื่องสังเวยและเทียนเครื่องสักการะพระสยามเทวาธิราช แล้วซึ่งเจิมพระสยามเทวาธิราชพระครอบเขาเงินเขาทอง แล้ว โหรบูชาเริกส์หน้าบายสีทองเงินสมโภชเงิน พระครูพราหมณ์ รดน้ำสังข์ถุงเงินและกะดานเทเงิน เจ้าพนักงานประโคมสังข์ แตร พิณพาทย์ แล้วเสด็จซึ่งประเคนแผ่นปมานิยมบัตร แต่กรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ หม่อมเจ้าเณร หม่อมราชวงศ์พระราชพงศ์บดิพัธ พระสงฆ์ ถวายอนุโมทนาอดิเรกถวายพระพรถา ซึ่งพระกรุนาโปรดให้เจ้า พนักงานพระคลังมหาสมบัติ ไวยาวัจกรพระบรมราชวงศ์ที่ซึ่ง ผนวด และพราหมณ์โหรดาจารย์ พราหมณ์พฤฒิบาทว์ กรม โหรหน้าหลัง ช่างสิบหมู่ทหารใน เสด็จประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็จขึ้น

เวลาบ่าย 4 โมง โปรดให้จัดการรับกงสุลเยอรมันซึ่งจะเฝ้าถวายพระราชสาส์นในห้องดอรนิงรูม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท มีกรมพระตำหรวดทหานมหาดเล็กแต่งตัวเต็มยส มหาดเล็กสวมเสื้อเยียระบับคอยเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวซงฉลองพระองค์เต็มยสทหานมหาดเล็ก ซงเครื่องอิสริยะยสแบลคอีเกอร์ของกรุงเยอรมนี สเด็ดออกประทับในดอรนิงรูม เจ้าพนักงานกรมวังกรมท่านำดอกเตอร์คาเบรียล กงสุลเยอรมัน 1 มิสเตอร์ ซิง ซิงเยอร์ สิเกรตารี 1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ซงพระราชปติสันถารโดยควนแล้ว ดอกเตอร์คาเบรียลถวายพระราชสาส์นสมเด็ดพระเจ้าเอมเปอเรอร์เยอรมนีตอบพระราชสาส์นกรุงสยาม ที่ซงปรินซ์เฟรดเดอริกซาลส์สิ้นพระชนม์ แล้วถวายคำนับกลับออกมา พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น

แล้วสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีสเด็ดออกประทับซิตติงรูมองค์ตะวันออกพระจักรี กรมหมื่นเทววงส์และราชเอดเดอแกมป์นำมิสเตอร์ ซิง ซิงเยอร์ 1 ดอกเตอร์คาเบรียล 1 มิสซิส ซิง ซิงเยอร์ 1 เข้าไปเฝ้าสมเด็ดพระนางเจ้าเปนการไปรเวต เพื่อจะพระราชทานเกียรติยสแก่มิสซิส ซิง ซิงเยอร์ เฝ้าแล้วกราบถวายบังคมลาไป

วันพฤหัสบดีแรม 5 ค่ำเดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสศ สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซง ปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระยาพิพัธโกสาอ่านบอกพระยาวิชยาธิบดี เมืองจันทบุรี ถวายพระราชกุสลทอดพระกฐินหลวงวัดโยธานิมิต ฉบับ 1 กับไบบอกพระราชพงสานุรักส์ เมืองสมุทสงคราม ว่าได้แต่ง กรมการพร้อมกับขุนเทพเสนา เดินประเมินเก็บเงินค่านาแขวง เมืองสมุทสงครามจำนวนปีมะแม เบญจสก ได้เงิน 42 ชั่ง 7 ตำลึง 3 บาท เปนเส็ดสิ้นจำนวนนา หักสิบลดพระราชทาน เสนากรมการ 4 ชั่ง 4 ตำลึง 3 บาท 640 ไพ คงส่งหลวง 38 ชั่ง 2 ตำลึง 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง 210 ไพ ได้มอบให้เสนากรมการ คุมเข้ามาส่ง

โปรดให้แจกเบี้ยหวัด วันนี้กรมพระตำหรวดทั้ง 8 กรม กรมพลพัน กรมอาสาหกเหล่า กรมกองแก้วจินดา กรม อรสุมพล และอื่น ๆ ที่เปนกรมขึ้นกรมพระกลาโหมเปนต้น

เวลาย่ำค่ำสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ แรม 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมง 6 นาที พระนางเจ้าเสาวภาผ่องสรีประสูติ สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอพระราชกุมาร นะพระที่นั่งบรมราชสถิต

มโหลารห้องเขียว ซงสบายปรกติดีหยู่

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวซงฉลองพระองค์ครึ่งยสทหานมหาดเล็ก ซงส้อยจักรีบรมราชวงส์สเด็ดออกประทับพระที่นั่งพุดตานทองคำพายใต้พระมหาเสวตฉัตร นะท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ เสนาบดีมนตรีมุขมาจข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือน เฝ้าเบื้องบาทบงกชมาสตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง ชาวประโคมๆ ตามราชประเพนี ครั้นสุดเสียงประโคมแล้วเจ้าพนักงามกรมวัง กรมพระกลาโหม นำตนกูอับดุลดานิน้องพระยาไซบุรีเข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แล้วมีพระบรมราชโองการให้หาตนกูอับดุลดานิเข้าไปหน้าพระที่นั่งโธรน ซงพระกรุนาโปรดพระราชทานสัญญาบัตรตนกูอับดุลดานิเปนพระเสนีนรงค์ริทธิรายามุดาเมืองไซบุรี และโปรดพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชทานพรแล้วสเด็ดขึ้น

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง โปรดให้แจกเบี้ยหวัด วันนี้กรมล้อมพระราชวัง กรมรักสาพระองค์ กรมฝรั่งแม่นปืน กรมลูกขุน ขุนสาลแพ่งกลาง แพ่งกเสม กรมอาลักสน์ เวลาย่ำค่ำสเด็ดขึ้น

เวลายามเสส ในท้องฟ้า เห็นเหมือนดาวตก หรือพระ

บรมสารีริกธาตุ หรือผีพุ่งไต้ เต็มทั่วไปทั้งอากาส จะประมาณจะนับมิได้

วันนี้กรมหมื่นเทววงส์ เสนาบดีว่าการต่างประเทส ได้รับโทรเลขจากราชทูตสยามนะกรุงปารีสว่า สมเด็ดพระเจ้าอัลฟองโส ที่ 12 พระเจ้าแผ่นดินสเปนสิ้นพระชนม์ที่กรุงมัดริด แต่นะวันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 จุลสักราช 1247 พระโรคสามัญ ราชสมบัติสืบต่อโดยพระราชธิดา แต่เวลานี้พระอัคมเหสีสำเหร็ดราชการแผ่นดิน แต่เวลานี้ราสดรกำลังไม่เรียบร้อยกันด้วย

วันเสาร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำ สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาอุตรการโกสลผู้รักสาเมืองพิชัยถวายพระราชกุสลทำบุญให้ทาน และจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนมพรรสา

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระเสนานุวงส์ภักดี เมืองคีรีรัถนิคม ว่าได้เก็บเงินพาสีอากรเมืองคีรีรัถนิคมส่งหลวงทวีปสยามกิจฝากแบงก์ เปนจำนวนเงินค่าตีตราดีบุกและค่าอากรดีบุกจำนวนปีมะเมียจัตวาสก ปีมะแมเบญจสก ปีวอก

ฉสก รวมเงิน 1705 เหรียน ได้ส่งริสีตแบงค์มาแล้ว ฉบับ 1

ไบบอกพระยาอมรินทรือชัย เมืองราชบุรี ส่งไม้เกนการพระเมรุกรมพระราชวังบวร

พระยาพิพัธโกสาอ่านบอกพระยาชลบุรานุรักส์เมืองชลบุรี ส่งเงินผูกปี่ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสก ครั้งนี้ได้จีน 800 คน เงินค่าแรง 40 ชั่ง ค่าดีกา 2 ตำลึง มอบให้กรมการคุมเข้ามาส่ง

โปรดเกล้า ฯ ให้แจกเบี้ยหวัดวันนี้ กรมพระสุรัสวดี กรมท่า กรมนา กรมหมอ กรมธัมการสังคการี แต่สเด็ดออกค่ำไป โปรดให้แจกแต่ผู้ไหย่ ๆ เวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันอาทิจ แรม 8 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็ดออก

วันจันท์ แรม 9 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่ายโมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้ว สเด็ดไปประทับที่โต๊ะอธิบดีผู้กำกับแจกเบี้ยหวัด โปรดให้แจกเบี้ยหวัดที่ค้างแต่วันแรม 7 ค่ำแล้วแจกกรมมหาดไทย กรมพระกลาโหม และกรมอื่น ๆ

เจ้าพระยาสุรวงส์ ซึ่งไปส่งกองทัพกลับลงมา ได้เข้ามา

เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับสั่งด้วยเรื่องที่ขึ้นไปส่งกองทัพ เวลาบ่าย 2 โมงเสสสเด็ดขึ้น

เวลาค่ำสมโภชสามวันสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอซึ่งประสูตินะวันสุกร์ แรม 6 ค่ำ เดือน 12 บนพระที่นั่งบรมราชสถิตมโหลาร พระบรมวงสานุวงส์ ข้าราชการฝ่ายหน้าเข้าไปที่พระที่นั่งสมมตเทวราชอุบัติ

วันอังคาร แรม 10 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่ายไม่มีราชการอะไร เจ้าพนักงานจัดการตั้งเครื่องพระราชพิธีฉัตรมงคลในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทตามเช่นเคยมาทุกปี

เวลา 2 ทุ่มเสส สเด็ดออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ พระธัมเจดีย์ถวายสีลแล้วขุนนิมิตอักสรอ่านประกาสว่าด้วยพระราชทานตราจุลจอมเกล้า แล้วพระธัมเจดีย์ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย พระครูปเรียณรวม 30 รูป สวดพระพุทธมนต์สัตปริตร สเด็ดมาประทับมุขเหนือครัดกับพระบรมวงสานุวงส์ เวลายามเสสสวดมนต์จบ พระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดซงจุดเทียนเครื่องทองน้อยหน้าพระที่นั่งเสวตฉัตร ซึ่งตั้งพระมหาพิชัยมงกุตเครื่องเบญจกกุธภันท์บรมราชูปโภคและพระแสงต่าง ๆ ทั้งปวง แล้วสเด็ดขึ้น

วันพุธ แรม 11 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง เสด็จออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เสด็จประทับมุขตะวันออกซงจุดเทียนนมัสการ พระธัมเจดีย์ถวายสีล แล้วสเด็ดซงประเคนพระสงค์ 30 รูปรับพระราชทานฉันสำรับวันนี้ของหลวงซงประเคน 1 นอกนั้นเกนพระเจ้าราชวรวงส์เทอ พระวรวงส์เทอ และท่านเสนาบดี เจ้าพระยา พระยาพระ ที่ได้รับพระราชทานพานทองโต๊ะทอง ทำมาองค์ละที่ท่านละที่ทั่วกันกับพระสงค์ พระสงค์ฉันแล้วซงประเคนไทยทานแก่พระธัมเจดีย์ แล้วโปรดให้เจ้าของสำรับประเคนไทยทานของตน พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดซงจุดเทียนเครื่องทองน้อยสักการะพระมหาพิชัยมงกุต และเครื่องบรมราชูปโภคและเทียนเครื่องสังเวย แล้วโหรบูชาเริกส์จบพราหมน์อ่านดุสดีสังเวยสี่ลาจบลง พระครูพราหมน์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภช เครื่องเบญจวิวิธราชกกุธภันท์ ตามทำเนียมพระบรมวงสานุวงส์จุดเทียนธูปบูชาเครื่องราชกกุธภันท์ตามเคย แล้วสเด็ดซงเจิมล้งพระมหาพิชัยมงกุตเครื่องบรมราชูปโภคและพระแสงต่าง ๆ สเด็ดขึ้น

เวลายามเสส สเด็ดลงพระที่นั่งไพสาลทักสิน โปรดให้นิมนต์พระเข้าไปนั่งที่ ซงจุดเทียนเมัสการพระไชย 5 รัชกาล แล้วกรมพระปวเรสวริยาลงกรน์ถวายสีล พระยาสริสุนทรอ่าน

ประกาสจบ กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญานหม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย พระครูถานานุกรมปเรียญคนะธัมยุติกานิกาย 38 รูปสวดสัตปริตร สเด็ดมาซงจุดเทียนที่โต๊ะซึ่งตั้งเครื่องเบญจราชกกุธภันท์ พระสงค์สวดมนต์จบแล้วถวายอติเรกถวายพระพรลา สเด็ดมาประทับตรัดกับเจ้านายครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

อนึ่งกรมหมื่นเทวงส์ได้รับโทรเลขมาแต่เมืองสิงคโปร์ว่าอังกริดยกกองทัพเข้าตีเมืองพม่าได้กรุงมันดะเล (คือเมืองหลวงของพม่า) เจ้าทีบอซึ่งเปนพระเจ้าแผ่นดินขอทำสัญญาแต่วันอังคาร แรม 10 ค่ำ เดือน 12 จุลสักราช 1247

วันพรึหัสบดีแรม 12 ค่ำเดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง สเด็ดลงพระที่นั่งไพสาลทักสิน โปรดให้นิมนต์พระสงค์ที่สวดมนต์เมื่อคืนนี้เข้าไปนั่งที่ ซงจุดเทียนนมัสการกรมพระปวเรสถวายสีล แล้วซงประเคนกรมพระปวเรสกรมหมื่นวชิรญาน พระสงค์ทั้งปวงรับพระราชทานฉันสำรับวันนี้เครื่องหลวงซงประเคนถวายกรมพระปวเรส 1 เครื่องของสมเด็ดพระนางเจ้าถวายกรมหมื่นวชิรญาน 1 นอกนั้นของพระบรมวงสานุวงส์ฝ่ายในพระองค์ละสำรับ พระสงค์ฉันแล้วซงประเคนไทยธัมถวายกรมพระปวเรส แล้วโปรดให้กรมหมื่น

วชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะ พระครูถานานุกรม ปเรียญทั้ง 37 องค์เข้าไปรับของไทยทานข้างใน แล้วพระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลาไป ซงจุดเทียนที่โต๊ะเครื่องบรมราชูปโภคและโต๊ะเครื่องสังเวย โหรบูชาเริกส์ พราหมน์อ่านดุสดีสังเวย 4 ลาแล้ว พระครูพราหมน์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชเครื่องตามทำเนียม พระบรมวงสานุวงส์จุดเทียนธูปเข้าไปบูชาเครื่องบรมราชูปโภคตามทำเนียม เวียนเทียนแล้วสเด็ดซงเจิมเครื่องตามเช่นเคยมาแต่ก่อน

เวลาบ่าย 5 โมง พระเจ้าหยู่หัวซงฉลองพระองค์เยียระบับฉลองพระองค์ครุย สเด็ดออกพระที่นั่งอนันตสมาคม สเด็ดประทับพระที่นั่งโธรน เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรกลองชนะมโหรทึกกลองแตรทหาน ในเวลานั้นมีแต่พระบรมวงสานุวงส์และตำหรวดมหาดเล็กเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แล้วจึงท่านเสนาบดีมุขมนตรีมาจข้าราชการฝ่ายทหานพลเรือนเดินเข้ามาโดยลำดับถวายคำนับแล้วไปยืนตามตำแหน่ง

พระเจ้าหยู่หัวมีพระบรมราชโองการประกาสด้วยจะโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยะยสในวันนี้ แล้วมีพระบรมราชโองการให้หากรมหมื่นเทววงส์วโรปการเข้าไปหน้าพระที่นั่ง พระราชทานเครื่องราชอิสริยะยสปถมจุลจอมเกล้าและส้อยด้วย 1 และโปรดพระราชทานเครื่องราชอิสริยะยส

ทุติยจุลจอมเกล้าแด่พระบวรวงส์เทอชั้น 2 พระองค์เจ้าวิไลวรวิลาส 1 และพระราชทานพานทอง คนโททอง กะโถนทองด้วย แล้วพระราชทานพรแด่ผู้ที่มาประชุมแล้วสเด็ดไปประทับพระที่นั่งสิวาไลมหาปราสาท ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการถวายบังคมพระบรมรูปพระเจ้าหยู่หัว แล้วพระบรมวงสานุวงส์เสนาบดีมนตรี พระยา พระ หลวง ขุน ข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือนขึ้นไปจุดธูปเทียนแล้วถวายบังคมพระบรมรูปพร้อมกัน สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น พระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายไนออกถวายบังคมด้วย

เวลา 4 ทุ่ม สเด็ดออกท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ พระธัมวโรดมถวายสีลแล้วขุนสุวรรนอ่านประกาสจบ พระธัมวโรดมพระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อยพระครูถานาปเรียญ 37 รูปสวดสัตปริตร เวลา 5 ทุ่มเสสสวดมนต์จบพระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป ซงจุดเทียนบูชาเครื่องแล้วสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ แรม 13 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง โปรดให้สมเด็ดพระลูกเทอสเด็ดออกมาซงประเคน พระธัมวโรดมพระราชาคนะถานาปเรียญ 37 รูปรับพระราชทานฉัน สำรับวันนี้ของหลวงซงประเคน 1 นอกนั้น

เกนพระเจ้าบรมวงส์เทอ สมเด็ดพระเจ้าบรมวงส์เทอ สมเด็ด พระบรมวงส์เทอ สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ พระเจ้าน้องยาเทอ พระยาพานทองที่เปนราชนิกูลทำองค์ละที่ท่านละที่ พระสงค์ฉัน แล้วยังไม่สเด็ดออก เวลาเกือบบ่ายโมงสเด็ดออกซงจุดเทียน เครื่องนมัสการแล้วซงประเคนบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา อติเรกถวายพระพรลา ซงจุดเทียนเครื่องสังเวยและเทียนบูชา เครื่องเบญจราชกกุธภันท์ โหรบูชาเทวดาตามโหราสาตรจบ แล้วพราหมน์อ่านดุสดีสังเวย 4 ลาจบ พระครูพราหมน์ เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชตามทำเนียม พระบรมวงสานุวงส์ บูชาเครื่องเบญจราชกกุธภันท์เหมือนทุกวัน เวียนเทียนแล้ว สเด็ดซงเจิมพระเครื่องตามเคย สเด็ดขึ้นบ่าย 2 โมงเสส เส็ดการพระราชพิธีฉัตรมงคลเท่านี้

วันเสาร์ แรม 14 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับ พระที่นั่งพุดตานทองคำ พายใต้พระมหาเสวตฉัตร นะท้อง พระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรม วงสานุวงส์เสนาบดีมนตรีราชเสวกามาจฝ่ายพลเรือนและทหาน เฝ้าเบื้องบาทยุคลบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง ชาวประ โคม ๆ ตามพระราชประเพนี

ครั้นสุดเสียงประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวังกรมพระกลาโหมนำแขกเมืองมลายู 9 เมืองเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระยาเทพประชุนทูนนำ พระเสนีนรงค์ฤทธิรายามุดา 1 ตนกูอาหมัน 1 หวันอาหวัง 1 เจะมหมุด 1 รวมเมืองไซบุรี 4 นาย สยัดสะเลมัน 1 สรีเลหลา 1 หวันฮำดะ 1 บังลิมางะ 1 เมืองปลิด 4 นาย หวันสมาแอ 1 หวันมากัด 1 เจะโส 1 เจะโดละ 1 เมืองสตูล 4 นาย แม่กองสามัญ แม่กองเจะล่อ แม่กองเจะแล แม่กองอาเสง เมืองตานี 4 นาย สรีตะวันกรมการเมืองสายบุรี 4 นาย เมืองยิหริ่ง 4 นาย เมืองรามัน 2 นาย เมืองยะลา 3 นาย เมืองหนองจิก 3 นาย กรมการล่ามเมืองนครสรีธัมราช 4 นาย หลวงสวัสดิบุรีรมย์ผู้ช่วยกรมการล่ามเมืองสงขลา 4 นาย รวม 41 นาย กราบถวายบังคมลากลับไปบ้านเมือง

ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควนแล้วโปรดเกล้า ฯ พระราชทานผะอบทองคำ คนโททองคำ กะโถนทองคำ เสื้อผ้าแด่พระเสนีนรงค์ฤทธิรายามุดา และพระราชทานเสื้อผ้าเงินเบี้ยเลี้ยงสรีตะวันกรมการทั่วกัน ดำหรัดพระราชทานพระเจ้าเมืองกรมการเมืองกรมการญาติพี่น้องเมืองมลายูที่แต่งต้นไม้ทองเงินตามราชประเพนีแล้วสเด็ดขึ้น

สเด็ดออกประทับพระที่นั่งจักรีองค์ตะวันออก ซงพระ

กรุนาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเสนีนรงค์ริทธิรายามุดาเมืองไชบุรี เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทเปนไปรเวต แล้วสเด็ดขึ้น การที่โปรดให้เฝ้านี้เพื่อจะได้คุ้นเคยและเปนที่ชื่นชมยินดีของญาติพี่น้องด้วย

วันอาทิจแรม 15 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีอะไร ไม่สเด็ดออก

วันจันท์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออกขุนนาง สเด็ดลงพระตำหนักกรมสมเด็ดพระสุดารัตน์ราชประยูร ฯ ซงทำบุญเฉลิมพระชนมพรรสา

วันอังคาร ขึ้น 2 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้ไม่ได้สเด็ดออกขุนนางเหมือนวานนี้ ด้วยจะสเด็ดลงพระตำหนักกรมสมเด็ดพระสุดารัตน์เหมือนกัน

วันพุธ ขึ้น 3 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออก กรมสมเด็ดพระสุดารัตน์ไม่ซงสบาย และพระนางเจ้าเสาวภาผ่องสรีก็ไม่ซงสบายด้วย

วันพรีหัสบดีขึ้น 4 ค่ำเดือนอ้ายปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออกเหมือนกัน

วันสุกร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้ โปรดเกล้า ฯ ให้จัดการรับ เอนวอย เอกสตราออดินนารี มินิสเตอร์ เปลนิโปเตนฉารี อัคราชทูตซึ่งสมเด็ดพระเจ้ากรุงโปรตุคอลแต่งให้มาประจำรักสาราชการทางพระราชไมตรี นะกรุงสยาม เมืองจีน เมืองยี่ปุ่น

ในท้องพระโรงกลาง จัดเหมือนวันสเด็ดออกเฉลิมพระชนมพรรสา หน้าทิมดาบตำหรวดมีประจำช้างต้นม้าต้นยืนและที่เกยหน้าพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ พระยาปราบไตรจักรช้างพระที่นั่งเทียบหยู่ หน้าพระที่นั่งจักรีมีพลกลองชนะ ทอง เงิน แดง รวม 80 คน มีกาสออเบอร์ 100 แตรวง 1 ที่ป้อมสัญจรไจวิงคอยสลุตรับด้วย

บ่าย 4 โมง เจ้าพนักงานกรมท่านำซินยอทอมัสดาโซซารอซา เอนวอย เอกสตราออดินนารี มินิสเตอร์ เปลนิโปเตนฉารี 1 สีเกรตารี 1 อัตตัชเช 1 ขึ้นรถมาจากวังพระองค์เจ้าสวัสดิโสภน ซึ่งจัดรับให้พักนั้นมาเข้ากำแพงพระมหานครมาทางถนนบำรุงเมืองมาลงถนนสนามชัย เจ้าพนักงานสลุตรับ 17 นัด รถเข้ามาหยุดหน้าประตู 2 ชั้น อัคราชทูตเดินเข้ามาในประตูพิมานชัยสรี เดินขึ้นมาพักบนดอรนิงรูมพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

บ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวซงฉลองพระองค์เต็มยส

ทหานมหาดเล็ก ซึ่งเครื่องราชอิสริยะยศกงเซซาวิลาระซอซา ของกรุงโปรตุเกส ซึ่งยืนดีมาแต่ก่อนนั้น สเด็ดออกประทับพระที่นั่งพุดตานทองคำ พายใต้พระมหาเสวตฉัตร นะท้องพระโรงกลางพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ซึ่งฉลองพระองค์เยียระบับฉลององค์ครุย ข้าราชการฝ่ายพลเรือนสวมเสื้อเยียระบับเข้มขาบ ฝ่ายทหานสวมเสื้อเต็มยสกรมนั้น และสวมเสื้อครุยเข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง เจ้าพนักงานประโคม ๆ แตรฝรั่งมโหรทึกกลองชนะแตรทหานตามประเพนี ครั้นสุดเสียงประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวัง กรมท่านำ ซินยอ ทอมัสดาโซซารอซา เอนวอย เอกสตรา ออดินนารี มินิสเตอร์ เปลนิโปเตนฉารี อัคราชทูต 1 ดอกเตอร์เอมาเควส ดอลิเวรา สิเกรตารี 1 ซินยอเอเดโซซากาลดัส อัตตัชเช 1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทแล้ว พระยาพิพัธโกสาทูนเบิกขอพระบรมราชานุญาตให้ราชทูตถวายพระราชสาส์นแล้วราชทูตอ่านแอดเดรสถวายจบลง พระเจ้าหยู่หัวซึ่งสปีชตอบ แล้วอัคราชทูตถวายพระราชสาส์นพระเจ้าหลุย พระเจ้ากรุงโปรตุคอลซึ่งตั้งอัคราชทูตมารักสาทางพระราชไมตรี นะกรุงสยาม แล้วดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควน แล้วสเด็ดขึ้น

เจ้าพนักงานนำราชทูตกรุงโปรตุคอลมาพักดอรนิงรูมครู่

หนึ่ง แล้วนำเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชเทวี ณะห้องดอรนิงรูม พระที่นั่งสมมตเทวราชอุบัติแล้วกลับออกมา เจ้าพนักงานนำราชทูตไปที่หยู่

อนึ่งวันนี้เปนวันสวดมนต์ที่วังสมเด็จกรมพระในการเลื่อนกรม พระสงค์ราชาคณะผู้ใหญ่ 10 องค์สวดมนต์ที่ท้องพระโรงของสมเด็จกรมพระ เวลา 2 ทุ่มเสสพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดไปวังสมเด็ดกรมพระ สเด็ดประทับตำหนักใหม่จนเวลา 4 ทุ่มสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันเสาร์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องมหาจักรีบรมราชวงส์ทรงเครื่องราชอิสริยะยสมหานพรัตนราชวราภรน์ สเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรี ซงพระราชยานถงยาราชาวดี สเด็ดพระราชดำเนินโดยขบวนสเด็ดไปประทับวังสมเด็ดกรมพระ สเด็ดประทับท้องพระโรงเก่า พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาท ฝ่ายทหานพลเรือนแต่งเต็มยสและสวมเสื้อเยียระบับเข้มขาบเฝ้าพร้อมกัน โปรดให้ซินยอทอมัสดาโซ ซารอซา อัคราชทูตโปรตุคอล 1 มองซิเออเคาน์เดอร์ เกอร์คาราเดก ชาเยเดอแฟร์ ฝรั่งเสส 1 มาดามเคาน์เตส เดอร์ เกอร์คาราเดก ภรรยาชาเยเดอแฟร์ 1 มองซิเออ เอ เครฮาน พระ

สยามธุรานุรักส์ กงสุลสยามกรุงปารีส ซึ่งเข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท 1 มาดาม เครฮาม ภรรยา 1 มาดูการตั้งกรมที่นี้ด้วย ครั้นได้พระเริกส์สมเด็ดกรมพระซงสพักผ้าซงขาวเข้าสู่ที่สงชาวประโคม ๆ ตามทำเนียม พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ ครั้นสงเส็ดแล้วสเด็ดขึ้นมาประทับบนท้องพระโรงเก่า พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นพระที่นั่งโธรน พระบรมวงสานุวงส์เสนาบดี พระยา พระ หลวง ขุน ข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือนยืนเฝ้าพร้อมกันโดยลำดับ พระยาสรีสุนทรโวหาร อ่านประกาสว่าด้วยซงพระราชดำหริว่าสมเด็ดพระเจ้าบรมวงส์เทอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักส์มีพระเกียรติยสยิ่งไหย่ในราชตระกูล เปนอัคอุดมสุขุมาลชาติ ได้ซงรับราชการมาแต่รัชกาลที่ 3 - 4 จนถึงปัจจุบันนี้ ซงมีความชอบความดีในราชการต่าง ๆ โดยพิสดาร จึงได้โปรดเกล้า ฯ ไห้สถาปนาพระเกียรติยสไห้สูงขึ้นอีก มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรนบัตรว่า

(สมเด็ดพระเจ้าบรมวงส์เทอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมสมเด็ดพระบำราบปรปักส์ มหิสวรสักดิสุนทรรวิวงส์ บรมพงส์บริพัตรวิวัธนยโสดม สรรพสิลปาคมอุดมกิจ พิคเนสวรประสิทธิคชกัมสาตร โหรกลานุวาทกาพย์ปติภาน สรีสดิสุภการสกลรัสดาธิกกิจปรีชาวตโยลาร สมบูรนคุนสารสุจริตยาภิรมย์ ราชสานุกรม-

มุขประดิถา สกลนราภิมานิตนริสราธิบดินท์ ปริมินทรบรม-มหาราชวโรประการ ปรีชาญยุตติธัมมาชวาธยาสับ สิริรัตนตรัยสรนะคุนารักส์ บรมอัคมหาบุรุสยรัตน สุขุมาลกสัตรวิสุทธิชาติธัมมิกนาถบพิตร มุสินาม ซงสักดินา 60000 เจ้ากรมเปนพระยาบำราบปรปักส์ ถือสักดินา 1600 ปลัดกรมเปนพระพิทักส์พลพยุหะ สักดินา 800 สมุหบัญชีเปนหลวงบันลุอักสรสาตร สักดินา 600)

ครั้นอ่านประกาสจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้หากรมพระบำราบปรปักส์เข้าไปหน้าพระที่นั่ง ซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักสินาวัต พระราชทานแล้วพระราชทานพระสุพรรนบัตร และพระแสงดาบฝักทองเกลี้ยง 1 พระธำมรงค์เพชร 2 วง ดุมเพชรกับทับทิมสำรับ 1 ขนะนั้นพระสงค์ 10 องค์ถวายชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม ครั้นพระราชทานพระสุพรรนบัตรเส็ดแล้ว สเด็ดไปประทับท้องพระโรงไหม่ของกรมสมเด็ดพระบำราบสเด็ดไปประทับท้องพระโรงไหม่ของสมเด็ดกรมพระแล้ว พระบรมวงสานุวงส์ก็เข้าไปเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท สเด็ดประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยกรมสมเด็ดพระบำราบและพระบรมวงสานุวงส์ เวลาบ่ายเกือบ 3 โมงสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาค่ำโปรดให้มีดินเนอร์พระราชทานซินยอทอมัมดาโซซารอซาอัคราชทูตโปรตุคอลในพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์

เวลาทุ่ม 1 พระบรมวงสานุวงส์ ข้าราชการที่ต้องเชินมา

ประชุม และราชทูตโปรตุคอล สิเกรตารี อัตเตเช และผู้ว่าการกงสุลโปรตุเกส เข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทในดอรนิงรูมพร้อมกันแล้ว สเด็ดไปประทับโต๊ะ นะ ห้องเสวยพระที่นั่งมูลสถานพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ ข้าราชฉารและพวกทูตมีแผนที่ดังนี้

หลวงสุนทรโกสา

เจ้าหมื่นสรรเพชญ์	มิสเตอร์ฟรานซ์สาม
พระองค์เจ้าขจร	จมื่นสราภัย
พระองค์เจ้าจิตจเริน	พระสุธัมไมตรี
พระองค์เจ้าชุมพล	พระยามหามนตรี
กรมหมื่นภูธเรส	ดอกเตอร์ดอลิเวราสิเกรตารี
กรมหมื่นอดิสรอุดมเดช	พระชลยุธโยธินท์
กรมหมื่นพิชิตปรีชากร	อัคราชทูตโปรตุคอล
ที่ประทับ *	พระยาภาสกรวงส์
สมเด็จกรมหลวงภานุ ฯ	พระยาประภากรวงส์
กรมหมื่นเทววงส์	พระยานรรัตนราชมานิต
กรมหมื่นสิริธัช	อัตตัชเชราชทูต
พระองค์สวัสดิประวัติ	พระยาพิพัธโกสา
พระองค์ดิสวรกุมาร	ซินยอกุลาเตกงสุลโปรตุเกส
พระองค์โสนบันดิต	หลวงนายสิทธิ
พระวรเดชสักดาวุธ	มิสเตอร์เดอร์ซาล่าม

จมื่นวิชิตชัยสักดาวุธ

เสวยแล้วเสด็จมาประทับซิตติงรูมจนเวลา 4 ทุ่มเศษ ราชทูตกราบถวายบังคมลากลับไป เวลา 5 ทุ่มเสด็จขึ้น

วันอาทิจ ขึ้น 7 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่ได้เสด็จออก

วันจันท์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่ได้เสด็จออก

วันอังคาร ขึ้น 9 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ เสด็จออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาพิชัยรณรงค์สงคราม เมืองสระบุรีส่งเสาพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1 กับใบบอกพระสรรคบุรานุรักส์เมืองสรรคส่งเสาไม้เครื่องพระเมรุกรมพระราชวังบวรฉบับ 1 กับใบบอกพระพิทักส์เทพธานีปลัดกรุงเก่าส่งเครื่องใช้การพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1 กับใบบอกพระปราจีนปลัดเมืองปราจีนบุรีส่งไม้และของใช้การพระเมรุกรมพระราชวังบวรฉบับ 1 กับใบบอกพระยาอัคคีสราภัย นายด่านและเจ้าเมืองกรมการเมืองสิงห์ เมืองพรหมบุรีว่า ได้พร้อมกัน

ยกช่อพระวิหารพระพุทธไสยาสน์วัดพระนอนจักรสีห์แล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทรือชัยเมือง เพชรบุรีว่า ได้แต่งกรมการกำกับเสนาออกเดินประเมินเก็บเงิน ค่านาจำนวนปีมะแมเบญจสก ปีวอกฉสก ได้เงินจำนวนปีมะแม เบญจสกเงิน 126 ชั่ง ปีวอกฉสกเงิน 250 ชั่ง รวมเงิน 376 ชั่ง ได้มอบให้เสนากรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับ ใบบอกพระยาอมรินทรือชัยเมืองราชบุรี ส่งไม้เสาเครื่องพระเมรุ กรมพระราชวังบวรฉบับ 1

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่น ภูธเรส กรมหมื่นเทววงส์ ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันพุธ ขึ้น 10 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสชัยชาญเมือง อ่างทองว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกา สัปตสกได้จำนวนจีนคงเมือง 250 จีนจร 150 รวม 400 ได้ เงินค่าแรง 20 ชั่ง ค่าดีกา 1 ตำลึง รวม 20 ชั่ง 1 ตำลึง มอบให้ หลวงยกบัตรคุมลงมาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับใบบอกหลวง ยกบัตรผู้ว่าที่พระอร่ามรนชิตปลัดผู้รักสาเมืองนครนายกว่า ได้

พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสก ได้จำนวนจีน 800 คนเงินค่าแรง 40 ชั่ง ให้กรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับใบบอกพระอุปฮาดราชวงส์ราชบุตรเมืองสกลนครว่า พระยาปัจจันตประเทสเจ้าเมืองป่วยเปนไข้จับถึงแก่กัม ขอพระราชทานสิลาหน้าเพลิงเผาสพตามทำเนียม ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระวิชิตภักดีสรีสุรสงครามปลัดผู้รักสาเมืองตะกั่วป่าว่าพระพลพยุหะสงครามเมืองกะบี่ป่วยเปนไข้ถึงแก่กัม กับว่าหลวงพรหมภักดียกบัตรเมืองตะกั่วป่าป่วยเปนโรคชราถึงแก่กัม ขอพระราชทานสิลาหน้าเพลิงพระราชทานเพลิงสพตามทำเนียม

แล้วพระราชทานสัญญาบัตรเจ้าราชสัมพันธุวงส์เมืองนครลำปาง เปนเจ้าอุปราชเมืองนครลำปาง โปรดพระราชทานพานทองเหลี่ยม คนโททอง กะโถนทอง โต๊ะเงินคู่ 1 เสื้อดำปักทอง 1 เสื้อ หมวกดำยอดทองคำ 1 แล้วพระราชทานสัญญาบัตรหลวงรีทธินายเวนเปนเจ้าหมื่นสรีสรรักส์ แล้วสเด็ดขึ้นข้างในที่เดียว

สเด็ดลงสมโภชพระเจ้าลูกเทอซึ่งประสูติ นะ วันพรึหัสบดีขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก พระราชทานพระนามว่าพระเจ้าลูกเทอพระองค์เจ้ารังสิตประยูรสักดิ

วันพรึหัสบดี ขึ้น 11 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสกจุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็ดออกประทับซึตตึงรูมพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท กรมหมื่นเทววงส์นำมองซิเออ อาลเบิตเครฮาน พระสยามธุรานุรักส์ กงสุลไทยกรุงปารีสเข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ด้วยมีความระลึกถึงพระเดชพระคุน จึงขอเข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ซงพระราชปติสันถารโดยควนแล้วกราบถวายบังคมลาไป

สเด็ดมาประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้ว สเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทรึอชัยเมืองเพชรบุรีว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสกได้จีน 829 คน เงินค่าแรงค่าตีกาพิมพ์รวม 41 ชั่ง 12 ตำลึง 1 สลึง 1 เฟื้อง ให้กรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อนแล้ว บัดนี้ได้ผูกปี้ได้จำนวนจีนคงเมืองอีก 1046 จีนจร 104 รวม 1150 คน ค่าแรงค่าตีกา เปนเงิน 57 ชั่ง 12 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง มอบให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาอมรินทรึอชัยเมืองราชบุรีว่า ได้ส่งเงินค่าแรงจีนผูกปี้จำนวนปีระกาสัปตสกเข้ามาครั้งก่อนจำนวนจีน 1000 เงินค่าแรงค่าตีกา 50 ชั่ง 2 ตำลึง 2 บาท ครั้งนี้ผูกได้จำนวนจีนคงเมือง 750 จีนจร

250 รวม 1000 คน เงินค่าแรงค่าดีกา 50 ชั่ง 2 ตำลึง 2 บาท ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง

พระยาพิพัฒโกสาอ่านบอกพระยาราชพงสานุรักษ์เมืองสมุทสงครามว่าครั้งก่อนได้ส่งเงินปี่จีนจำนวนปีระกาสัปตสกเข้ามาครั้งหนึ่งแล้วเงิน 45 ชั่ง 10 ตำลึง ครั้งนี้ผูกปี่จีนได้จำนวนจีนคงเมือง 112 จีนจร 88 รวม 200 คน ค่าแรงเงิน 10 ชั่ง ให้กรมการคุมเข้ามาส่งฉบับ 1 กับใบบอกพระยาสมุทสาครานุรักษ์เมืองสมุทสาครว่า ได้ส่งเงินค่าแรงจีนจำนวนปีระกาสัปตสกครั้งก่อนเงิน 30 ชั่ง ครั้งนี้ได้จำนวนจีนอีก 1520 คน เปนเงิน 76 ชั่ง ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันสุกร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีซงพระราชยานสเด็ดไปประทับท่าราชวรดิถ ซงเรือพระที่นั่งเก๋งทองทั้งแท่งสเด็ดไปประทับวังสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิพงส์สเด็ดขึ้นไปเยี่ยมประชวรสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิพงส์ ซึ่งซงพระประชวรพระโรคกสัยเสมหะนั้น สเด็ดประทับหยู่จนเวลาย่ำค่ำเสส สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งสเด็ดมาประทับท่าราชวรดิถซงพระราชยานสเด็ดไปประทับวัดพระสีรีรัตนสาสดาราม ด้วย

วันนี้เริ่มการไล่หนังสือมคธปริยัติธัมพระสงค์เปนวันต้น การไล่หนังสือคราวนี้แยกเปนสองกอง กองหนึ่งกรมหมื่นวชิรญาณกับพระราชาคนะอีกหลายองค์ กองหนึ่งพระธัมวโรดมกับพระราชาคนะอีกหลายองค์ กรมพระปวเรส สมเด็ดพระวันรัตน์ สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ เปนกองกลางตัดสินเด็ดขาด แต่กรมพระปวเรสไม่สเด็ด พระเจ้าหยู่หัวซงประเคนจีวรแพรพระราชาคนะผู้ไล่ทั้งหมด พระสงค์ถวายอติเรกแล้ว พระองค์จิตจเรินข้ามมาแต่วังสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิพงส์ กราบทูนว่าสมเด็ดกรมหลวงไม่ซงสบายมาก จึงสเด็ดซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถซงเรือพระที่นั่งเก๋งไปโดยด่วนไม่มีขบวนเรือนำหรือตาม สเด็ดขึ้นไปประทับบนตำหนักสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิจนเวลา 5 ทุ่มเสส สเด็ดกลับพระบรมมหาราชวังด้วยพระอาการค่อยคลาย

วันเสาร์ ขึ้น 13 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออก ซงพระเครื่องไหย่

วันอาทิจ ขึ้น 14 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระพุทธรูปแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยารามรนรงค์สงคราม

เมืองกำแพงเพชรส่งเงินส่วยจำนวนปีมะเมียจัตวาสก 2 ชั่ง 3 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก 2 ชั่ง 6 ตำลึง 2 บาท ปีวอกฉสก 2 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท รวม 6 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท มอบให้นายกองคุมมาส่งฉบับ 1 กับใบบอกพระกำแพงพราหมณ์ปลัดเมืองสุโขทัย 2 ฉบับ ฉบับ 1 ส่งเงินส่วยจำนวนเงิน 6 ชั่งให้กรมการคุมลงมาส่ง อีกฉบับ 1 ส่งเงินแทนขี้ผึ้งส่วยเงิน 8 ชั่ง 10 ตำลึง แทนขี้ผึ้งหนัก 6 บาท 80 สลึง ให้นายกองคุมลงมาส่ง กับใบบอกหลวงสัสดีหลวงนาเมืองชัยนาท 2 ฉบับ ๆ หนึ่งว่าหลวงพรหมภักดียกบัตรป่วยเปนลมสันนิบาตถึงแก่กัม นะ วันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 อายุ 76 ปี ได้ยกสพละบันจุหีบไว้ กับว่าหลวงวัธนสมบัติป่วยเปนลมสันนิบาตถึงแก่กัม นะ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 อายุ 72 ปี ได้ยกสพลงหีบไว้ อีกฉบับ 1 ว่าพระยาสุรบดินทสุรินทรือชัยเมืองชัยนาทป่วยเปนลมกสัยถึงแก่กัมวันเสาร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 12 อายุได้ 72 ปี ได้ยกสพลงหีบไว้ ได้ส่งเครื่องยสลงมาด้วยแล้ว

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่ง สเด็จขึ้นข้างใน

วันจันท์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการไม่ได้สเด็จออก

วันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้นิมนต์พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย 70 รูปเข้ามารับพระราชทานฉันขนมเบื้องในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทตามเช่นเคยซงบำเพ็นกุสลในสาทรึดู ซึ่งยกไปเลี้ยงที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทนั้น เพราะพระที่นั่งอมรินทวินิฉัยชำรุดโปรดให้ซ่อมใหม่กำลังจัดการรื้อจึงยกมาเลี้ยงที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

วันอังคาร แรม 1 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

หลวงจินดารักส์อ่าน บอกพระยาสุริยวงสาท้าวเพี้ยเมืองหล่มสัก 3 ฉบับ ๆ 1 ว่ามีตราไปให้จัดเกนช้าง 70 โคต่าง 200 มาเข้ากองทัพของกรมหมื่นประจักส์นะเมืองพระพิสนุโลก ได้เกนช้าง 70 โคต่าง 200 ลงมารับกองทัพตามท้องตราแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่ามีตราให้ปลูกฉางข้าวไว้ต่อแดนเมืองกมุทาสัยและให้ส่งสเบียงไปที่ฉางนั้น ได้ปลูกฉาง 2 หลัง ๆ ละ 5 ห้อง กับจัดโคต่างไว้บันทุกข้าวไปไว้ในฉางแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่ามีตราโปรดสั่งให้ซื้อข้าวสีซ้อมไว้จ่ายราชการทัพนั้น ได้จัดซื้อไว้ 44 เกวียน ๆ ละ 3 ตำลึง 1 บาท 1 สลึง 1 เฟื้อง ซ้อมไว้เปนข้าวสาร 17 เกวียนแล้ว

สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสตรัดกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นภูธเรส กรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันพุธ แรม 2 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

หลวงจินดารักส์อ่านบอกพระยาไตรเพชรรัตนราชสงครามเมืองนครสวรรค์ 5 ฉบับ ๆ หนึ่งว่าได้ให้กรมการจัดซื้อข้าวไว้ 25 เกวียนเปนเงิน 8 ชั่ง สีซ้อมไว้แล้ว 1000 ถัง ได้จ่ายให้ทหานและข้าหลวงสิ้น 620 ถัง อีกฉบับหนึ่งว่ากรมการเมืองอุทัยส่งข้าวเปลือกไปเมืองนครสวรรค์ 160 เกวียน ได้ส่งต่อไปเมืองพิสนุโลก เสียค่าจ้างบันทุกส่งเกวียนละ 1 ตำลึง 2 สลึง รวมเงิน 5 ชั่ง 19 ตำลึง 1 บาท และว่าพระยานครสวรรค์จัดซื้อข้าวเปลือกไว้ 250 เกวียน ส่งไปเมืองพิชัย 125 เกวียน เมืองพิสนุโลก 125 เกวียน รวมค่าข้าวเปลือก 85 ชั่ง 12 ตำลึง 2 บาท ค่างจ้างส่ง 16 ชั่ง 8 ตำลึง 2 สลึง รวมเส็ดเงิน 102 ชั่ง 2 บาท 2 สลึง หลวงชนานุกูลได้ชำระเงินเส็ดแล้วได้ส่งข้าวเปลือกไปเมืองพิสนุโลกเมืองพิชัย 363 เกวียนแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่าได้เกนพระเทียรคราชยกบัตร หลวงภูมิเมือง หลวง

เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว.

พ.ส. 2450

วิจารน์สาลีคุมขุนหมื่นไพร่ 100 คนไปเข้ากองทัพ นะ เมือง พิสนุโลกแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่าขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เวลาเช้า เจ้าพระยาสุรวงส์ไวยวัธน์ไปถึงเมืองนครสวรรค์มีบันชาว่าเรือ มนีเมขลาติดตื้นให้จัดไพร่ช่วยเข็น ได้จัดไพร่ชักลากก็ไม่ไหว ได้ส่งนายเรือกะลาสีกลับลงมา เรือนั้นได้มุงหลังคารักสาไว้ ฉบับหนึ่งว่าได้ตัดฟืนไว้สำหรับราชการ 150000 ได้จ่ายแล้ว 120000 ยังตัดเตรียมไว้ต่อไป

พระยาพิพัธอ่านบอกพระยาสมุทบุรานุรักส์เมืองสมุท-ปราการว่า ได้พร้อมกับจมื่นชัยภูสาข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีน จำนวนปีระกาสัปตสก ได้จีนในเมืองสมุท 700 ด่านสำโรง 300 รวม 1000 คน ค่าแรงเงิน 50 ชั่ง ได้มอบให้กรมการคุมเข้ามา ส่งฉบับหนึ่ง กับใบบอกพระยาสมุทสาครานุรักส์เมืองสมุทสาคร ฉบับหนึ่ง ใบบอกพระอินทราสาเมืองพนัสนิคม 1 ใบบอก พระยาสาครสงครามเมืองบางละมุงฉบับ 1 ส่งเครื่องใช้การ พระเมรุกรมพระราชวังบวรทั้งนั้น

เสร็จแล้วพระราชทานสัญญาบัตรนายชุ่มมหาดเล็กบุตร พระยาจ่าแสนบดี เปนหลวงสุริยามาจ ปลัดกรมมหาดไทยฝ่าย พลำภัง

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่ง สเด็จขึ้น

วันพฤหัสบดี แรม 3 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้ซินยอ ทอมัสโซซารอซา เอนวอย เอกสตราออดินนารี มินิสเตอเปลนิโปเตนฉารี อัครราชทูตกรุงโปรตุคอลเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปเมืองมะเกา

เวลาบ่าย 4 โมง อัครราชทูตโปรตุคอล สิเกรตารี อัตตาเช ผู้ว่าราชการกงสุลโปรตุเกส มาพร้อมด้วยเจ้าพนักงานกรมท่าขึ้นมาพักที่ห้องพัก พระเจ้าอยู่หัวซงเครื่องทหารมหาดเล็กซงเครื่องราชอิสริยยศมหาจักรีบรมราชวงศ์เสด็จออกประทับดอรนิงรูมพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทพร้อมด้วยตำหรวจทหารมหาดเล็กและมหาดเล็กเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เจ้าพนักงานกรมวังกรมท่านำอัครราชทูต กับพวกทูตเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปเมืองมะเกา ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควรแล้วถวายบังคมลากลับไป พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

รับอัครราชทูตวันนี้มีทหารแตรวง 1 ทหารปืนใหญ่ 100 ตามเคย

เวลาย่ำค่ำ สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง กรมหมื่นเทววงศ์เฝ้าแล้วซงราชหัตถจนเวลา 2 ทุ่มสเด็จขึ้น

วันศุกร์ แรม 4 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมง วันนี้โปรดให้เจ้าพนักงานกรมท่ากรมวัง

นำมองซิเออเลอกอมเตเดอคาราเดกซาเยเดอแฟฝรั่งเสส 1 มาดามเคาน์เตส เดอคาราเดกภรรยา 1 มองซิเออ เอเครฮาน พระสยามธุรานุรักส์ มาดามเครฮาน 1 เข้าเฝ้าสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีในดอรนิงรูมพระที่นั่งสมมตเทวราชอุบัติ แล้วพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกมาประทับที่นั่นด้วย สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่งทูตฝรั่งเสสและภรรยา และพระสยามธุรานุรักส์และภรรยาก็ถวายบังคมลากลับไป

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระยาพิทักส์เทพธานีปลัดกรมการกรุงเก่าว่ามีตราให้จัดซื้อข้าวขึ้นฉางไว้นั้น ได้จัดซื้อข้าวเปลือกไว้ 25 เกวียน ราคาเงิน 8 ชั่ง 15 ตำลึง ได้ยืมเงินค่านาไช้ไปแล้ว

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระขยันสงครามปลัดเมืองนครเขื่อนขันธ์ว่าได้พร้อมกับข้าหลวงผูกปี้ข้อมือจีน จำนวนปีระกาสัปตสกได้จำนวนจีนคงเมือง 298 คน จีนจร 302 คน รวม 600 คน เรียกเงินค่าแรงได้ 30 ชั่ง ค่าดีกา 1 ตำลึง 2 บาท มอบให้จมื่นชัยภูสาข้าหลวง หลวงยกบัตรคุมมาส่งครั้งหนึ่งก่อน

โปรดพระราชทานสัญญาบัตรนายถึกบุตรหลวงสรีสังขกร

เปนขุนจินดาภิรมย์กรมลูกขุน แล้วสเด็ดขึ้นประทับออฟฟิส ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันเสาร์ แรม 5 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาสมบัติภิรมย์เมืองสงขลา ว่าพระยาตรังกานูมีหนังสือมาว่า พระยาตรังกานูที่ถึงอสัญกัม บิดาได้ไปขอบุตรหยิงรายาเมืองปะหังให้แก่พระยาตรังกานู ยัง ไม่ทันแต่งงานบิดาก็ถึงอสัญกัมเสีย ครั้งนี้รายาเมืองปะหังให้มา รับไปแต่งงาน จะขอลาไปแต่งงานขอหย่าให้มีระแวงผิดหน่าย แหนงแคลงใจในตัวเลย พระยาสมบัติภิรมย์ได้ตอบยินดีไป กับ หนังสือพระยาตรังกานูมีมากราบเรียน ฯ พนะ สมุหพระกลาโหม ความต้องกับที่มีมาถึงพระยาสมบัติภิรมย์ด้วย

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นพิชิต กรม หมื่นเทววงส์จนเวลาทุ่ม 1 สเด็ดขึ้น

วันอาทิจ แรม 6 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระกำแพงพราหมน์ปลัดเมือง สุโขทัย ถวายพระราชกุสลทอดกถินประทานขึ้นไปทอดวัดในเมืองสุโขทัยฉบับ 1 กับไบบอกพระยาไตรเพชรรัตนราชสงครามเมืองนครสวรรค์ส่งไม้เสาเครื่องพระเมรุกรมพระราชวังบวร กับว่าได้จัดขี้ผึ้งหาบ 1 ทูนเกล้า ฯ ถวาย

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสครู่หนึ่งสเด็ดไปประทับห้องออกขุนนาง สมเด็ดกรมหลวงภานุพันธุ์ กรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นเทววงส์ เฝ้าจนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น รับสั่งเรื่องการบ้านเมืองต่าง ๆ และการต่างประเทส และราชการในกรุงสยาม

วันจันท์ แรม 7 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้ไม่ได้สเด็ดออกขุนนาง มีการสวดมนต์สมโภชเดือนสมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอ เจ้าฟ้าชายซึ่งประสูตินะวันสุกร์ แรม 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก บนพระที่นั่งบรมราชสถิตมโหลาร

วันอังคาร แรม 8 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้สมโภชเดือนสมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอ ซึ่งประสูตินะวันสุกร์ แรม 6 ค่ำ ปีระกาสัปตสก พระราชทานพระนามว่า สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอเจ้าฟ้าชายสิริราชกกุธภันฑ์

สมโภชบนพระที่นั่งเหมือนสมโภชสามวัน

กับมีการสวดมนต์ที่โรงหล่อ ด้วยพรุ่งนี้จะหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะเชิญเข้าประดิษฐานในปราสาทศิลา ในวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม กับพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และฉลองพระองค์กรมพระบวรเสฐวิริยาลงกรณ์ ซึ่งจะได้เชิญไปประดิษฐานวิหารเก๋งวัดบวรนิเวศวิหาร

วันพุธ แรม 9 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเศษ เสด็จออกทางพระที่นั่งจักรี ทรงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำและตามเสด็จไปประทับโรงหล่อริมวังพระองค์เจ้าประดิษฐ เสด็จประทับบนเพลับพลา ทรงจุดเทียนนมัสการพระอริยะมุนีถวาย เจ้าพนักงานนำเบ้าทองเข้ามาถวาย ทรงวางทองคำไปลงในเบ้า แล้วเจ้านายก็นำทองไปลงเบ้าด้วย เจ้าพนักงานนำเบ้าไปขึ้นเร่งร้านแล้วถวายสายเชือกสำหรับทรงจับเกี่ยวกับคีม ทรงจับเชือกแล้วพระราชทานหางเชือกให้เจ้านายถือทั่วกัน เจ้าพนักงานเททองหล่อพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวองค์ 1 พระพุทธรูปฉลองพระองค์กรมพระบวรเสฐวิริยาลงกรณ์องค์ 1 ซึ่งจะเชิญไปประดิษฐานวิหารเก๋งวัดบวรนิเวศวิหาร กับพระรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะเชิญไปประดิษฐานวัด

ราชประดิถองค์ 1 ครั้นหล่อเสร็ดแล้วซงประเคนอาหารบิณฑบาต พระสงค์ 5 รูปรับพระราชทานฉัน สเด็ดไปทอดพระเนตรพระประธานแล้วสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวังก่อนพระสงค์ฉันแล้ว

เวลาค่ำ สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง กรมสมเด็ดพระบำราบปรปักส์สเด็ดเข้ามาเฝ้า ถวายตัวหย่างเมรุกรมพระราชวังบวร แล้วพระองค์เจ้าสายสนิธวงส์ซึ่งกลับมาจากราชการเมืองนครเสียมราถ เมืองพระตะบอง เข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทด้วย

วันพรึหัสบดีแรม 10 ค่ำเดือนอ้ายปีระกาสัปตสกจุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับชิดติงรูมพระที่นั่งจักรี กรมหมื่นเทววงส์และเจ้าพนักงานกรมวังกรมท่า นำดอกเตอร์คาเบรียล ผู้ว่าการกงสุลเยอรมันกราบถวายบังคมลาไปเปนกงสุลนะเมืองอามอย ซงพระราชปติสันถารโดยควนแล้ว พระราชทานเครื่องราชอิสริยะยสมงกุตสยามชั้นที่ 2 จุลสุราภรณ์ แก่ดอกเตอร์คาเบรียล ๆ ถวายบังคมลากลับไป สเด็ดขึ้นข้างใน

บ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีใบบอกข้อราชการ

พระมนตรีนำพระยามหาเทพกสัตร จมื่นทิพเสนา หลวงคเชนทรามาจ ซึ่งกลับมาจากราชการตามสเด็ดพระองค์เจ้าสายสนิธวงส์ไปราชการเมืองพระตะบอง เมืองนครเสียมราถ

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ แรม 11 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุฬศักราช 1247

เวลาเช้า พระชลยุธโยธินท์ เข้ามาเฝ้าถวายพระพรในการปีใหม่

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกซิตติงรูม สมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีสเด็ดออกด้วย เจ้าพนักงานนำพระสยามธุรานุรักส์ มาดามเครฮาน เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทถวายพระพรปีใหม่ แล้วพระวิสูตรสาครดิถเฝ้าถวายพระพรปีใหม่ด้วย และถวายบังคมลากลับไป

สเด็ดมาประทับห้องออกขุนนางซรปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจนำเจ้าอุปราชเมืองนครลำปางกราบถวายบังคมลา และนำพระยอดเมืองขวางปลัดเมืองนครสวรรค์ กับพระเทียรราช ยกบัตรเมืองนครสวรรค์เฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตร พระยาจเรินราชไมตรีเปนพระยาธัมสารนิติพิพิธภักดีสรีสังฆาคา สุจริตจริยาภิรัต

อัถกถานุวาต ยุตติธัมสาตรโกสล สบสกลคดีกิจ สรรพประสิทธิ สุขุมวิจารน์ ปรีชาญานไวยัติยานุยุต นรุตมเสวกามาจ บรมราชภักดี สรีสัชนาวสัย อภัยพิริยะบรากรมพาหุ ผู้พิพากสาชี้ขาดในกรมลูกขุน นา 10000 พระดิถการภักดี เปนพระยาจเรินราชไมตรี ตุลาการสาลต่างประเทส 1

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟี่สครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างไน

วันเสาร์ แรม 12 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกห้องออกขุนนาง ซงปี่ดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาประสิทธิสงคราม เมืองกาญจนบุรี ส่งเครื่องใช้การพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1 กับไบบอกพระอนุรักส์โยธาข้าหลวง พระยารัตนเสตถีกรมการว่ามีตราออกไปไห้ทำโทสอ้ายเจิมผู้ร้ายค่าคนตาย กับอ้ายเขียว อ้ายพัน อ้ายมี นั้น ได้พร้อมกันอ่านคำปรึกสาวางบทไห้อ้ายผู้ร้ายฟังแล้ว เอาอ้ายเจิมออกเคี่ยน 3 ยก 90 ทีเอาตัวประหารชีวิตแล้วเอาสีสะเสียบประจานไว้ และได้เคี่ยนอ้ายพันอ้ายเขี่ยวคนละ 2 ยก 60 ที แต่อ้ายมีป่วยตายเสียก่อน แล้วจะส่งตัวอ้ายเขี่ยว อ้านพัน เข้ามากรุงเทพ ฯ พายหลัง

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟี่สครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างไน

วันอาทิจ แรม 13 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายโมงเสส สเด็ดออกห้องออกขุนนาง ซงปีดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาอมรินทรีอชัย ส่งเครื่องไช้การพระเมรุ ฉบับ 1

กับพระยาพิพัธ อ่านบอกพระยาวิชยาธิบดีสีรีรนรงค์รือชัย เมืองจันทบุรี ส่งเครื่องไช้การพระเมรุ ฉบับ 1

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันจันท์ แรม 14 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

ไม่มีราชการอะไร ไม่ได้สเด็ดออก

วันอังคาร ขึ้น 1 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปีดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาอนุรักส์โยธา ฉบับ 1 ว่าจีนบั่งลักบันทุกปืนแสไนเดอร์ 3 กะบอกเข้ามาทางเมืองตรัง เจ้าพนักงานจับได้ ได้เอาตัวมาถามรับ ได้เร่งเงินพินัยค่าปรับ 10 ชั่งหยู่ อีกฉบับหนึ่งว่า ได้ผูกปี้ข้อมือจีนในเมืองตรังหยู่ แต่ตีกาไม่พอ ขอพระราชทานออกไปเพิ่มอีก

อีกฉบับ 1 ว่าด้วยมีตราไปว่า ถ้าจะมีผู้ขอตรวดแร่ถ่านศิลาในเมืองใดเมืองหนึ่งให้ห้ามไว้นั้น ได้มีหนังสือไปแจ้งความต่อเจ้าเมืองกรมการทั้งปวงให้ซาบทั่วกันแล้ว

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกพระยาสมุทสาครานุรักส์ เมืองสมุทสาคร ว่ามีตราให้แต่งกรมการแทนเสนากำกับกันเก็บเงินค่านาจำนวนปีมะเมียจัตวาสกนั้น ได้เก็บส่งมาครั้งก่อนเงิน 15 ชั่ง ครั้งนี้ส่งมาอีก 9 ชั่ง 15 ตำลึง 2 บาท ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง รวมเงิน 24 ชั่ง 5 ตำลึง 1 บาท 2 สลึง เปนเสร็ดสิ้นจำนวนแล้ว

พระมนตรีพจนกิจนำพระยาพิสนุโลกาธิบดี กราบถวายบังคมลากลับไปบ้านเมือง สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันพุธ ขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

ไม่มีใบบอกข้าราชการ วันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานแจกเบี้ยหวัดข้าราชการในกรมพระราชวังบวร คือ พราหมณ์โหร ราชบันดิต ช่างสิบหมู่ ทหารในกรมอาสาต่าง ๆ กรมอื่น ๆ อีก แต่กรมเล็ก ๆ ทั้งนั้น

สเด็ดประทับตรัดกับสมเด็ดกรมพระจนเวลาทุ่มเสสสเด็ด ขึ้นประทับออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์จนเวลา 2 ทุ่มเสส สเด็ดขึ้นข้างไน

วันพรึหัสบดี ขึ้น 3 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีไบบอกข้อราชการ

โปรดให้แจกเบี้ยหวัดข้าราชการไนกรมพระราชวังบวร กรมพระตำหรวด กรมรักสาพระองค์ กรมอื่น ๆ อีกมาก สเด็ดประทับตรัดกับสมเด็ดกรมพระจนเวลาทุ่มเสส สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งหยู่จนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีไบบอกข้อราชการ

โปรดให้แจกเบี้ยหวัดข้าราชการไนกรมพระราชวังบวร กรมมหาดไทย กรมกลาโหม กรมพระนครบาล กรมวัง กรมท่า กรมนา กรมหมอ และกรมขึ้นกรมเหล่านี้ด้วย เปนเสร็ดวันนี้ สเด็ดประทับตรัดกับสมเด็ดกรมพระเรื่องงานวัดราชประดิถ งาน

พระเมรุกรมพระราชวังบวร จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสจนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็ดออกประทับซิตติงรูม เจ้าพนักงานกรมท่า กรมวัง นำพระสยามธุรานุรักส์ มาดามเครฮาน เฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปบ้านเมือง พระเจ้าหยู่หัวดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควนแล้วถวายบังคมลากลับไป

แล้วสเด็ดซงรถทระที่นั่งไปประทับวัดราชประดิถทอดพระเนตรการที่จะจัดการฉลองพระอารามในปลายปีนี้ เวลาเกือบทุ่มสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอาทิจ ขึ้น 6 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระยาวิเสสรือชัยเมืองฉะเชิงเซา ขอเบิกเงินค่าข้าวสารซึ่งจ่ายข้าหลวงทหานไปราชการเงิน 10 ชั่ง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระอนุรักส์โยธาด้วยมีตราให้

สืบเรื่องเกาะช้างเกาะพยามนั้น ได้พร้อมกับพระยารัตนเสตถี ไปสืบเกาะช้าง มีป่าไม้พระยาเลย มีป่าไม้ยางเป่นพื้น มีหวาย ต่าง ๆ มีเสม็ด มีคลองน้ำจืด 2 คลองมาบนเขา มีราสดรทำ ปลิงทเลบ้าง คนไทยหยู่ 2 ครัว ชาย 7 คน หยิง 2 คน ทำได้ เมือระนองไม่ได้เก็บพาสีอันได มีถ้อยความกรมการที่พระยา ระนองตั้งไว้เปนผู้ว่ากล่าว เกาะพยามนั้นไม่มีคนหยู่เปนแต่ไป ทำยางบ้างเลือกเปลือกเสม็ดบ้างเปนครั้งเปนคราวในเกาะนั้น มี ป่าไม้พระยาเลยไม้ยางเปนพื้นฉบับ 1

แล้วเจ้าพนักงานนำโต๊ะทองคำ กาทองคำ ซึ่งจะ โปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระยามหาเทพมาตั้ง แล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้พระราชทาน สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสตรัดกับ กรมหมื่นเทววงส์ จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้นข้างใน

วันจันท์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนพระราชพิธียำพวายตามเคยเช่นมีมาทุกปี มีการ แห่พระยาซึ่งสมมตว่าเปนพระอิสวร ปีนี้โปรดให้พระยา อนุชิตชาณชัยเปนผู้ไปยืนซึ่งสมมตว่าเปนพระยาแห่ตามทางเช่น เคยมาทุกปี สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ และพระเจ้าลูกเทอสเด็ด ไปทอดพระเนตรด้วย

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาเพชรกำแหงสงคราม เมืองชุมพร 2 ฉบับ ๆ 1 ว่ามีตราโปรดให้ผูกปี้ข้อมือจีนจำนวน ปีระกาสัปตสกนั้นได้ผูกได้จีนคงเมือง 309 จีนจร 67 รวม 376 คน เงินค่าแรง 18 ชั่ง 16 ตำลึง ค่าฎีกา 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง รวมเปนเงิน 18 ชั่ง 16 ตำลึง 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 ว่าในเมืองชุมพรเกิดไข้ถึงแก่กัม อำเพอละ 9 อำเพอละ 10 อำเพอละ 20 อำเพอละ 30 คน แต่เดือน 7 ถึงเดือน 12 ปีระกาสัปตสกความไข้ก็ยังไม่สงบ กะบือก็ตายฝูงละ 50 ฝูงละ 60 ฝูงละ 100 ตายหมด ๆ ฝูง เปนถ่ายอุจาระเปนโลหิตไม่กินหญ้ากินน้ำแล้วก็ตาย ราสดรได้รับความลำบากสาหัส ให้สำหรวดจำนวนกะบือตาย 18790 กะบือ

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นเวลาทุ่มเสส

วันอังคาร ขึ้น 8 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่ได้สเด็ดออก วันพระ

วันพุธ ขึ้น 9 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมง สเด็ดออกทางประตูแถลงราชกิจสเด็ดประทับหน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรยมหาปราสาทข้างใน ส่งพระเจ้าลูกเทอซงรถสเด็ดไปทอดพระเนตรถีบชิงช้าแล้วสเด็ดออกไปประทับเกยข้างหน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรยส่งสมเด็จพระเจ้าลูกเทอ

ซงช้างกูบดาวกะจาย ปีนี้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอพระองค์ไหย่ซง พระเกี้ยวยอดด้วย ครั้นซงส่งพระกรแล้วสเด็ดประทับพระที่นั่งสุทไธสวรรย โปรดไห้เชินขบวนแห่พระยาอนุชิตชาณชัยมาแต่ทางวัดพระเชตุพนเดินไปตามถนนสนามชัย เลี้ยวไปถนนบำรุงเมือง ครั้นพระยาอนุชิตมาถึงท้ายพระที่นั่งสุทไธสวรรยข้างใต้ก็ลงจากเสลี่ยงเดินมาถวายบังคมหน้าพระที่นั่ง โปรดพระราชทานผลมะนาว 200 ผล แล้วเดินไปขึ้นเสลี่ยงเหนือพระที่นั่งไปนะโรงพิธีตามตำราไสยสาตร ครั้นเวลาค่ำสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอก็ยังไม่สเด็ดกลับ พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นทางใน สเด็ดมาประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท เวลาเกือบทุ่มสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอพระเจ้าลูกเทอสเด็ดกลับ ซงรับพระกรแล้วสเด็ดขึ้นข้างใน

วันพรึหัสบดี ขึ้น 10 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับชิตดิงรูม เจ้าพนักงานกรมวังกรมท่านำมิสเตอร์วอลเกรงก็กงสุลเยอรมัน คนที่กลับไปยุโรปซึ่งบัดนี้กลับเข้ามารับราชการตามเดิมนั้น เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควนแล้วถวายบังคมลากลับไป พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น

เวลาเกือบค่ำ พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ ซงเรือพระที่นั่งเก๋งสเด็ด

พร้อมด้วยขบวนนำและตามสเด็ดไปประทับท่าวังสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอพระองค์ไหย่ ด้วยวันนี้เปนวันสวดพระพุทธมนต์ไนการรับพระสุพรรนบัตรเปนกรมพระนั้น พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดประทับที่ท้องพระโรงเก่า กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย 10 รูปสวดพระพุทธมนต์ที่นั่นพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์เสนาบดีข้าราชการประชุมพร้อมกัน แล้วพระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดเข้าไปไนตำหนักไนของสมเด็ดกรมหลวงจักรพัดิพงส์แล้วสเด็ดออกมาทอดพระเนตรละคอน เวลายามเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง วันนี้สมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีก็สเด็ดด้วย

วันสุกร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมง พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัว ซงเครื่องหย่างเครื่องประดับจักรีบรมราชวงส์ซงเครื่องราชอิสริยะยสนพรัตนราชวราภรน์ ซงเรือพระที่นั่งกราบพร้อมด้วยขบวนนำและตามสเด็ดพระราชดำเนินไปประทับท่าวังสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอพระองค์ไหย่ สเด็ดขึ้นซงพระราชยานลงยาราชาวดีไปประทับท้องพระโรงซึ่งตั้งการมงคลพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์เสนาบดีมนตรีมุขมาจข้าทูนละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท มีเจ้าต่างกรมและหม่อมเจ้าพระราชาคนะ พระราชาคนะผู้ไหย่ที่สวดมนต์เมื่อคืนนี้นั่งเปน

ประธาน แต่การที่ฉันนั้นสมเด็จกรมหลวงได้ซงถวายอาหาร บิณฑบาตเสียแต่เวลาเช้าแล้ว อนึ่ง เมื่อเวลาวานนี้กรมพระ ปวเรศไม่ซงสบายรับสั่งให้ถานามาสวดมนต์แทน

ครั้นได้พระฤกษ์เช้า 3 โมง 32 นาที สมเด็จกรมหลวง จักรพัดิพงส์ซงผลัดภูสาและซงสพักขาวเข้าสู่แท่นสง ๆ น้ำ พระพุทธมนต์ แต่มิได้สงทั้งพระองค์เพราะประชวรพระโรคที่ ถูกน้ำเย็นไม่ได้ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าหยู่หัวพระราชทาน น้ำพระพุทธมนต์และพระบรมวงสานุวงส์ที่มีพระชนม์มากกว่า ประทานน้ำพระพุทธมนต์ ท่านเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมณ์ทั้งหลายถวายน้ำกรดสังข์ตามทำเนียม ขนะพระสงฆ์ สวดชัยมงคลเจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์แตรสังข์ฆ้องชัยตาม ทำเนียม สงแล้วสมเด็จกรมหลวงจักรพัดิประชวรลมหน่อยหนึ่ง ครั้นคลายแล้วพระเจ้าหยู่หัวเสด็จขึ้นพระที่นั่งโธรน พระบรม วงสานุวงส์เสนาบดีมนตรีมาจข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน เฝ้าพร้อมกัน จึ่งพระยาสรีสุนทรโวหารเจ้ากรมพระอาลักษณ์ อ่านประกาสว่าด้วยซงพระราชดำหริว่าสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงจักรพัดิพงส์ซงมีความดีความชอบในราชการและเปน พระอนุชาธิราชร่วมพระราชโสทราอันเดียวกัน ร่วมราชหฤทัย ทุขสุขมาโดยมาก จึ่งซงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สถาปนา เลื่อนพระนามเปนเจ้าฟ้ากรมพระ เกียรติยสให้ยิ่งขึ้น ครั้น

อ่านประกาศจบแล้วมีพระบรมราชโองการให้พาสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอเข้าไปหน้าพระที่นั่งซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักสินาวัตและซงเจิมพระราชทาน ขนะนั้นพระสงค์ถวายชัยมงคลเจ้าพนักงานประโคมดุริยางคดนตรีตามทำเนียม และโปรดพระราชทานพระสุพรรนบัตรอันจารึกพระนามมีความว่า (สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอเจ้าฟ้าจาตุรนต์รัสมี กรมพระจักรพัดิพงส์ดำรงขัตติยะสักดิอัคัวรยส รัตนสมมตบุริสาชานัย สิดลหรึทัยธัมสุจริต อเนกราชกิจสิทธิวิจารน์ มโหลารคุนสมบัติ พุทธาทิรัตนสรนะคมน์ อุดมเดชานุภาพบพิตร ซงสักดินา 50000) กับให้ซงตั้งเจ้ากรมเปนพระจักรพัดิพงส์ สักดินา 800 หลวงจำนงราชกิจ สักดินา 600 ขุนสิทธิพลนิกร สักดินา 400 ซงพระกรุนาโปรดพระราชทานเครื่องราชอิสริยะยสช้างเผือกสยามมหาวราภรน์ชั้นที่ 1 องค์ 1 พระแสงผักทองคำลงยาราชาวดี 1 พระธำมรงค์เพชร 1 องค์ ดุมมรกตสำรับ 1 กรมพระจักรพัดิพงส์ถวายต้นไม้ทองเงินเครื่องสักการะธูปเทียนทองและหีบกะจกกรอบทองคำผังเพชรพลอยต่าง ๆ ไป 1 แล้วสเด็ดจากพระที่นั่งโธรน พระสงค์ถวายอติเรก พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดเข้าไปข้างในจนเวลาบ่ายสเด็ดออกมาประทับพลับพลาทอดพระเนตรละคอนจนเวลาบ่ายโมงเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนั้นสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีก็สเด็ดเหมือนกัน

อนึ่งวันนี้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานตรามงกุฎสยามชั้นที่ 3 มันทนาภรณ์แก่พระยามหาเทพกษัตร 1 พระราชทานตราช้างเผือกสยามชั้นที่ 5 ทิพยาภรณ์แก่จมื่นทิพเสนา 1 ในการที่ออกไปรับราชการพร้อมด้วยพระองค์สาย

วันเสาร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาย่ำค่ำ สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระชัยบูรณ์ปลัดเมืองพิสนุโลก 4 ฉบับ ฯ หนึ่งขออนุญาตทำตึกสำหรับไว้เก็บปืนกะสุนดินดำ ขอเบิกเงินไปทำ 8 ชั่ง 11 ตำลึง อีกฉบับหนึ่งส่งกล้วยไม้ของกรมหมื่นประจักส์ทูนเกล้า ฯ ถวาย อีกฉบับหนึ่งว่าพระยาสุริยเดชปลัดเมืองนครราชสีมานำปืนหามแล่น ปืนนกสับคาบสิลากับเขนงดิน ดินดำกะสุนมาฝากไว้ ด้วยพระยาปลัดกับไพร่พลจะรับปืนสไนเดอของหลวงไปราชการ อีกฉบับ 1 ว่ากรมหมื่นประจักส์ยกไปจากเมืองพิสนุโลก วันสุกร์ แรม 4 ค่ำ เดือนอ้าย ได้มอบปืนกะสุนดินดำที่เหลือบันทุกช้างโคต่างไว้ ถ้าช้างโคต่างกลับมาถึงเมื่อไดจะรีบส่งไปโดยเร็ว ฉบับ 1 พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาประสิทธิสงครามเมืองกาญจนบุรีว่า พระศรีสุวรรณคีรี เมืองสังขละบุรี หลวงยกบัตร หลวงสัสดี กรมการ

4 นาย ไพร่ 6 คน ลงมาเมืองกาญจนบุรีว่าจะขอคุมเครื่องบรรนาการเข้ามาทูนเกล้าฯ ถวาย ได้ตรวจดูเครื่องราชบรรนาการในพระบรมมหาราชวัง เทียนใหญ่ 2 เล่มหนัก 10 ชั่งจีน ดอกไม้เงินปักยอด 2 ช่อ ผ้ากะเหรี่ยง 20 ผืน ของในพระบวรราชวัง เทียนหนัก 8 ชั่งจีน 2 เล่ม ดอกไม้เงิน 2 ช่อ ผ้ากะเหรี่ยง 5 ผืน พระยาประสิทธิสงครามแต่งให้หลวงมหาดไทยนำเข้ามาแล้ว แล้วพระสุรินทนำพระสรีสุวรรนคีรี หลวงยกบัตร หลวงสัสดีเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ซงพระราชปติสันถารโดยควนแล้วสเด็ดขึ้น

สเด็ดประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นภูธเรส กรมหมื่นเทววงส์เรื่องเรียกกรมหมื่นนเรสราชทูตเมืองอังกริด พระองค์ปริสดางค์ราชทูตในประเทสคอนติเนนต์ยุโรปกลับ ท่านทูตเมืองอังกริดมีโทรเลขขอผัดว่า หม่อมยังมีครรภ์หยู่หมอไม่ให้ไปไหน ถ้ามีราชการท่านจะขอเข้ามาก่อน ท่านทูตเมืองฝรั่งเสสและคอนติเนนต์นั้น ขอผัดไปสแดงตราตั้งเมืองออสเตรียก่อน และรับสั่งต่อไปอีกจนเวลาเกือบ 4 ทุ่ม สเด็ดขึ้นข้างใน

วันอาทิจ ขึ้น 13 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำ สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระอนุรักส์โยธาข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายตะวันตก 2 ฉบับ ๆ 1 ว่าพระยารัตนเสตถีเมืองระนองส่งเงินพาสีอากรเมืองระนองมาให้หลวงทวีปสยามกิจกงสุลสยามเมืองปีนังฝากแบงก์ 10080 เหรียน หลวงทวีปนำฝากที่ชาเตอร์แบงก์ 3360 ฮ่องกงแอนด์เซี่ยงไฮ้แบงก์ 3360 ชาเตอร์แมกแคนไตน์แบงก์ 3360 รวม 3 แบงก์ 10080 เหรียน ฉบับ 1 ว่าพระเสนานุวงส์ภักดีเมืองคีรีรัถนิคม ส่งเงินพาสีอากรมาให้ 800 เหรียน หลวงทวีปนำฝากชาเตอร์แมกแคนไตน์แบงก์แล้ว

สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์จนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

เวลา 4 ทุ่มเสส เกิดเพลิงไหม้ที่บ้านนายช้อยหลังวัดสะเกส สเด็ดออกประทับที่มุขหน้าพระที่นั่งจักรีครู่หนึ่ง เพราะเพลิงไหม้น้อยไม่มาก ดับเสียโดยเร็ว

วันจันท์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส เกือบย่ำค่ำ สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระและพระคัมภีร์แล้ว สเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระอนุรักส์โยธาข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายตะวันตกว่า พระรัตนเสตถียื่นหนังสือว่าได้ทำนุบำรุงบ้านเมืองทำถนนยาว 454 เส้นเสส มีสพาน 7 แห่ง ราสดรทำ

การค้าขายบ้านเมืองจเริญขึ้น เมืองระนองก็ติดต่อกับเมืองมลิวัลย์ฝ่ายอังกริด ๆ รักสาการแขงแรงมีโปลิสตระเวน 40 คน พระยารัตนเสตถีจะขอจ้างประจำทำการถนน 15 คน เดือนละ 75 เหรียน ปีหนึ่ง 900 เหรียน จ้างคนเปนโปลิสรักสาเขตแดนระวังผู้ร้ายทางบกทางเรือ รวม 50 คน เงินเดือน ๆ ละ 260 เหรียน ปีละ 3120 เหรียน รวมทั้งสิ้น ปีละ 4020 เหรียน พระอนุรักส์เห็นว่า เปนการรักสาเขตแดนบ้านเมืองควนจะให้โปลิสพักที่เกาะเซี่ยงไฮ้ ซึ่งต่อกับเกาะสนแดนอังกริดจะได้ไม่ลำบากในทางราชการกับอังกริดต่อไป (ซงพระกรุนาโปรดเกล้าฯ ให้มีตราอนุญาตไป)

สเด็ดขึ้นประทับออฟพีสทอดพระเนตรแผนที่ ซึ่งจะหาที่ทำวังพระเจ้าลูกเทอจนเวลาเกือบยามสเด็ดขึ้นข้างใน

วันอังคาร ขึ้น 15 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการอะไร ไม่ได้สเด็ดออก

วันพุธ แรม 1 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระยาพิพัธอ่านบอก พระยาวิชยาธิบดีสรีรนรงค์รือชัย

เมืองจันทบุรี ส่งเงินพาสีบ่อพลอย ตำบนเขาพลอยแหวน จำนวนปีวอกฉสก คนหาพลอย 8 คน ๆ ละ 3 บาท เงิน 6 ตำลึง ปีระกาสัปตสก คนหาพลอย 114 คน ๆ ละ 3 บาท เงิน 3 ชั่ง 19 ตำลึง 2 บาท รวม 2 จำนวน เงิน 4 ชั่ง 11 ตำลึงกึ่ง หักพระราชทานผู้กำกับ 7 ตำลึง 2 บาท 2 สลึง คงส่งหลวง 4 ชั่ง 3 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาสมุทบุรานุรักส์ กล่าวโทสหมื่นชัยภูสา ข้าหลวงผู้กำกับผูกปี่ ว่าไม่ลงไปผูกปี่ทำการเสีย ฉบับ 1

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสประเดี๋ยวหนึ่ง สเด็ดลงทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซงพระราชยานไปประทับวัดพระสรีรัตนสาสดารามทอดพระเนตรพระสงค์ไล่พระไตรปิดก สเด็ดประทับตรัดกับพระราชาคณะผู้ไล่ครู่หนึ่ง สเด็ดกลับประทับหน้าห้องพระโรงกลางซงจุดเทียนเครื่องสักการะเทวรูป คือพระอิสวร พระอุมาภควดี พระขันธกุมาร ซึ่งจะได้เชินไปเข้าขบวนแห่นเรสวร ซึ่งพราหมน์จะได้แห่และทำพิธีในค่ำวันนี้ ประทับตรัดกับกรมหมื่นภูธเรส กรมหมื่นเทววงส์ ครู่หนึ่ง สเด็ดขึ้นข้างใน

วันพรึหัสบดี แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสชัยชาญเมือง อ่างทอง ฉบับ 1 ว่าได้นำเงินค่านาไปซื้อข้าวเปลือกไว้สำหรับ ราชการทัพ 20 เกวียน ราคา เกวียนละ 7 ตำลึง

พระยาพิพัธโกสาอ่านบอก พระยาพิชัยชลธีเมืองปัจจันต คีรีเขต ว่าได้เกนไพร่ส่วยกองนอกในพระราชวังบวรหาสิ่งของ ตามรายเกนในงานพระสพกรมพระราชวังบวรส่งเข้ามา

อนึ่ง เมื่อเวลาออกขุนนางนั้น พระมหาราชครูพิธี พระครู อัสดาจารย์ และพราหมน์ทั้งปวงถวายข้าวตอก และของพิธี ต่าง ๆ ในการพระราชพิธีจองเปรียง โปรดพระราชทานเงินตาม เคยทั่วกัน

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ และ คนอื่น ๆ จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ แรม 3 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาวันนี้เปนวันสวดมนต์ ที่วังบูรพาภิรมย์ในการเลื่อน กรมสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ กรมหลวงภานุพันธุวงส์วรเดช เวลาย่ำค่ำเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดซงรถพระที่นั่งพร้อมด้วย ขบวนนำ และตามสเด็ดไปประทับวังบูรพาภิรมย์ สเด็ดขึ้นไป ประทับบนตำหนักสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ ขนะนั้นกรมพระ ปวเรส กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะผู้ไหย่

ผู้น้อย 10 รูป กำลังสวดมนต์หยู่ พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดประทับหยู่ที่ข้างหน้า พระบรมวงสานุวงส์เฝ้าหยู่ที่นั้นพร้อมกัน รับสั่งหยู่ประมานโมง 1 สเด็ดเข้าไปข้างใน จนเวลายามเสส สเด็ดไปประทับพลับพลาทอดพระเนตรละคอน จนเวลา 4 ทุ่มเสส สเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้สมเด็ดพระนางเจ้า พระบรมราชเทวีก็สเด็ดด้วยเหมือนกัน

วันเสาร์ แรม 4 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมง พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องราชาภรน์หย่างมหาจักรีบรมราชวงส์ซงเครื่องราชอิสริยะยสนพรัตนราชวราภรน์ สเด็ดซงรถพระที่นั่งเทียม 4 ม้าพร้อมด้วยขบวนนำ และตามล้วนแต่งยุนิฟอร์มเต็มยส สเด็ดพระราชดำเนินไปประทับวังบูรพาภิรมย์ สเด็ดประทับบนตำหนักสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ กรมหลวงภานุพันธุวงส์วรเดช ครั้นได้พระเริกส์เช้า 3 โมง 15 นาที สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอซงผ้าซง และซงสพักขาวเข้าสู่ที่สง ขนะนั้นพระสงค์ 10 องค์ถวายชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมพินพาทย์ฆ้องชัย แตรสังข์ตามทำเนียม พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ แล้วพระบรมวงสานุวงส์ที่ซงพระชนมพรรสาจเรินมาก ประทานน้ำ

พระพุทธมนต์ แล้วเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมณ์ทั้งหลายถวายน้ำกรดสังข์ตามทำเนียม ครั้นสงเสดแล้ว พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นมาประทับบนตำหนัก สมเด็ดกรมหลวงภานุพันธุวงส์วรเดชซงเครื่องแล้ว สเด็ดขึ้นมาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทบนพระตำหนัก

พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัว สเด็ดขึ้นพระที่นั่งโธรนพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ เสนาบดีมนตรีมุขมาจราชเสวกากรฝ่ายทหาน พลเรือนเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน จึ่งพระยาสรีสุนทรโวหารอ่านประกาสกะแสพระบรมราชดำหริว่า สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ กรมหลวงภานุพันธุวงส์วรเดช เปนสมเด็ดพระบรมราชโสทรานุชาธิบดี ร่วมพระราชหรีทัย มีพระอัธยาสัยซื่อตรงดำรงหยู่ในสัจสุจริต และได้ซงรับราชการโดยพระอุสาหะอันแรงกล้า มีความจงรักภักดีต่อราชการ และได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และมีพระหรีทัยมุ่งหมายที่จะให้บ้านเมืองรุ่งเรืองจเริน และซงคิดจัดราชการที่ได้ซงบังคับ และอื่น ๆ ให้จเรินมิได้ท้อถอย จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเลื่อนพระนามขึ้นเปนเจ้าฟ้ากรมพระ มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรนบัตรว่า สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ เจ้าฟ้าภานุรังสีสว่างวงส์ กรมพระภานุพันธุวงส์วรเดช พิเสสขัตติยะสักดิ อัคอุดมชาติบรมนราธิราช โสทรานุชาธิบดี

สุจริตจารีราชกรันย์ มหันตมหาอุสาหะ พิริยะพหลดลประสิทธิ อเนกพิธคุนากร สุนทรธัมพิทักส์ อัคมโหฬารัธยาสัย สิรีรัตนตรัย สรนะธาดา อดุลเดชานุภาพบพิตร ซงสักดินา 50000 ให้ซงตั้งเจ้ากรมเปนพระภานุพันธุวงส์วรเดช สักดินา 800 ปลัดกรมเปนหลวงภูเบสบริบาล สักดินา 500 สมุห์บัณชี เปนขุนประมานประชุมชน สักดินา 400 ครั้นประกาสจบแล้ว พระเจ้าหยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้หาสมเด็ด ฯ กรมหลวงภานุพันธุวงส์วรเดชเข้าไปหน้าพระที่นั่งซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักสินาวัต และซงเจิมพระราชทาน แล้วพระราชทานพระสุพรรนบัตร พระธำมรงค์เพชร 1 วง ดุมทับทิม 1 สำรับ พระแสงดาบฝักทองคำลงยาราชาวดี 1 องค์ ขนะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรค้องชัยพิ้นพาทย์ตามทำเนียม แล้วสมเด็ดกรมพระภานุพันธุ์ถวายครอบต้นไม้ทองเงิน และเทียนธูปทองเงิน และหีบกรอบสมุดทองคำมีสมุดเรื่องราชประวัติ 4 รัชกาลด้วย

สเด็ดจากพระที่นั่งโธรนสเด็ดไปประทับห้องที่พระสงค์ ฯ อนุโมทนาถวายอติเรก ถวายพระพรลา แล้วสเด็ดไปประทับโต๊ะเสวย ๆ พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ ครั้นเสวยแล้วสเด็ดประทับตรัดหยู่จนเวลาเที่ยงเสส สเด็ดทอดพระเนตรละคอน จนเวลาบ่ายโมงเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอาทิจ แรม 5 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดลงซ้อมแห่โสกันต์พระเจ้าลูกเทอ พระองค์เจ้าบันทรวรรนวโรภาส เดินขบวนออกประตูราชสำรานมาตามถนนริมกำแพงวัง มาเลี้ยวถนนหน้าประตูพิมานชัยสริ มาเข้าประตูพิมานชัยสริ ไปหน้าพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาทซงรับพระกร พระเจ้าลูกเทอจากพระยานมาสแล้ว โปรดให้เลิกขบวนแห่ สเด็ดขึ้นมาประทับบนพระที่นั่งจักริมหาปราสาทองค์ตะวันตก คือ ออฟฟิสหลวง รับสั่งหยู่กับกรมหมื่นเทววงส์จนเวลายามหนึ่ง

วันนี้พราหมน์กะทำพิธีตรีปวาย คือ แห่พระนารายน์ และพระลักสมี พระมเหสวารีตามทำเนียม

วันจันท์ แรม 6 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัว และสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี สเด็ดออกประทับพระที่นั่งสมมตเทวราช คือ ดอรนิงรูม สมเด็ดพระนางเจ้า เจ้าพนักงานกรมวังและกรมหมื่นเทววงส์วโรประการผู้สำเหร็ดราชการกรมท่านำวอนเกรงกี กงสุลเยอรมัน 1 มิสซิสลุยส วอนเกรงกี ภรรยา1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท พระเจ้าหยู่หัวและสมเด็ดพระนางเจ้าดำหรัดปติสันถารโดยสมควน แล้วกราบบังคมลากลับไป

แล้วเจ้าพนักงานกรมวัง พระองค์เจ้าโสนบัณฑิตราช ไปรเวตสิเกรตารีต่างประเทศ นำ มิสเตอร์ ดาคอสเตอร์หลวงราชายสาธก 1 มิสซิสดาคอสเตอร์ ภรรยา 1 มิสมาเรีย เปีย ดาคอสเตอร์ บุตรสาว 1 กับบุตรหญิงเล็ก 1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าในการซึ่งจะแต่งงานบุตรสาว แล้วถวายบังคมลากลับไป

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกประทับท้องพระโรงกลาง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โปรดให้นิมนต์พระสงฆ์ที่จะได้จเรินพระพุทธมนต์ในการพระราชพิธีโสกันต์ มีกรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย 30 องค์ เข้าไปนั่งที่ ซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้าบันทรวรรนวโรภาส ถวายผ้าไตรสลับแพรย่ามโหมดเทส แด่กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาณ พระสงฆ์ทั้ง 30 องค์ พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลา แล้วสเด็ดออกซ้อมแห่โสกันต์เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็ดขึ้น

วันอังคาร แรม 3 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เริ่มการพระราชพิธีโสกันต์ เจ้าพนักงานจัดการในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และที่ต่าง ๆ ตามที่เคยมาทุกคราว

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวซงฉลองพระองค์

เยียระบับ ซึ่งเครื่องราชอิสริยะยศมหาสุราภรณ์มงกุฎสยาม สเด็จลงประทับเกยหน้าท้องฉนวนต้นชมพู่ โปรดให้เรียกขบวนแห่โสกันต์เข้าไปตั้งขบวนที่หน้าเกยนั้น แต่ขบวนที่เข้าไปมีแต่ริ้วเด็กหัวจุก เด็กแขก เด็กจีน แตรสังข์ เครื่องสูงโหรพราหมณ์ คู่เคียง อินท์ พรหม ยานมาศ นอกนั้นคือกลองชนะเทวดาคู่แห่ กลองแขก ทหานหน้าหลัง คอยรับนอกประตูราชสำราน ครั้นขบวนเข้าไปตั้งแล้ว พระเจ้าหยู่หัวซึงพระกรพระองค์เจ้าหยิงบันทรวรรนวโรภาส ซึ่งซงเครื่องเกี้ยวยอดและอื่นๆตามหย่างโสกันต์ลงซงยานมาสอันล้อมด้วยบังแซกบังสูรย์คู่เคียง แล้วเดินขบวนไปออกประตูราชสำรานพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีซงราชยานไปประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท หน้าพระที่นั่งอาภรน์พิโมขมีปะรำข้าราชการเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แต่พระบรมวงสานุวงส์นั้นทอดพระเนตรที่ทิมดาบตำหรวด ขบวนแห่เดินมาตามถนนริมกำแพงวังอันรายด้วยราชวัตเบญจรงค์ ในราชวัตนั้นมีพินพาทย์รายทางกรมอาสาต่าง ๆ แต่งตนถือสรรพาวุธนั่งกลาบาตด้วย ขบวนแห่เดินมาเลี้ยวถนนหน้าประตูวิเสสชัยสรีมาเข้าประตูพิมานชัยสรี ขนะนั้นพายนอกประตูพิมานชัยสรีมีสิงห์โต กะอั้วแทงควาย ไม้ต่ำสูงแทงวิสัยตามเคย ขบวนเดินเข้ามาประตูพิมานชัยสรี มีระเบ็ง โมงครุ่ม กุลาตีไม้

หน้าประตูพรหมมีละคอนรำ ต้นไม้ทองเงินรับขบวน 2 คู่ ครั้นพระยานมาสเดินมาเทียบเกยพระที่นั่งอาภรณ์พิโมข ซงรับพระกรพระเจ้าลูกเทอขึ้นจากยานมาส สเด็ดทอดพระเนตรหยู่จนสิ้นขบวนจึ่งสเด็ดขึ้นบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการกรมพระปวเรสถวายสีล แล้วพระสงค์ 30 องค์จเรินจุลราชปริตรเวลาย่ำค่ำแล้วสวดมนต์จบถวายอติเรก สเด็ดขึ้นข้างในสเด็ดไปประทับพระที่นั่งอาภรณ์พิโมขส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอซงยานมาสแล้วเดินขบวนแห่กลับตามทางเดิม พระสงค์ที่จเรินพระพุทธมนต์นั้นแบ่งแต่ที่มีถานันดรยสมาก ๆ ขึ้นไปถวายชัยมงคลในเวลาเดินขบวนแห่ด้วย สิ้นขบวนแห่แล้วสเด็ดซงพระราชยานกลับมาขึ้นพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสเด็ดไปรับพระกรข้างเกยต้นชมพู่

คู่เคียงนั้นคือ พระยารัตนโกสา พระยานานาพิพิธพาสี คู่ 1 พระยาสมุทสาครานุรักส์ เมืองสมุทสาคร พระยาอมรินทรือชัย เมืองราชบุรี คู่ 2 พระยาจ่าแสนบดี พระยาสีสรราชภักดี คู่ 3 พระยาอินทราธิบดีราชรองเมือง พระยาราชวังเมือง คู่ 4 พระยาพัธโกสา พระยาประชาชีพบริบาล คู่ 5 พระยาเพชรชดา พระยาจเรินราชไมตรี คู่ 6

วันพุธ แรม 8 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวซงฉลองพระองค์

เยี่ยระบับ ซึ่งเครื่องราชอิสริยะยสมหาวราภรณ์ช้างเผือกสยาม สเด็ดลงประทับเกยหน้าท้องฉนวนต้นชมพู่ โปรดเกล้า ฯ ให้ เรียกขบวนแห่เข้าไปตั้งขบวนที่หน้าเกยนั้น พระเจ้าหยู่หัวซึ่ง ส่งพระกรพระองค์เจ้าหยิงบันทรวรรนวโรภาสลงซึ่งพระยานมาส อันล้อมบังสูรย์บังแซกไสวและคู่เคียง พร้อมด้วยนางเชิน มยุระฉัตรต้นไม้ทองเงินนำหน้าพระยานมาส มยุระฉัตรนั้น คุนจอมเอี่ยม บุตรพระยาสุรินทร์อชัย เมืองเพชรบุรี เปนผู้เชิน พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดพระราชดำเนินออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งพระราชยานไปประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท ขบวน ออกประตูราชสำรานแล้วเดินขบวนไปตามทางหย่างวันก่อนมา เมื่อถึงหน้าประตูพิมานชัยสรี มีงานมหรสพครบทุกสิ่งสิ้นตาม เคย ขบวนเดินเข้ามา ๆ ถึงหน้าเกยแล้วพระยานมาสก็ประทับ ซึ่งรับพระกรพระเจ้าลูกเทอขึ้นจากพระยานมาสแล้ว สเด็ด ทอดพระเนตรขบวนครู่หนึ่ง สเด็ดขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซึ่งจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีล แล้วกรมพระ ปวเรส กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะ 30 องค์สวดธัมจักกัปวัตนสูตร เวลาบ่าย 5 โมงเสสสวดมนต์จบ สเด็ดขึ้นทางใน สเด็ดประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขส่งพระกร พระเจ้าลูกเทอลงซึ่งพระยานมาส แล้วเดินขบวนแห่กลับตาม ทางเดิม สิ้นขบวนแห่แล้วสเด็ดกลับมาประทับพระที่นั่งจักรี

มหาปราสาทเสด็จไปรับพระกรทางใน วันนี้การมหรสพข้างนอกข้างในเมื่อขบวนแห่มาและแห่กลับนั้นมีตามเคยหย่างวันก่อน

วันพฤหัสบดี แรม 9 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเศส พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องเหมือนเวลาวานนี้ ซงเครื่องราชอิสริยะยศปถมจุลจอมเกล้า สเด็จลงส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอที่เกยข้างใน แล้วเดินขบวนออกทางประตูราชสำราน พระบาทสมเด็จพระเจ้าหยู่หัวสเด็จกลับมาสเด็จออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สเด็จซงราชยานไปประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท ครั้นขบวนแห่มาเข้าประตูพิมานชัยสรีมีการมหรสพตามทำเนียม ครั้นพระยานมาสเข้าเทียบพระที่นั่งอาภรน์ พระเจ้าหยู่หัวรับพระกรพระเจ้าลูกเทอขึ้นจากพระยานมาสสเด็จขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระสงค์สวดมหาสมัยสูตร เวลาบ่าย 5 โมงเสสสวดมนต์จบ สเด็จขึ้นทางในสเด็จไปประทับพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท ซงส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอซงยานมาสแล้วเดินขบวนแห่กลับ สิ้นขบวนแล้วสเด็จมาประทับพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสเด็จขึ้นข้างในสเด็จไปรับพระกรทางใน

วันสุกร์ แรม 10 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงครึ่งพระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องหย่างวานนี้ แต่ซงเครื่องราชอิสริยะยสนพรัตนราชวราภรน์ สเด็ดออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสเด็ดลงทางอัธจันท์เบื้องตะวันออกที่เคยสเด็ดสเด็ดส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอซงพระราชยานมาสเดินขบวนแห่แต่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดซงพระราชยานไปคอยรับพระกรพระเจ้าลูกเทอขึ้นแล้วสเด็ดขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท การที่แห่แต่พระที่นั่งจักรีไปนั้น เพราะพระเริกส์เช้าแต่ก่อนมาเคยแห่แต่พระที่นั่งดุสิดาภิรมย์ไปครั้งนี้รื้อพระที่นั่งอมรินท์กั้นค่ายจึ่งโปรดให้แต่พระที่นั่งจักรีไป

อนึ่ง เมื่อวันแห่มาซงสดับพระปริตรพุทธมนต์3วันกับเวลาเช้าวันนี้ ท่านผู้เชินมยุระฉัตรสวมกรอบหน้าเพชร นางเชินต้นไม้ทองเงินสวมเกี้ยวทองคำ นางเชินเครื่อง 7 คนสวมกรอบหน้าทองคำ แต่นุ่งห่มนั้นนุ่งเยียระบับขาวห่มตาดขาวปักหย่างผ้านาง นางสะเด็กใส่เกี้ยวทองคำ นางสะข้างในอีกพวกหนึ่งนุ่งเยียระบับบ้างยกบ้างห่มผ้าปักสไบเฉียง อนึ่งคู่เคียงและสารวัตคุมเด็กคู่แห่และหุ้มแพรมหาดเล็กต้นเชือกที่เข้าขบวนล้วนนุ่งเยียระบับขาวสวมเสื้อครุยขาวลอมพอกขาวขบวนคู่แห่อื่นๆก็แต่งเครื่องขาวโดยทั่วไปทั้งนั้น เมื่อแห่มานั้น

การเล่นมหรสพและพิณพาทย์ไม่ได้เล่นไม่ได้ประโคมคอยพระเริกส์

พระองค์เจ้าบันทรวรรนวโรภาสซงเปลื้องเครื่องแล้ว ซงเครื่องถอดขาวทั้งสำรับสเด็ดออกมาประทับมุขตะวันออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานแบ่งพระเกสา 3 ส่วน พอได้พระเริกส์เช้า 2 โมง 4 นาที พระเจ้าหยู่หัวซงสีลแล้ว หลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักสินาวัตรดพระราชทานพระเจ้าลูกเทอพระองค์เจ้าบันทรวรรนวโรภาสแล้วซงจรดพระกันไกรพระกัลบิตจำเริ็นพระเกสาโสกันต์ส่วน1 โปรดให้กรมหลวงวรสักดาพิสาลกรมสมเด็ดพระบำราบปรปักส์ จำเริ็นพระเกสาพระองค์เจ้าบันทรวรรนวโรภาสองค์ละส่วน ขนะนั้นพระสงค์ 30 องค์ถวายชัยมงคลพร้อมกัน เจ้าพนักงานประโคมบันเดาะ สังข์ แตร ค้องชัย พิณพาทย์ มโหรีพร้อมกัน ขนะนั้นมีมหรสพระเบ็ง โมงครุ่ม กุลาตีไม้ สิงห์โตหกคเมน ไม้ต่ำสูงกะอั้วแทงควายพร้อมกันด้วย ครั้นโสกันต์เส็ดแล้วสเด็ดไปนะเขาไกรลาสข้างพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทเบื้องอัสดงคต พระเจ้าลูกเทอเข้าสู่ที่สง ๆ น้ำอันไหลจากปากสัตว์ทั้ง 4 คือราชสีห์ กุญชร อัสดร อุสุภราช แล้วสเด็ดมาประทับที่พระเบญจาสงน้ำพระพุทธมนต์ พระเจ้าหยู่หัวพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์แก่พระองค์เจ้าบันทรวรรน แล้วโปรดให้กรมสมเด็ด

พระบำราบปรบักส์และพระบรมวงสานุวงส์ฝ่ายหน้า ที่ดำรงพระยสเปนต่างกรมประทานน้ำพระพุทธมนต์แก่พระเจ้าลูกเทอ แล้วสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีพระบรมวงสานุวงส์ฝ่ายในที่ซงพระชนมพรรสาจเรินมากประทานน้ำพระพุทธมนต์ และเจ้าจอมมารดาของท่านถวายน้ำพระพุทธมนต์ด้วย แล้วเจ้าพระยาสุรวงส์เจ้าพระยาเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธมนต์ พระครูพราหมน์โหรดาจารย์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวชสาตร เจ้าพนักงานประโคมดุริยางค์นรินาทตามบุพราชวิธี ครั้นเส็ดแล้วสเด็ดขึ้นมาปติบัติพระสงค์ ๆ รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงค์ฉันแล้วพระองค์เจ้าบันทรวรรนสเด็ดออกมาซงประเคนบริขาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นข้างใน โปรดให้แต่งพระองค์พระเจ้าลูกเทอพระองค์เจ้าบันทรวรรนซงเครื่องต้นซงพระชดา 5 ยอดสเด็ดออกพระที่นั่งอาภรน์พิโมขปราสาท ส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอซงยานมาสแห่กลับตามทางที่แห่มาสดับพระพุทธมนต์ ครั้นสิ้นขบวนแล้วพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นเวลาเช้า5โมงเสส ในเวลาเช้าวันนี้ขบวนแห่ที่สวมเสื้อครุยขาวนุ่งผ้าขาวลอมพอกขาวนั้นเปลี่ยนเปนเสื้อครุยชมพูลอมพอกชมพูนุ่งเยียระบับสีบ้างผ้าสมปักลายบ้าง แต่ท่านผู้เปนนางเชินมยุระฉัตรนั้นสวมกรอบหน้าทองคำประดับทับทิมสวมมงกุต สตรีห่มตาดสีหย่างผ้านางปักลวดลายวิจิตรสอาด

นางเชินต้นไม้ทองเงินก็สวมเกี้ยวยอด นางเชินเครื่องสวมมงกุฎสตรี นางสะก็เปลี่ยนเครื่องขาวเปนเครื่องสีสิ้นทั้งนั้น

ครั้นเวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดลงส่งพระกรแห่มาสมโภชตามทางเดิม พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระทินั่งจักรีมหาปราสาทซงพระราชยานไปคอย นะ พระที่นั่งอาภรน์พิโมข ครั้นขบวนแห่มาถึงก็มีการมหรสพตามเคย พระยานมาสเข้าเทียบเกยซงรับกรขึ้นจากพระยานมาส สเด็ดขึ้นบนพระทินั่งดุสิตมหาปราสาท การมหรสพทั้งปวงยังเล่นหยู่กว่าจะสมโภชแล้วพระเจ้าลูกเทอประทับท่ามกลางพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระมหาราชครู พระครู พราหมน์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชโดยทักสินาวัตถ้วนเบญจวาร แล้วซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์และซงพระราชทานโปรดให้กรมหลวงวรสักดาพิสาล กรมสมเด็ดพระบำราบปรปักส์ สมเด็ดกรมพระจักรพัดิพงส์ สมเด็ดกรมพระภานุพันธุวงส์วรเดช กรมขุนบดินท์ กรมขุนจเริน กรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นภูธเรส กรมหมื่นเทววงส์ ถวายซงเจิมพระเจ้าลูกเทอพระองค์เจ้าบันทรวรรน แล้วสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีสเด็ดออกมาซงเจิมพระราชทาน แล้วเจ้าพระยาสุรวงส์ เจ้าพระยาพลเทพเจ้าพระยาสรีพิพัธน์ ถวายซงเจิมด้วย พระเจ้าหยู่หัวพระราชทานเงินพระคลังมหาสมบัติ 5 ชั่ง พระคลังข้างที่ 20 ชั่ง หีบหมากเสวยถงยาหีบ 1 พระธำมรงค์เพชร 4 วง

แล้วแห่กลับเวลาเกือบทุ่มหนึ่ง วันนี้พระเจ้าลูกเทอซงพระมงกุฎคุนจอมเอี่ยมผู้เชินมยุระฉัตร สวมกรอบหน้าประดับด้วยมรกต ขบวนนอกนั้นเหมือนเวลาเช้าตอนแห่กลับ ครั้นสิ้นขบวนแล้วสเด็ดขึ้นทางพระที่นั่งจักริมหาปราสาท วันนี้พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องราชอิสริยะยสมหาจักริบรมราชวงส์

วันเสาร์ แรม 11 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยารัตนเสตถีเมืองระนองว่า ด้วยมิสเตอร์ฮอก สุปริเตนเดน นายทหานเมืองมะริดมาเมืองระนองพร้อมด้วยกรมการเมืองระนองชำระโปลิสฝ่ายอังกริดกับไทยวิวาทกันที่นาตลิ่งชัน ชำระได้ความว่า โปลิสฝ่ายอังกริดแพ้เพราะทำล่วงเกินจะเอาความไปปรึกสาลงโทสที่เมืองมะริด

สเด็ดขึ้นประทับออฟพิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันอาทิจ แรม 12 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนางซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาอานุภาพไตรภพเมือง นครเสียมราฐว่า มีตราโปรดให้เกณไพร่ถางทางตัดเสาพาดสาย โทรเลขแต่เมืองกลันทบุรีไปต่อเมืองตึกโช เมืองขึ้นเมือง พระตะบองตลอดเมืองนครเสียมราฐถึงเมืองขุขันธ์ เมืองสังคะ นั้นได้ตัดเสาเตรียมไว้แล้ว แต่รึดูนี้ราสดรกำลังเกี่ยวข้าวหยู่ ขอพระราชทานออกทำการในเดือน 3 ขึ้นค่ำ 1 เปนวันลงมือ จัดการทำทาง ฉบับ 1 กับใบบอกหลวงวิเสสภักดียกบัตรเมือง พนมสกว่า โปรดให้หลวงวิเสสภักดีกลับไปจากเมืองสีโสภน ให้ไปรักสาราชการเมืองพนมสกแทน พระยาพนมพินิจบิดาที่ ถึงแก่กัม และให้จัดกรมการที่มีสติปัญญารักสาเมืองสีโสภน นั้น ได้ปรึกสาพร้อมกันเห็นว่า หลวงวิเสสมนตรีสรีราชอาณา มหาดไทย หลวงอิสราแพ่ง เปนเชื้อแถวมา จึงได้จัดให้ราชการ เมืองสีโสภนแทนต่อไป

สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นประทับออฟฟิส เวลา ย่ำค่ำเสสสเด็ดขึ้นข้างใน

วันจันท์ แรม 13 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านสุภอักสรเมืองน่าน ว่าเจ้า

อนันตวรริทธิเดชนครเมืองน่านได้รับสุภอักสรว่า กรมพระราชวังบวรทิวงคต ได้จัดกะดาดเพลาลงมาช่วยในการพระเมรุนั้นจัดได้กะดาดเพลา 15000 เพลา ขี้ผึ้งหนัก 1 บาท ผ้าขาว 50 ม้วน หมอนสามเหลี่ยม 5 หมอน มอบให้เจ้าราชบุตรคุมลงมาทูนเกล้า ฯ ถวาย ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกหลวงพรหมภักดียกบัตรผู้รักสาเมืองหลังสวน ว่าด้วยกะบือของกรมการราสดรเกิดความไข้ระบาดล้มทั่วไปทั้งเมือง สำหรวดได้บัญชีกะบือล้มรวม 12470 กะบือราคาข้าวเปลือกขึ้นไปนาที่ราสดรทำก็น้อยตกไป ฉบับ 1

แล้วพระราชทานสัญญาบัตร นายเจิมลุดเตอแนนต์เปนหลวงสัลยุธวิธีการ กรมทหานมหาดเล็ก 1 พระเทวานรึมิตเปนพระยาหัถการบันชา จางวางช่างสิบหมู่ 1 หลวงวิจิตรราชมนตรี เปนพระเทวานรึมิต ปลัดจางวาง 1 ขุนราชรจนา เปนหลวงวิจิตรราชมนตรี เจ้ากรมช่างสลัก 1 ขุนอุดมประดิถ เปนขุนราชรจนา ปลัดกรมช่างสลัก 1 ขุนสกนธ์ประดิถ เปนหลวงเทพยนต์ เจ้ากรมช่างหุ่น 1 หมื่นจำนงภักดี เปนขุนสกนธ์ประดิถ ปลัดกรมช่างหุ่น 1 ขุนริทธิราวี เปนหลวงรุธสรเดชเจ้ากรมฝรั่งแม่นปืนหน้าซ้าย 1 นายพิกุล เปนขุนริทธิราวีปลัดกรมฝรั่งแม่นปืนซ้าย 1 สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันนี้พวกเจ้าพาสีและยวนถวายของตรุสจีน

วันอังคาร แรม 14 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนวันตรุสจีน โปรดให้มีการเลี้ยงพระที่พระที่นั่งราชกิจวินิฉัยตามเคย เวลาเช้า 5 โมงเสสสเด็ดลงท่าราชวรดิถ สเด็ดประทับพระที่นั่งราชกิจวินิฉัย ซงจุดเทียนนมัสการสมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ถวายสีล แล้วซงประเคนสมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ พระราชาคนะถานานุกรม 20 รูปรับพระราชทานฉันมื้อาลักสน์อ่านสังเวยเทวดาตามเคย พระสงค์ฉันแล้วซงประเคนหมากพลูธูปเทียน พระสงค์ถวายอนุโมทนาอดิเรกถวายพระพรลาไป โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดซงปล่อยปลา

สเด็ดออกขุนนาง พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระชัยบูรน์ ปลัดผู้รักสาเมืองพิสนุโลก 3 ฉบับ ๆ หนึ่งส่งเงินส่วยกองขุนสรีพนมไพรจำนวนปีมะเสงตรีสก 13 ตำลึง 2 บาท ปีมะเมียจัตวาสก 2 ชั่ง 15 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก 1 ชั่ง 11 ตำลึง รวม 5 ชั่ง ให้นายกองคุมลงมาส่ง ฉบับ 1 ว่าได้ขนข้าวสเบียงกองทัพที่ส่งขึ้นไปนั้น ขึ้นฉางไว้ 316 เกวียน 89 ถัง ฉบับ 1 ว่าได้เบิกเงินค่านา 18 ชั่ง กับเงินท่านเจ้าพระยาสุรวงส์มอบไว้ 60 ชั่ง เงินคงเมือง 3 ชั่ง จัดซื้อข้าวเปลือกไว้ 149 เกวียน 56 ถัง เงินเหลือ 19 ชั่ง 5 ตำลึง 3 บาท

1 เฟื้อง รวมข้าวที่มีหยู่ที่เมืองพิสนุโลกทั้งที่จัดซื้อและส่งขึ้นไป รวมข้าวเปลือก 773 เกวียน 73 ถัง ข้าวกล้อง 87 เกวียน 27 ถัง ได้จ่ายราชการไปบ้างแล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทรือชัย ข้าหลวงทำการทางโทรเลขทางเมืองกาญจนบุรี 2 ฉบับ ๆ หนึ่งมีตราเกนกรมการขุนหมื่น ไพร่ เมืองเพชรบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองราชบุรี รวม 422 คนนั้น ขาดราชการเสีย 18 คน ได้ลงมือทำทางแต่วันจันท์ แรม 14 เดือนอ้าย ตั้งแต่เขาท่าทุมขึ้นไปบนเขาทางกว้าง 5 วาได้ 20 เส้น ฉบับ 1 ขอเบิกขวาน 100 จอบจีน 100 ดินดำ 100 ถ้ำ กะดาดทำชนวน 50 เพลา ไปทำทางต่อไป

สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็ดซงพระราชยานกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

วันพุธ แรม 15 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเสส พระบรมวงสานุวงส์ซงประเคนพระสงค์ที่รับพระราชทานฉันที่พระที่นั่งราชกิจวินิฉัยเสียก่อน เพราะยังไม่สเด็ดลง พระสงค์วันนี้สมเด็ดพระวันรัตนพระราชาคนะครูถานา 20 รูป พระสงค์ฉันยังไม่ทันแล้วสเด็ดลงซงปิดทองพระพุทธรูป พระคัมภีร์ ครั้นพระสงค์ฉันแล้วซงประเคนหมากพลู

ธูปเทียน พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา โปรดให้สมเด็ดพระลูกเทอสเด็ดไปซงปล่อยปลา สเด็ดออกขุนนางไม่มีราชการอะไร สเด็ดซงพระราชยานกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

วันพรึหัสบดี ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า โปรดให้พระบรมวงสานุวงส์ซงเลี้ยงพระสงค์ที่พระที่นั่งราชกิจ พระสงค์ 20 องค์รับพระราชทานฉัน ไม่สเด็ดลงเพราะฝนตก

เวลาบ่ายโมงเสสโปรดให้ราชเอดเดอร์แกมปี้เชินพระบรมวงสานุวงส์มาประชุมเสวยโต๊ะหย่างจีนตามเช่นเคยมาทุกปี เวลาบ่าย 3 โมงเสสสเด็ดขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับพระที่นั่งพุดตานทองคำ พายใต้พระมหาเสวตฉัตร นะ ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการฝ่ายทหานพลเรือน เฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง เจ้าพนักงานประโคมแตรฝรั่งตามทำเนียม

เจ้าพนักงานกรมวัง กรมมหาดไทย นำเจ้าราชบุตรพระยา

ลาวท้าวแสนเมืองน่าน เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท พระมนตรีพจนกิจ ทูนเบิกและอ่านสุภอักสรเจ้านันตวรริทธิ์ เจ้าอุปราช เจ้าราชวงส์นครน่าน ว่าได้แต่งให้เจ้าราชบุตรคุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรนาการจำนวนปีระกาสัปตสก[18]ลงมาทูนเกล้าฯ ถวาย

ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยควนแล้ว พระมนตรีพจนกิจ ทูนเบิกนำพระยาราชสัมภาราทร กลับจากราชการข้าหลวงเมืองลาวเฉียงเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แล้วสเด็ดขึ้น

สเด็ดออกประทับออฟฟีสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ จนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยารามรนรงค์สงครามเมืองกำแพงเพชรส่งไม้เครื่องพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกพระยาสมุทสาครานุรักส์เมืองสมุทสาครว่า เจ้าอธิการชื่นกับราสดรขอพระราชทานที่เขตพระอุโบสถวัดน้อยนางหงส์ บ้านท่าจีน ยาว 15 วา กว้าง 11 วา เปนที่วิสุงคามสีมา

สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็ดขึ้นออฟฟีสตรัดกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันอาทิจ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาย่ำค่ำสเด็ดประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระ แล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาพิชัยรณรงค์สงคราม เมืองสระบุรี ส่งตัวอ้ายโท้ อ้ายเหลาผู้ร้ายตีชิงเงินกับผ้าของแขกลังกาหมองูกับผู้ต้องซัด กับตัวแขกหมองู 2 คนลงมา พระมนตรีได้เปรียบเทียบ ผู้ต้องซัดยอมเสียเงินให้แขก 140 บาท แขกยอมเลิกแล้วต่อกัน แต่โทสผู้ร้ายนั้นแล้วแต่จะโปรด

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสมบัติภิรมย์ ผู้รักสาราชการเมืองสงขลา ว่าจีนเฉียวจีนเสงฟ้องกล่าวโทสกรมการเมืองหนองจิก ว่านายแปะหาตัวจีนหยู่มาขอบุตรสาวเปนภรรยา จีนหยู่ไม่ให้ นายแปะบุตรพระยาหนองจิกและกรมการ จึงเกาะจีนหยู่ไว้ จีนหยู่หนีมาได้ นายแปะกับกรมการบ่าวทาส 80 คน 90 คน ตามไปพบกลางทางกลุ้มรุมกันตีฟันเอาปืนยิงจีนหยู่ที่หน้าอกทลุหลังจีนหยู่ตาย แล้วเก็บทรัพย์สมบัติไป และเอาบุตรภรรยาจีนหยู่ไปจำไว้ ได้มีหมายให้พระยาหนองจิกส่งตัวนายแปะกับกรมการมาถามให้การรับสารภาพเปนสัจ แต่ของที่ว่าริบมานั้นน้อยกว่าในคำตราสิน

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครู่

หนึ่ง สเด็จไปประทับห้องกลางตรงท้องพระโรงกลาง พระราชทานเงินตราเสื้อผ้า แก่ข้าราชการที่ถูกเพลิงไหม้บ้าน 7 นาย แล้วสเด็จขึ้นข้างใน

•

วันจันท์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำสเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระและพระคัมภีร์แล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระพิทักส์เทพธานี ปลัดกรุงเก่า ว่าต้องสู่ชื่อนายร้อยสุนะพ้องผู้มีชื่อหลายคนว่าเปนผู้ร้ายลักกะบือ ได้หาตัวมาชำระรับเปนสัจบ้างไม่รับบ้างยังชำระต่อไป ถ้าได้ความประการใดจะบอกมาครั้งหลัง

พระยาพิพัธโกสา อ่านบอกพระยาสมุทสาครานุรักส์ เมืองสมุทสาคร ส่งเงินค่าแรงจำนวนปีระกาสัปตสกครั้งนี้จีน 300 คน ค่าแรง 15 ชั่ง ค่าฎีกา 3 บาท ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง และได้ส่งมาแล้ว 76 ชั่ง จีน 1520 คน

สเด็จขึ้นประทับออฟฟีสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ หมอเกาแวน แล้วสเด็จไปประทับตรัดกับสมเด็จกรมพระภานุพันธุ์ กรมหมื่นเทววงส์ กรมหมื่นพิชิต ที่ห้องออกขุนนางจนเวลา 2 ทุ่มสเด็จขึ้น

วันนี้ชักสพท้าวสมสักดิ์ไปเข้าเมรุวัดกัลยานมิตร

วันอังคาร ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมง พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับพระที่นั่งจักรีองค์ตะวันออก เจ้าพนักงานกรมวัง กรมท่า นำกอมมานดันเรือรบอเมริกัน 1 ออฟฟิซเซอร์ 8 คน เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ดำรัสพระราชปติสันถารโดยสมควรแล้ว ถวายบังคมลาไป สเด็จขึ้น

เวลาย่ำค่ำสเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระโบรานบุรานุรักส์ พระพิทักส์เทพธานี ว่ามีตราโปรดให้ทำสาลากลาง ถ้าสาลากลางเก่ามีให้ซ่อมแซมไว้ ให้เก็บหนังสือบอกและตราพระราชสีห์หนังสือต่าง ๆ ไว้ให้มั่นคงนั้น เห็นว่าจะทำก็จะเปลืองพระราชทรัพย์มาก ได้ปรึกสาพร้อมกันเห็นว่า ตึกหน้าวังจันทกเสมชำรุดมีหลังหนึ่งจะได้ช่วยกันจัดซื้อของซ่อมแซม พระโบรานบุรานุรักส์ พระพิทักส์เทพธานีไม่รับพระราชทาน

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์จนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็จขึ้น

วันพุธ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกทางห้องพระโรงกลาง

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ซึ่งถ่ายพร้อมด้วยเจ้าจอมเอิบ เจ้าจอมเอี่ยม และเจ้าจอมเอื้อน

พระที่นั่งจักรี ประทับหน้าท้องพระโรงกลาง กรมหมื่นเทววงส์ นำมิสเตอร์ มินชิน ผู้ดูการสวนเลี้ยงสัตว์ที่ออสเตรเลียเฝ้าทูน ละอองธุลีพระบาท แล้วสเด็จซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ ซงเรือพระที่นั่งกราบไปโดยทางชลมาคพร้อมด้วยขนวนนำและตาม สเด็จไปประทับท่าฉนวนวัดกัลยานมิตร สเด็จซงพระราชยานขึ้นไปประทับพลับพลายก ซงพระกรุนาโปรดให้กรมหมื่นพรหมวรานุรักส์ไปทอดไตร 15 ไตร แล้วซงลั่นผ้ากแคพระราชทานเพลิงสพท้าวสมสักดิ์ สเด็จประทับหยู่ครู่หนึ่งสเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันพรึหัสบดี ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสพระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องราชาภรน์หย่างเต็มยสทหานราชวัลลภซงเครื่องราชอิสริยะยสเซ่นไมคัลเซนยอช สเด็จออกประทับห้องดอรนิงรูม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการฝ่ายทหานพลเรือนเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท กรมหมื่นเทววงส์และเจ้าพนักงานกรมท่า กรมวังนำ แอดมิราล แฮมมิลตัน แม่ทัพเรือรบของอังกริดในประเทสจีน 1 กับออฟฟิซเซอร์ 10 คน ผู้ว่าราชการกงสุลอังกริด 1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยสมควนแล้วถวายบังคมลากลับไป สเด็จขึ้น

ประทับซิตติงรูม กรมหมื่นเทววงส์ พระองค์สาย เฝ้าจนย่ำค่ำ สเด็ดขึ้น

มีกาดออเนอร์ 100 แตรวง 1 สลุต 9 นัด

วันสุกร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลากลางวันไม่มีอะไรไม่ได้สเด็ดออก เวลากลางคืนวันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้มีการเลี้ยงพระราชทานเปนเกียรติยสแก่ไวซ แอดมิราล แฮมมิลตัน แม่ทัพเรือรบอังกริดที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเมื่อเวลาวานนี้

เวลา 2 ทุ่ม พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการที่โปรดเกล้า ฯ ให้เชินมาประชุมในการเลี้ยง และไวซ แอดมิราล แฮมมิลตัน กับออฟฟี่ซเซอร์เรือรบ มาคอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกันนะพระที่นั่งจักรีห้องดอรนิงรูม เวลา 2 ทุ่มเสสพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับตรัสกับพระบรมวงสานุวงส์และไวซ แอดมิราลและข้าราชการ ครู่หนึ่งสเด็ดเข้าไปประทับโต๊ะเสวยนะพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการและไวซ แอดมิราล และออฟฟี่ซเซอร์ ก็ตามเข้าไปนั่งโต๊ะตามแผนที่ข้างล่างนี้

พระเสมอใจ
จมื่นสราภัย

หลวงนายสิทธิ	หม่อมเจ้าวัธนา
ออฟฟิซเซอร์เรือรบ	พระองค์เจ้าสาย
พระยามหามนตรี	พระองค์เจ้าจิตจเริน
หมอวิลิส	พระองค์เจ้าสรีเสาวภางค์
ออฟฟิซเซอร์เรือรบ	พระองค์เจ้าดิสวรกมาร
พระยาประภากรวงส์	พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ
พระยาเทพประชุน	กรมหมื่นอดิสร
มิสเตอร์เฟรนซ์กงสุล	กรมหมื่นเทววงส์
เจ้าพระยาสรีพิพัธน	สมเด็ดกรมพระภานุพันธุ
เจ้าพระยาพลเทพ	ที่ประทับ
ไวซ แอดมิราล	สมเด็ดกรมพระจักรพัดิ
พระยาภาสกรวงส์	กรมหมื่นพิชิต
กัปตันลองค์	กรมหมื่นภูธเรส
พระวิสูตรสาครดิถ	กรมหมื่นสิริธัช
ว่าง -	พระองค์เจ้าชุมพล
ออฟฟิซเซอร์เรือรบ	พระองค์เจ้าวรวรรน
พระยาพิพัธ	พระองค์เจ้าโสนบันดิฐ
ออฟฟิซเซอร์เรือรบ	พระองค์เจ้าขจร
ว่าง -	หมอเกาแวน

พระสรรพเพ็ญ
จมื่นสรเดช

เวลายามเสสสเด็ดเสวยแล้วสเด็ดออกประทับ ตรัดกับไวซ แอดมิราล ที่ซิตติงรูมจน 4 ทุ่มเสส ไวซ แอดมิราล และออฟฟิซเซอร์ถวายบังคมลากลับไป รับสั่งกับพระบรมวงสานุวงส์เรื่องราชทูตสยามที่ลอนดอนและที่ปารีส จนเวลา 5 ทุ่มเสส

สเด็ดขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสสสเด็ดออกพระที่นั่งจักรี ซงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ สเด็ดลงในเรือพระที่นั่งเวสาตรี พอเรืออัคราชวรเดชแล่นลงมา สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งโบตไปขึ้นเรืออัคราชวรเดชล่องน้ำไปออกปากน้ำถึงไลต์เฮาส์ ไวซแอดมิราล แฮมมิลตัน ลงเรือโบตมาคอยรับสเด็ด เขาขึ้นมาเฝ้าบนเรือพระที่นั่งแล้วเชินสเด็ดลงเรือโบตของเขา ชักทงแผ่นดินไปขึ้นเรืออังกริดชื่อ วิยิแลนด์ แล่นออกไปน้ำเขียวที่เรือรบอังกริดจอดหยู่ 3 ลำ ชื่ออาคาเมนนอนลำ 1 ออเดเชียสลำ 1 เดริงลำ 1 จึงสเด็ดลงเรือโบตไปประทับที่เรือรบชื่ออาคาเมนนอน มีทหานรับสเด็ดแถว 1 แตรวง 1 คอยรับ พอสเด็ดถึงเป่าเพลงสันเสินพระบารมี ที่เรือออเดเชียสยิงสลุตถวาย 21 นัด กัปตันลองค์รับสเด็ดขึ้นบนเรือ นำสเด็ดทอดพระเนตรที่ต่าง ๆ ในเรือนั้น คือที่หยู่ของผู้กำกับการและออฟฟิซเซอร์ และที่ไว้สรรพสัตราวุธทั้งปวง แล้วซ้อมยิงตอปีโด ยิงปืนไหย่ลูกโดดลูกแตกถวาย แล้วยิงปืนเล็กถวายอีก ไวซแอดมิราลเชินสเด็ดประทับโต๊ะเสวยกลางวันในเรือนั้นพร้อมพระบรมวงสานุวงส์ที่ตามสเด็ดไป และแอดมิราล

ด้วย เมื่อยิงตอปิโดนั้นที่เรือรบกางข่ายกันตอปิโดด้วย เสวยแล้ว ไวซ แอดมิราล เชินสเด็ดลงซงเรือโบตไปทอดพระเนตรเรือออเดเชียส มีแถวทหานรับสเด็ดทหานแตรเป่าเพลงสันเสินพระบารมี ยิงสลุตถวาย 21 นัด แล้วเชินสเด็ดทอดพระเนตรที่ต่าง ๆ ในเรือนั้น และซ้อมทหานถวายอีก พระเจ้าหยู่หัวโปรดพระราชทานพระบรมรูปและพระรูปสมเด็ดพระนางเจ้า พระรูปสมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอพระองค์ไหย่แด่ แอดมิราลและกัปตันลองค์ แต่กัปตันลองค์หาได้รับพระราชทานพระบรมรูปขนาดไหย่ไม่ และทั้งพระรูปสมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอก็หาได้พระราชทานไม่ อนึ่ง เมื่อจะสเด็ดจากเรืออาคาเมนนอนนั้นซงปลดดินสอมีพระบรมรูปลงยาที่ซงแขวนพระส้อยนาลิกานั้นพระราชทานเปนรางวันแก่กัปตันลองค์ด้วย และเมื่อสเด็ดเข้าไปในห้อง ไวซ แอดมิราล ในเรือออเดเชียส พอจะสเด็ดกลับก็ซงปลดพระดุมที่ข้อพระหัดมีอักสรพระนาม พระราชทานแก่ ไวซ แอดมิราล แล้วสเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งโบตมาขึ้นซงเรือสกรู ในเรือออเดเชียสยิงสลุตถวายอีก 21 นัด ออกเรือพระที่นั่งแล่นกลับเข้ามาถึงทุ่นปากน้ำ สเด็ดขึ้นซงเรือพระที่นั่งเวสาตรี แล่นเข้ามาประทับหน้าป้อมผีเสื้อสมุท จนเวลา 3 ยามออกเรือพระที่นั่งแล่นกลับขึ้นมา

วันอาทิจ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำรุ่งถึงท่าราชวรดิถ รอเรือพระที่นั่งครู่หนึ่ง ให้พระประเทียบทั้งปวงที่จะตามสเด็ดขึ้นไปบางปอินซึ่งค้างหยู่ในพระบรมมหาราชวัง นอกจากที่ตามสเด็ดลงไปปากน้ำนั้นลงเรือต่าง ๆ แล้วออกเรือพระที่นั่งและเรือตามสเด็ดขึ้นไปพระราชวังบางปอิน เวลาบ่ายโมงสเด็ดขึ้นประทับพระที่นั่งอุทยานภูมิสเถียรในพระราชวังบางปอิน

วันจันท์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกท้องพระโรงพักหน้าประตูเทวราชครรไล รับสั่งกับเจ้านายข้าราชการจนเวลาทุ่มเสส สเด็ดขึ้น

วันอังคาร ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำค่ำเสส สเด็ดออกท้องพระโรงพักหน้าประตูเทวราชครรไล จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันพุธ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีอะไรไม่สเด็ดออก

วันพรึหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า โปรดให้มีการเลี้ยงพระมาคะบูชา ที่วัดนิเวสธัมประวัติ ตามทำเนียม

เวลาค่ำ 2 ทุ่มเสสสเด็ดออกซงเรือพระที่นั่งเก๋งทองทั้งแท่งไปประทับวัดนิเวสธัมประวัติ ซงจุดเทียนสักการะนมัสการในพระอุโบสถ พระอมราภิรักขิตถานาปเรียญอันดับสวดพระพุทธมนต์และสวดโอวาทปาติโมข พระสงค์สวดมนต์แล้วสเด็ดออกรายเทียนรอบพระอุโบสถ และซงจุดดอกไม้เพลิงแล้วสเด็ดเข้าในพระอุโบสถ พระอมาภิรักขิตถวายเทสนาโอวาทปาติโมข แต่ยังไม่ทันจบสเด็ดกลับพระราชวัง

วันสุกร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เปนวันจะสเด็ดพระราชดำเนินประพาสลำน้ำเมืองสระบุรี เวลาเช้า 4 โมงเสสสเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งแหวด 10 แจวชื่อ "สุดสงวน" ของสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอ กรมพระภานุพันธุวงส์วรเดช ออกทางประตูสาครประพาสไปทางคลองหลังเกาะบางปอินไปถึงหน้าวัดชุมพล เรือสกรูจูงเรือพระที่นั่งขึ้นไปตามลำแม่น้ำ เรือประเทียบก็เปนขบวนเรือจูงทั้งสิ้นไปตามลำน้ำจนเวลาบ่าย 3 โมงเสส ถึงปะรำที่ประทับแรมที่นั่นพร้อมด้วยพระประเทียบ และพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือน ที่โดยสเด็ดพระราชดำเนินนั้นด้วย

วันเสาร์ แรม 2 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเศส ออกเรือพระที่นั่งและเรือพระประเทียบและเรือตามเสด็จทั้งปวงจากบ้านสดางค์ เปนขบวนเรือแจวขึ้นไปตามลำแม่น้ำถึงปะรำที่ตำบนบ้านช้างเริงราว หยุดประทับร้อนที่นั่นแล้วออกเรือพระที่นั่งต่อไปทาง 82 เส้น จนเวลาบ่ายถึงปะรำประทับแรมที่เมืองสระบุรี ที่หาดหน้าวัดสมุหประดิถเรือพระที่นั่งประทับที่แล้ว เสด็จออกปะรำครู่หนึ่งเสด็จขึ้น

วันอาทิจ แรม 3 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเศส เสด็จพระราชดำเนินขึ้นวัดสมุหประดิถพร้อมกับสมเด็จพระนางเจ้าและข้างในทั้งปวง พระครูพุทธฌายาภิบาลกับพระสงฆ์มารับเสด็จหยู่ที่สาลาการปเรียญ ซงพระราชอุทิสพระราชทานเงินเปนมูลค่ากัปปิยะภันท์แก่พระครู 2 ตำลึง ถานานุกรมและอันดับรวม 11 รูปๆ ละ 1 ตำลึง แล้วเสด็จเข้าในพระอุโบสถ แล้วเสด็จไปประพาสบ้านสาวไห้ประพาสตลาดและที่ต่างๆ แล้วเสด็จลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ 4 แจวขึ้นมาตามลำแม่น้ำทาง 39 เส้น ถึงปะรำประทับแรมเมื่อคืนนั้น แล้วเสด็จขึ้นซงเรือพระที่นั่งแหวดสุดสงวนออกจากที่นั้น พร้อมด้วยพระประเทียบและขบวนทั้งปวงไปตามลำแม่น้ำทาง 95 เส้น ถึงปะรำหาดเขาแก้วหยุด

ประทับร้อนที่นั้นประมาณครึ่งโมง แล้วออกเรือพระที่นั่งกับขบวนทั้งปวง ทาง 101 เส้น เวลาเย็นถึงตำบนบ้านเพรียว สเด็ดประทับเรือพระที่นั่งในปะรำประทับแรมที่กลางแก่งเพรียว สเด็ดออกซงพระราชดำหริในการที่จะสเด็ดพระราชดำเนินพระพุทธฉาย แล้วสเด็ดขึ้น

วันจันท์ แรม 4 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาย่ำรุ่งเสส สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ ข้ามฟากไปประทับท่าตรงปะรำ สเด็ดขึ้นขบวนพระประเทียบขึ้นพระวอและเก้าอี้หามเดินขึ้น นะ วัดพระพุทธฉาย ตำบน เขาลม แล้วพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดซงพระราช ดำเนินขึ้นไป ตามระยะทาง ประทับพักเปนระยะ ๆ ไป แต่กรมการนำสเด็ดไปทางอ้อมหาไปตามทางที่ตรงไม่ ประมานทาง 200 เส้นเสส เวลาเช้า 4 โมงเสสถึงพระฉาย สเด็ดขึ้นไปนมัสการแล้วประทับหยู่ที่นั่น ครั้นถึงเพนสเด็ดซงประเคนพระสงค์ซึ่งจำพรรสาในวัดพระพุทธฉายนั้นรับพระราชทานฉัน และซงธัมกันท์ 1 ประทับหยู่ที่นั่นจนเวลาบ่าย 3 โมงเสส สเด็ดขึ้นไปประพาสบนยอดเขาที่มีมนดปพระพุทธบาท ทอดพระเนตรดงจากยอดเขานั้นแล้ว สเด็ดกลับ ซงพระราชยานลงมาท่าเพรียว ประทับแรมที่ปะรำนั้น

วันอังคาร แรม 5 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ ข้ามฟากไปขึ้นที่ท่าเพรียวตรงพลับพลาข้าม ซงพระราชดำเนินไปประพาสบ้านเพรียว แล้วสเด็ดกลับประทับเรือพระที่นั่งสุดสงวน ออกเรือพระที่นั่งจากที่นั้นไปทาง 128 เส้น ถึงปะรำที่ประทับร้อนตำบนบ้านคอก หยุดประทับร้อนครู่หนึ่งสเด็ดต่อไปอีกทาง 214 เส้นถึงตำบนตาลเดี่ยว เทียบเรือพระที่นั่งประทับแรมที่ปะรำพร้อมด้วยเรือพระประเทียบทั้งปวง

วันพุธ แรม 6 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า ออกเรือพระที่นั่งจากปะรำที่ประทับแรมตำบนตาลเดี่ยวไปตามลำน้ำทาง 147 เส้น ถึงที่ประทับร้อนตำบนแก่งคอย รอเรือพระที่นั่งที่ปะรำครู่หนึ่ง แต่หาได้หยุดประทับไม่ เพราะจะรีบให้ได้ขึ้นแก่งเสียให้หมด จึงออกเรือพระที่นั่งขึ้นแก่งคอย แล้วเรือพระประเทียบทั้งปวงก็ขึ้นตามกันไปแล้วเดินขบวนต่อไป ทาง 201 เส้นถึงปะรำที่ประทับแรมตำบนท่าตูม เทียบเรือพระที่นั่งและเรือพระประเทียบประทับเรือแรมที่นั่น

วันพรึหัสบดี แรม 7 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าย่ำรุ่งเสส สเด็ดพระราชดำเนินโดยสถลมาค

ขบวนพระประเทียบนั้นซงพระวอบ้าง วอประเวสวังเก้าอี้หาม พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวซงพระราชดำเนินตามทางเข้าไนดงต่อไป รวมทาง 84 เส้นถึงที่พระบาทไหม่ ประทับพักไนประรำทอดพระเนตรบ่อน้อยที่น้ำมีหยู่เสมอวิดไม่แห้ง และซงจุดเทียนนมัสการพระบาทไหม่ แล้วสเด็ดพระราชดำเนินไปประพาสถ้ำมะขาม ถ้ำมะเกลือ แล้วสเด็ดขึ้นซงพระราชยานกลับลงมาพลับพลา ประทับแรมที่นั้นอีกคืน 1

วันสุกร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สเด็ดพระราชดำเนินโดยทางสถลมาคเหมือนวานนี้ ไปประพาสเขาคอกทาง 66 เส้น สเด็ดประทับไนประรำแล้วขึ้นไปประพาสถ้ำอิเหนา ฉายพระรูปที่นั้น เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็ดขึ้นซงพระราชยานตัดทางไปลงที่ตำบนท่าคร้อทาง 33 เส้น สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ประทับที่ประรำซึ่งประทับแรม เวลาบ่ายสเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ขึ้นไปประพาสตามลำแม่น้ำ ขึ้นไปจนพ้นท่าประดู่แล้วกลับที่ประทับแรมตำบนท่าคร้อ ประทับแรมที่นั่น

วันเสาร์ แรม 9 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าออกเรือพระที่นั่งจากท่าคร้อไปตามระยะทาง ถึง

ประรำหน้าถ้ำพระ หยุดประทับร้อนที่นั้น แล้วสเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งมาประทับหน้าถ้ำหมี สเด็ดเข้าประพาสในถ้ำนั้นจนตลอดถึงที่บ่อน้ำขวางหยู่ แล้วสเด็ดกลับลงซงพระที่นั่งไปประทับท่าขึ้นถ้ำพระสเด็ดขึ้นไปประพาสบนถ้ำ แต่พระประเทียบหาได้ขึ้นไม่เพราะสูงชันต้องปีนกะไดขึ้นไป ครั้นประพาสแล้วสเด็ดกลับลงซงเรือพระที่นั่งแหวดสุดสงวนสเด็ดพระราชดำเนินต่อไปประทับประรำหน้าถ้ำผาสอาง แล้วสเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งออกต่อไปทาง 319 เส้น เวลาบ่าย 4 โมงเสสถึงที่ประทับแรมตำบนหินซ้อน ประทับแรมที่นี่คืนหนึ่ง

วันอาทิจ แรม 10 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส ออกเรือพระที่นั่งล่องลงมาจากตำบนหินซ้อนมาถึงท่าคร้อทาง 319 เส้น หยุดประทับร้อนที่นั่นครู่หนึ่งแล้วออกเรือพระที่นั่งล่องลงมาพร้อมด้วยเรือทั้งปวง ทางอีก 233 เส้นถึงพลับพลาที่ประทับแรม ตำบนบ้านหาด เหนือแก่งคอย หยุดประทับแรมที่นั้น สเด็ดออกตามเคยแล้วสเด็ดขึ้น

วันจันท์ แรม 11 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส ออกเรือพระที่นั่งจากประรำบ้านหาดล่อง

ลงมาแก่งคอยและต่อลงมาทาง 167 เส้นเศษ เวลาบ่าย 2 โมงเศษถึงปะรำที่ประทับร้อนตำบนตาลเดี่ยว หยุดประทับร้อนที่นั้น มีกรมการมาถวายของและพาพวกลาวที่เลี้ยงตัวไหมมานำถวาย ประทับหยู่ประมานครึ่งชั่วโมงแล้วออกเรือพระที่นั่งต่อไปทางอีก 214 เส้น เวลายามเศษถึงพลับพลาประทับแรมตำบนบ้านกอก หยุดประทับแรมที่นั้นคืนหนึ่ง

วันอังคาร แรม 12 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้ประทับหยู่ที่พลับพลาตำบนบ้านกอกอีกคืนหนึ่งเพราะวานนี้ติดแก่งและทางไกล ผู้คนเหน็ดเหนื่อยมาก จึ่งโปรดให้พักวันหนึ่ง

วันพุธ แรม 13 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เช้าโมงเศษออกเรือพระที่นั่งจากตำบนบ้านกอก ล่องลงมาตามลำแม่น้ำทาง 128 เส้น เวลาเช้า 5 โมงเศษถึงพลับพลาที่ประทับร้อนตำบนปากเพรียว หลวงชลภูมิพานิช หลวงบำรุงรัตนบุรี ไปคอยเฝ้าถวายของหยู่ที่นั่น แล้วล่องเรือพระที่นั่งต่อมาทาง 101 เส้น เวลาบ่าย 2 โมงเศษถึงที่ประทับแรมตำบนเขาแก้วอีกคืนหนึ่ง

วันพรึหัสบดี แรม 14 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเศษ สเด็ดพระราชดำเนินขึ้นนมัสการวัด

เขาแก้ว สเด็ดในพระอุโบสถ พระสงค์ลงมารับสเด็ดหยู่ที่นั่น ซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานวัตถุกัปปิยะมูลค่า 5 ชั่ง ช่วยซ่อมแซมพระอาราม แล้วสเด็ดประพาสในที่ทั้งปวงแล้ว สเด็ดกลับประทับพลับพลาปะรำ สเด็ดลงซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ล่องลงมาตามลำแม่น้ำ พอพ้นที่ตื้นสเด็ดขึ้นซงเรือพระที่นั่งแหวดสุดสงวนเดินขบวนลงมาทาง 94 เส้น หยุดประทับร้อนปะรำหาดหน้าวัดสมุหประดิถ เมืองสระบุรีครู่หนึ่ง ออกเรือพระที่นั่งเรือขบวนต่อไปจนถึงแก่งบ้านม่วง เรือไฟเล็กจูงลงมา รวมทางแต่เมืองสระบุรีมา 282 เส้น บ่าย 3 โมงเสสถึงปะรำประทับแรมบ้านช้างเริงราง ประทับแรมที่นี่คืนหนึ่ง

วันสุกร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเสสออกเรือพระที่นั่งจากที่นั้น เรือกลไฟจูงมาทาง 325 เส้นถึงบ้านสดางค์ หยุดประทับร้อนที่ปะรำครู่หนึ่ง ออกเรือพระที่นั่งต่อไปทาง 233 เส้นถึงปะรำประทับแรมตำบนอรัญญิก เทียบเรือพระที่นั่งและเรือประเทียบเส็ดแล้ว พอบ่าย 4 โมงเสสสเด็ดซงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์สเด็ดไปบ้านที่ตีมีด สเด็ดขึ้นประพาสบ้านเหล่านั้น ซงซื้อมีดดาบและของต่าง ๆ แล้วสเด็ดไปประทับวัดน้ำซา พระสงค์มาถวายของแล้ว สเด็ดกลับซงเรือพระที่นั่งกะเชียงจักรพงส์ภูวนาถกลับพลับพลาที่ประทับแรม

วันเสาร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง ออกเรือพระที่นั่งจากที่ประทับแรมบ้านอรัญญิก เรือสกรูจูงเรือพระที่นั่ง เรือพระประเทียบทั้งปวง เรือไฟจูงทั้งสิ้น ล่องลงมาตามลำแม่น้ำ เวลา 5 ทุ่มเสสถึงท่าราชวรดิถ กรุงเทพ ฯ สเด็ดพระราชดำเนินขึ้นประทับบนพระที่นั่งราชกิจวินิฉัย ตรัดกับกรมสมเด็ดพระบำราบปรปักส์ และพระบรมวงสานุวงส์ และข้าราชการทั้งปวงที่มารับสเด็ดหยู่ที่นั่นบ้าง แล้วสเด็ดกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง วันนี้เวลาเช้ามีการเลี้ยงพระถวายผ้าจำพรรสาวัดอรุนราชวรารามตามเคย เวลาบ่ายเกิดเพลิงไหม้ริมถนนจเรินกรุง นอกกำแพงพระบรมมหาราชวัง ริมปากตรอกวัดพลับพลาไชย

วันอาทิจ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง วันนี้ไม่มีราชการอะไร สเด็ดประทับหยู่ครู่หนึ่ง สเด็ดขึ้นประทับออฟฟีสรับสั่งกับพระยาสรีสุนทรเรื่องพระนามพระองค์จิตจเรินซึ่งจะโปรดเกล้า ฯ ให้เปนกรม แล้วกรมหมื่นเทววงส์เฝ้า แล้วสเด็ดขึ้น

วันนี้เลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาวัดราชโอรส

วันจันท์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าสเด็ดพระราชดำเนินเลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาวัดราชประดิถและทอดพระเนตรงานต่าง ๆ แล้วสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาบ่ายไม่มีอะไร ไม่ได้สเด็ดออก

วันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช1247

เวลาเช้าสเด็ดวัดราชบพิธ เลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาแล้วสเด็ดสวนสรานรมย์

วันนี้เปนวันสวดมนต์ที่วังพระองค์จิตจเรินในการเลื่อนกรม เวลาบ่ายพระบรมวงสานุวงส์ เสนาบดีข้าราชการไปประชุมที่นั่นพร้อมกัน

เวลาค่ำพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทซงพระราชยานแวดล้อมไปด้วยขบวนนำและตาม สเด็ดพระราชดำเนินไปประทับวังพระเจ้าน้องยาเทอ พระองค์เจ้าจิตเจริน สเด็ดขึ้นประทับบนท้องพระโรง รับสั่งกับพระบรมวงสานุวงส์และสเด็ดเข้าไปข้างใน จน 4 ทุ่มสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันพุธ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องอย่างเครื่องประดับสำหรับจักรีบรมราชวงศ์ ทรงเครื่องราชอิสริยยศนพรัตนราชวราภรณ์ ทรงพระราชยานถงยาราชาวดี แวดล้อมด้วยขบวนนำและตาม เสด็จไปประทับวังพระองค์เจ้าจิตจเริญ เสด็จขึ้นประทับบนท้องพระโรงซึ่งตั้งการมงคลพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสนามนตรีมุขมาตย์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ครั้นได้พระฤกษ์เช้า 4 โมง 31 นาที พระองค์เจ้าจิตจเริญผลัดผ้าทรงและทรงสพักขาว เข้าสู่แท่นสรง ๆ น้ำพระพุทธมนต์ ขณะนั้นเจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์ พิณพาทย์ ฆ้องชัย ตามธรรมเนียม พระสงฆ์บนท้องพระโรงมีกรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ 10 องค์ สวดชัยมงคลพร้อมกัน ในลำดับนั้นพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ แล้วพระบรมวงศานุวงศ์ที่มีพระชนม์มาก ๆ และที่ทรงคุณวุฒิปรีชาทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในประทานน้ำพระพุทธมนต์ แล้วเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมณ์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท พระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับขึ้นมาประทับบนท้องพระโรง พระองค์เจ้าจิตจเริญสรงเสร็จแล้วแต่งพระองค์เสด็จขึ้นไปบนท้องพระโรง

พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นพระที่นั่งโธรน พระบรมวงสานุวงส์ เสนาบดีมนตรีราชข้าทูนละอองธุลีพระบาท เฝ้าตามตำแหน่งราชการ จึ่งพระยาสรีสุนทรโวหารเจ้ากรมพระอาลักสน์ อ่านประกาสดำเนินพระบรมราชโองการ ซึ่งซงดำหริว่า พระองค์เจ้าจิตจเรินเปนพระราชอนุชา อันพระมารดาเปนพระกนิตถาของกรมสมเด็ดพระเทพสิรินทรามาจ สมเด็ดพระราชชนนีนับเปนที่สนิธในพระสัมพันธ์อีกชั้นหนึ่ง และพระองค์เจ้าจิตจเรินเล่าก็ซงพระสติปัญญา รอบรู้ราชการสามาถที่จะรับราชการต่างพระเนตรพระกรรนได้ มีพระอัธยาสัยซื่อตรงเที่ยงธัมรักสาพระองค์มิได้มีระแวงผิดแต่สักครั้งหนึ่ง และได้ซงรับราชการต่าง ๆ มามาก อุสาหะสอดส่องรักสาราชการด้วยความสุจริตรอบคอบ และกอบด้วยพระปัญญาฉลาดในการช่างเชี่ยวชาญได้ฉลองพระเดชพระคุนมีความชอบความดีโดยสมควน จึ่งโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเปนพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ไหย่ มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรนบัตรว่า (พระเจ้าน้องยาเทอ กรมขุนนริสรานุวัติวงส์ นาคนาม ซงสักดินา 15000) ให้ซงตั้งเจ้ากรมเปนขุนนริสรานุวัติวงส์ ถือสักดินา 600 ปลัดกรมเปนหมื่นจำนงบริรักส์ สักดินา 400 สมุหบัญชีเปนหมื่นพลพัคภิบาลถือสักดินา 300

ครั้นอ่านประกาสจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้พระ

องค์เจ้าจิตจเรินเข้าไปหน้าพระที่นั่งซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ และซงเจิมพระราชทาน ขนะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม ซงเจิมแล้วพระราชทานพระสุพรรนบัตร 1 พระแสงทองคำผักลงยาราชาวดี 1 พระมาลาเส้าสูงยอดลงยา 1 ถาดชาทองคำ 1 ซองทองคำ 1 แล้วกรมขุนนริสรานุวัติวงส์ ถวายต้นไม้ทองเงินธูปเทียนทองเงิน และของถวายในการตั้งกรมด้วย สเด็ดจากพระที่นั่งโธรนพระสงค์ถวายอติเรกแล้ว สเด็ดประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ เสวยแล้วสเด็ดเข้าไปข้างในจนบ่ายโมงเสส สเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

สมเด็มพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และพระบรมวงสานุวงส์สเด็ดทั้ง 2 เวลา

วันพรึหัสบดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้ว สเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกหลวงพิพิธสุพรรนภูมิเมืองกาญจนดิถ ว่าพระยากาญจนดิถบดีเมืองกาญจนดิถป่วยเปนไข้จับถึงแก่กัม ได้จัดการสพไว้ตามทำเนียม พาสีอากรนั้นหลวงพิพิธสุพรรนภูมิได้จัดการต่อไป

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ครู่หนึ่ง สเด็จขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการอะไร

วันเสาร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง พระมนตรีพจนกิจอ่านบอก เมืองอุทัยธานี เมืองกำแพงเพชร เมืองพยุหะคีรี เมืองบรรพตพิสัย เมืองนครนายก ส่งเงินค่าแรงจีน เมืองอุทัยธานีจีน 635 เงินค่าแรงค่าดีกาเหลือจากหักพระราชทานคงส่งหลวง 31 ชั่ง 5 ตำลึง 2 บาท 1 สลึง 1 เฟื้อง เมืองกำแพงเพชรจีน 68 คน เงิน 3 ชั่ง 8 ตำลึง เมืองพยุหะคีรี 108 คน เงิน 5 ชั่ง 8 ตำลึง 3 บาท 1 เฟื้อง เมืองบรรพตพิสัย 60 คน เงิน 3 ชั่ง 2 สลึง 1 เฟื้อง เมืองนครนายก 919 คน เหลือหักพระราชทานคงส่ง 44 ชั่ง 16 ตำลึง 1 บาท 1 สลึง รวม 5 เมือง จีน 1754 คน เงินค่าแรงค่าดีกา 87 ชั่ง 19 ตำลึง 1 เฟื้อง

พระราชทานสัญญาบัตรหลวงสักดาวุธ เปนพระยาวิเสสสงคราม จางวางฝรั่งแม่นปืน 1 ขุนชนะทุกทิสเปนหลวงสักดาวุธ

เจ้ากรม 1 นายสิทธิมหาดเล็ก เปนขุนชนะทุกทิศปลัดกรม 1 หมื่นไตรรักสา เปนหลวงเสนางควิจารน์กรมพระกลาโหม 1

สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิสครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น

วันอาทิจ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาวันนี้เริ่มการฉลองพระพุทธรูปฉลองพระองค์ในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว และพระฉลองพระองค์ กรมพระปวเรสวริยาลงกรน์ ซึ่งจะเชินไปสถิตนะพระวิหารเก๋งวัดบวรนิเวส และพระบรมรูปพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ซึ่งจะได้เชินไปสถิตนะปราสาทวัดราชประดิถด้านข้างทิสตะวันตก พระพุทธรูป และพระบรมรูปนี้เปนแต่ปิดทองคำเปลวทั้งนั้น

เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคม เชินพระบรมอัตถิในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ขึ้นสถิตบนบุสบกทองคำมีชั้นแว่นฟ้ารอง 3 ชั้น แวดล้อมด้วยเครื่องสูงจามรมาสตามขัตติยะราชประเพนี และมีเครื่องบรมราชูปโภคตั้งตามทำเนียม บุสบกนั้นตั้งหน้าซุ้มที่ตั้งพระที่นั่งเสวตฉัตร พระพุทธรูปทั้ง 2 ตั้งข้างเบื้องซ้ายพระที่นั่งเสวตฉัตร เบื้องขวาตั้งพระบรมรูปเรียงรายแวดล้อมไปด้วยเครื่องสักการะนานา ตรงหน้าพระที่นั่งเสวตฉัตรเบื้องขวาตั้งตู้พระธัมคัมภีร์

ไตรปิฎก ซึ่งซงส้างสำหรับพระอารามวัดราชประดิถ

เวลายามพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ซงจุดเทียนนมัสการในสถานทั้งปวงแล้ว พระพิมลธัมถวายสีล ซงสีลแล้ว พระพิมลธัม พระธัมวโรดม พระราชาคนะ พระครูถานานุกรมคนะมหานิกายและรามัน 67 รูป ซึ่งได้ทำพุ่มดอกไม้เพลิงช่วยในการพระราชกุสลคราวนี้ สวดพระพุทธมนต์สัตปริตร สเด็ดมาประทับตรัดกับพระบรมวงสานุวงส์จนพระสงค์สวดมนต์จบแล้ว สเด็ดลงมาทอดผ้าไตร ย่ามผ้าดอกถายสอง 67 ไตร พระสงค์ที่สวดมนต์สดับปกรน์แล้ว ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป เวลา 4 ทุ่มเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นข้างใน

วันจันท์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับพระที่นั่งอนันตสมาคมซงจุดเทียนนมัสการ พระพิมลธัมถวายสีล แล้วพระสงค์ที่สวดมนต์ เมื่อคืนนี้ทั้ง 67 รูป ถวายพรพระแล้วซงบาตรด้วย ซงบริจาคบาตรถวายพระสงค์ที่ฉันด้วย ซงบาตรแล้วยกบาตรมาตั้งที่ซงประเคนพระสงค์ถวายพรพระจบแล้ว ซงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน พระสงค์ฉันแล้ว สเด็ดซงประเคนบริขารภันท์หย่างที่ 3 แก่พระพิมลธัม ซึ่งเปนประธานสงค์แล้ว ซงประเคนแผ่นบัญชีบริขารแด่พระราชาคนะผู้ไหย่ถานานุกรม

อีก 66 รูปแล้ว พระสงค์ทั้งปวงถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลากลับไป ถึงเวลาเที่ยงเปนเวลากำหนด ที่จะซงทอดผ้าไตรสดับปกรน์พระบรมอัตถิ พระสงค์ธัมยุติกานิกายทั้งปวงซึ่งจะได้ไปสวดมนต์ในการฉลองวัดราชประดิถ สถิตมหาสิมารามจะได้มาสดับปกรน์ในวันนี้ แต่เวลานี้พระสงค์มาไม่ทันโปรดให้ปรับพระวุทธิการบดีเปนละเมิด เวลาบ่ายโมงเสสพระสงค์มาพร้อมกัน จึ่งซงทอดไตรแพรย่ามแพรในบริขารหย่างเอก 49 ไตรผ้าสลับแพรย่ามแพรในบริขารชั้นโท 41 ผ้าไตรย่ามผ้าดอกลายสองเปนชั้นตรี 39 กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรณาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย ถานาผู้ไหย่ ปเรียณธัมยุติกาและอันดับวัดราชประดิถรวม 43 องค์ ชักไตรย่ามชั้นเอกแล้วซงประเคนพัดรองตรามงกุต แล้วถานานุกรมผู้น้อย และอันดับวัดนิเวสธัมประวัติ รวม 41 รูป สดับปกรน์ผ้าไตรสลับแพรชั้นโทแล้ว ซงประเคนพัดรองตรามงกุตหย่างโท แล้วพระสงค์อันดับธัมยุติกาอีก 39 รูป สดับปกรน์ผ้าไตรย่ามผ้าดอกเสร็ดแล้วพระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา โปรดเกล้าฯให้สมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีสเด็ดออกมาดำหริของพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าซงไว้แต่เดิมนั้นว่า จะโปรดให้พระราชโอรสพระราชธิดา ซงทำการฉลองวัดราชประดิถสถิตมหาสิมารามพระองค์ละวันทั่วกันทั้งนั้น ครั้งนี้ซงพระราชดำหริว่า

จะโปรดให้ทำตามนั้น ก็ซงเห็นว่าจะสิ้นทุนทรัพย์กันพระองค์ละมาก ๆ ทั้งการก็จะไม่โตไหย่สมพระเกียรติยสได้ จึงโปรดเกล้า ฯ ให้รวบรวมกันทำเปนการไหย่ให้สมแก่พระเกียรติยสของพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว คือการบำเพ็นพระราชกุสลนั้น พระราชโอรสพระราชธิดาในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว จะซงรับองค์ละเท่าไดก็ตามเหลือนอกนั้นเปนของหลวง และโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอพระเจ้าลูกเทอของพระองค์ ซึ่งเปนพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ซงรับส่วนไทยทานถวายพระสงค์ด้วยเหมือนกัน แต่การมหรสพสมโภชทั้งปวงนอกจากการพระราชกุสลนั้น เปนของหลวงทั้งสิ้น อนึ่งพระสงค์ที่ได้รับไทยทานบริขารต่าง ๆ ในการบำเพ็นพระราชกุสลครั้งนี้ เปนพระสงค์ธัมยุติกานิกายทั้งสิ้น ด้วยซงพระราชดำหริว่า วัดราชประดิถสถิตมหาสิมารามนี้ พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าซงสถาปนาพระราชทานฉเพาะแต่ธัมยุติกานิกาย และในเวลานี้เล่าพระสงค์ธัมยุติกาก็กำลังแพร่หลายถาวรมากขึ้น ควนจะบำเพ็นพระราชกุสลให้ทั่วถึงกัน จึงโปรดเกล้า ฯ ให้นิมนต์พระสงค์ธัมยุติกานิกายมีจำนวนต่อไปนี้ คือ :—

วันอาทิจ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 4 แต่ว่าเปนของวันจันท์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4

พระสงค์ที่มารับไทยทาน กรมพระ กรมหมื่น หม่อมเจ้า

พระ พระราชาคณะถานานุกรมเปรียญอันดับที่รับไทยทานหย่างเอกในกรุง97 หัวเมือง11รวม108 พระถานานุกรม เจ้าอธิการสามเนรเปรียญอันดับที่รับไทยทานหย่างโทในกรุง 77 หัวเมือง 66 รวม 143 อันดับที่รับไทยทานหย่างตรีในกรุง หัวเมือง 675 รวมพระสงค์ธัมยุติกานิกายที่มารับไทยทานในการฉลองวัดราชประดิถทั้ง 3 ชั้น 929 พระสงค์ธัมยุติกาที่ทางไกลไม่ได้มาโปรดให้ส่งของไป คือ โท 19 ตรี 180 รวม 199 รวมพระสงค์ธัมยุติกานิกายที่ได้มีจำนวน นะ บัดนี้ 1128 องค์ พระที่มานั้นแบ่งรับไทยทานของหลวงของพระบรมวงสานุวงส์มีแจ้งดังนี้

ไทยธัมบริขารหย่างเอก ของหลวง 49 ของเจ้านาย 59 รวม 108 ไทยธัมหย่างโท ของหลวง 41 ของเจ้านาย 102 รวม 143 ไทยธัมหย่างตรี ของหลวง 40 ของเจ้านาย 638 รวม 678 รวมได้ 929 ที่มาไม่ได้ทางไกล โท 19 ตรี 180 } 199 นั้นของหลวงส่งไปทั้งสิ้น

เวลาบ่าย 5 โมง เปนเวลาที่มองซิเออเลอกอมเตเดเกอคาราเดกซาเยดาเแฟฝรั่งเสสจะเฝ้าถวายอักสรสาส์นท่านเปรสิเดนฤเถสเกรวี เมืองฝรั่งเสสเจ้าพนักงานจัดการตามเคย มีทหานแตรวง 1 ทหานปืนเล็ก 100 บนพระที่นั่งมีตำหรวดและมหาดเล็กแต่งเต็มยสคอยเฝ้า เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้า

หยู่หัวซงฉลองพระองค์หย่างทหาน ซงสพายสายลิยองออเนอ สเด็ดออกห้องดอรนิงรูม เจ้าพนักงานกรมวัง กรมท่านำมองสิเออ เดอกอมเตเดอคาราเดกชาเยเดอแฟฝรั่งเสส กับที่ 2 คน 1 เข้าเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทถวายอักสรสาส์นท่านเปรสิเดนยู เลสเกรวี ริปับลิกฝรั่งเสส ว่าด้วยได้รับตำแหน่งที่เปรสิเดนครั้งที่ 2 ซงพระราชปติสันถารแล้ว ถวายบังคมลากลับไป สเด็ดขึ้นประทับซิตติงรูม ซงเปลื้องเครื่องซงฉลองพระองค์ขาว พอเวลาจวนย่ำค่ำกรมหมื่นเทววงส์นำฮิสไฮเนส ปรินซ์ลุยส์นโปเลียนที่ 3 เอมเปรอฝรั่งเสส ซึ่งปราชัยในการสงครามกับเยอรมันแล้ว ต้องจากเมืองฝรั่งเสสไป ปรินซ์ลุยส์นโปเลียนองค์นี้ได้ไปหยู่ในแผ่นดินอิตาลี เพราะเปนราชภาคินัยของสมเด็ดพระเจ้าอุมเบิด พระเจ้าแผ่นดินอิตาลีด้วย ครั้งนี้กงสุลอิตาลีก็เปนธุระรับรอง และได้ซงพระกรุนาโปรดให้ไปหยู่ที่วังพระองค์เจ้าสวัสดิโสภนตามเช่นเคยรับเจ้านายต่างประเทสมาแต่ก่อน เมื่อปรินซ์ลุยส์นโปเลียนเข้าเฝ้าก็ได้ดำหรัดพระราชปติสันถารโดยสมควนแล้ว กราบถวายบังคมลากลับไป สเด็ดออกมาส่งถึงมุขอัธจันท์พระที่นั่ง

แล้วสเด็ดซงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำขบวนตามสเด็ดไปประทับวัดราชประดิถทอดพระเนตรงานทั่วไปทั้งพระ

อารามแล้วสเด็ดไปทอดพระเนตรโรงโขน เวลา 2 ทุ่มเสส สเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอังคาร ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้เริ่มการฉลองวัดราชประดิถสถิตมหาสิมาราม เวลากลางวันไม่มีการอะไร

เวลาเช้า 5 โมงเสส เจ้าพนักงานได้เชินพระบรมรูปพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าขึ้นยานมาสสามคาน และเชินหีบคัมภีร์พระไตรปิดกสำหรับวัดราชประดิถนั้นขึ้นยานมาสสามคาน มีขบวนแห่เครื่องสูงกลองชนะคู่แห่ แห่ไปวัดราชประดิถสถิตมหาสิมาราม เชินพระบรมรูปสถิตในปราสาทด้านตะวันตก เชินหีบพระไตรปิดกเข้าตู้พระไตรปิดกในปราสาทด้านตะวันออก ที่วัดราชประดิถ และท้องสนามชัย จัดการกันเปนโกลาหลทั่วไปทั้งนั้น

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทไปคอยเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทพร้อมกันที่วัดราชประดิถ เจ้านายซงผ้าลายเขียนทองฉลององค์เยียระบับซงเครื่องราชอิสริยะยสต่าง ๆ กันตามที่ซงได้รับ ข้าราชการนุ่งสมปักลายสวมเสื้อเยียระบับเข้มขาบติดเครื่องราชอิสริยะยสตามที่ได้รับพระราชทาน

เวลาค่ำแล้วเกือบทุ่มหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซงฉลองพระองค์เยียระบับพระภูสาเขียนทองซงสพายเครื่องราช อิสริยะยสเสด็จออกทางพระที่นั่งจักรีซงพระราชยานลงยาราชาวดี แวดล้อมด้วยองครักส์เหล่าตำหรวดทหานหน้าหลัง และมหาดเล็กตามสเด็จพระราชดำเนินโดยขบวนราบไปประทับวัดราชประดิถ สเด็จเข้าประทับในพระอุโบสถซงนมัสการกรมพระปวเรสถวายสีลแล้ว กรมพระปวเรสและพระราชาคนะถานาปเรียญอันดับ 20 องค์สวดสัตปริตร สเด็จไปประทับซงจุดเทียนที่ประสาทข้างพระอุโบสถทิสตะวันออก ซึ่งเปนที่ไว้พระไตรปิดกถานานุกรมอันดับ 10 รูปสวดสัตปริตรแล้ว สเด็จไปซงจุดเทียนนมัสการที่ซุ้มผ้าข้างพระอุโบสถด้านตะวันออก พระสงค์ถานาปเรียญอันดับ 43 รูปที่ปะรำด้านตะวันออกสวดสัตปริตร แล้วสเด็จซงนมัสการพระเจดีย์ แล้วสเด็จซงจุดเทียนที่ซุ้มผ้าข้างพระอุโบสถด้านตะวันตก พระสงค์ถานานุกรมปเรียญอันดับ 43 รูปที่ปะรำข้างพระเจดีย์ด้านตะวันตกสวดสัตปริตร แล้วสเด็จซงจุดเทียนที่ปราสาทข้างพระอุโบสถด้านตะวันตกซึ่งไว้พระบรมรูป พระสงค์ถานาอันดับ 10 รูปสวดสัตปริตรแล้วสเด็จลงไปประทับการปเรียญซงจุดเทียนนมัสการ พระถานานุกรมปเรียญอันดับ 20 รูปสวดสัตปริตรแล้ว สเด็จมาประทับในพระอุโบสถ รวมพระสงค์สวดมนต์วันนี้ 146 องค์ จนพระสงค์

สวดมนต์จบ กรมพระป่วเรสถวายอติเรก สเด็จกลับซง พระราชยานออกไปประทับพลับพลาซงจุดดอกไม้พุ่มหย่างไหย่ เปนของพระราชาคนะพระครูเจ้าวัดทำมาปักในการฉลองวันนี้ และมีดอกไม้ต่าง ๆ เปนอันมาก มีระทาไหย่สูง 13 วา 11 ระทา มีหนัง 4 โรง สิงห์โต มังกร รำโคมด้วย แล้วสเด็จไปประทับพลับพลาหน้าโรงโขนทอดพระเนตรโขนชักรอกโรงไหย่วันนี้ เปนวันจับระบำเบิกโรง พลับพลานั้นเปน 2 หลังตรงกันมีเฉลียงติดกันไปมาถึงกันได้ พลับพลาซงทานซงดอกไม้หันหน้าไปเหนือ พลับพลาทอดพระเนตรโขนหันหน้าไปทางทิสไต้ โรงโขนตั้งตรงหน้าพลับพลาหันหน้าไปทางทิสเหนือ ในพลับพลานั้นมีห้องสงห้องเสวยเส็ด เวลาทอดพระเนตรโขนซงแจกเหรียนสำหรับห่อพระสมุดแก่พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการ แต่เหรียนนั้นเปนเหรียนเงินหย่างหนึ่งเหรียนทองแดงหย่างหนึ่ง. เหรียนเงินนั้นพระราชทานเจ้านายกับขุนนางผู้ไหย่ เหรียนทองแดงนั้นพระราชทานพระองค์เจ้าวังหน้าหรือหม่อมเจ้าบ้างและพระยาพระ หลวง ที่สมควร เหรียนนั้นด้านหนึ่งเปนพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ และพระบรมรูปพระเจ้าหยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนี้แฝงกันหยู่ด้านหนึ่ง เปนมงกุตและดอกไม้และผ้ามีอักสรว่าหอสมุดวชิรญาน

ทอดพระเนตรโขนเล่นระบำเบิกโรงจน 7 ทุ่มสเด็จขึ้น

ทางประตูเทวาพิทักส์เปนขบวนข้างในเข้าประตูแถลงราชกิจ

อนึ่ง ในงานนี้ตลอดงานเจ้านายข้าราชการแต่งพระองค์แต่งตนตามยศกว่าจะเสร็จงาน อนึ่ง ข้างในเข้าไปในวัดนั้นสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี พระนางเจ้าสเด็ดประทับที่การปเรียญ พระเจ้าพี่นางน้องนางประทับสาลาหลังพระเจดีย์

วันพุธ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็ดออกทางประตูแถลงราชกิจแล้วไปออกประตูเทวาพิทักส์สเด็ดประทับพลับพลา สเด็ดออกซงพระราชยานลงยาราชาวดีไปประทับวัดราชประดิถ ซงจุดเทียนนมัสการกรมพระปวเรสถวายสีลแล้ว กรมพระปวเรส พระราชาคนะถานาปเรียญอันดับ 20 องค์ถวายพรพระ ซงบาตรแล้วสเด็ดซงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน โปรดให้เจ้านายไปซงประเคนพระในที่ต่าง ๆ ซึ่งเปนของส่วนของเจ้านาย พระสงค์ฉันแล้วซงประเคนไทยทานหย่างเอกแก่กรมพระปวเรส พระราชาคนะถานาารวม 5 รูป ไทยทานหย่างโทแค่ถานานุกรมอันดับ 7 รูป ไทยทานหย่างตรีแค่พระอันดับ 8 รูป รวมของหลวง 20 รูป พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกตามทำเนียม รวมพระสงค์ที่สวดมาแต่เมื่อคืนนี้ 146 องค์ซึ่งได้รับพระราชทานฉันวันนี้ แบ่งเปนของหลวง รับพระราชทานฉันในพระอุโบสถ 20 องค์ ฉันที่

การเปรียญเปนส่วนของสมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีและพระนางเจ้าและสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ 20 รูป ฉันที่โรงในสวนสรานรมย์เปนส่วนของพระราชธิดาในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าและพระเจ้าลูกเทอปัจจุบัน รวม 60 ฉันที่โรงพิมพ์หน้าวัดราชประดิถเปนส่วนของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้า 46 รวมฉันวันนี้ 146 ได้รับไทยทานหย่างเอกของหลวงของเจ้านาย 12 หย่างโท 21 หย่างตรี 113 ครั้นพระสงค์ฉันแล้วโปรดให้นิมนต์พระเทสน์เข้ามา ซงจุดเทียนซงธัมเทสนา สมเด็ดพระพุทธโคสาจารย์ถวายเทสน์วิหารทานกันท์ 1 จบแล้ว สเด็ดซงประเคนบริขารหย่างเอกกับกัปปิยะมูลค่าจตุปัจจัย 10 ตำลึง และโปรดให้พระราชโอรสในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าสเด็ดไปซงมีเทสนาที่โรงพิมพ์เปนธัมทานอีก 4 กันท์ พระราชทานวัตถุจตุปัจจัยราคากันท์ละ 5 ตำลึง แต่เครื่องกันท์นั้นเปนของเจ้านายเจ้าของกันท์เปนไทยทานหย่างเอกทั้งนั้น แล้วสด็ดไปประทับพลับพลาหอดพระเนตรโขนโรงไหย่ โขนเล่นหนุมานถวายแหวน สีดาผูกคอตายตลอดจนเผาลงกาแต่กลางวันตลอดชุดจนกลางคืน

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับพลับพลาเหนือซงโปรยผลกัลปพรึกส์พระราชทานราสดรผลละบาท 100 สลึง 100 สลากวันละ 200 และโปรดให้สมเด็ดพระเจ้าน้อง

ยาเทอพระเจ้าน้องยาเทอทิ้งทานที่ท้ายพลับพลาผลละเฟื้อง 200 ด้วย ซงทิ้งทานแล้วสเด็ดขึ้นซะเครื่องเต็มยส เพราะเมื่อเวลาทอดพระเนตรโขนนั้นซะเครื่องตามทำเนียม เวลาเกือบย่ำค่ำสเด็ดออกพลับพลาด้านเหนือซะโปรยผลกัลปพฤกส์และสลากพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาท ซงโปรยผลละบาท 100 ผลสลึงผลเฟื้อง 2 ชั่ง รวม 3 ชั่ง 5 ตำลึง กับสลากของต่าง ๆ 200 ผล และโปรดให้ข้าราชการซึ่งแต่งตัวเปนเทวดาโปรยทานบนต้นกัลปพฤกส์วันละ 8 ต้น ต้นละชั่ง 1 ขนะนั้นมีไม้ลอยไม้สูง สามต่อ ยวนหก ตามทำเนียมการใหย่ด้วย

เวลาค่ำสเด็ดซงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิถ สเด็ดเข้าพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการพระอริยะมุนีถวายสีลแล้ว พระอริยะมุนีถานาปเรียญอันดับ 20 รูป สวดธัมจักกัปวัตนสูตร สเด็ดจุดเทียนในที่ต่าง ๆ เหมือนวานนี้ แล้วสเด็ดประทับในพระอุโบสถ พระสงค์ที่สวดมนต์ในที่ต่าง ๆ วันนี้ คือในพระอุโบสถ 20 การปเรียญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ปะรำเหนือ 44 ปะรำใต้ 44 รวม 148 รูป สวดธัมจักกัปวัตนสูตรทั้งนั้น พระสงค์สวดมนต์จบสเด็ดกลับประทับพลับพลาเหนือซงจุดดอกไม้ต่าง ๆ หย่างวันก่อนแล้วสเด็ดประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโขนจน 7 ทุ่มเสส สเด็ดออกซงโปรยสลากหน่อยหนึ่งสเด็ดขึ้นทางในหย่างเมื่อคืนนี้

อนึ่ง วันนี้ซงแจกเหรียนแต่ผู้ที่ยังไม่ได้รับพระราชทานต่อไปกับพระราชทานผ้ากำมะหยี่มีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าแต่พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการทั่วกัน

มีการมหรสพสมโภชพระอารามวันนี้ โขนโรงไหย่ 1 หุ่นโรง 1 งิ้วโรง 1 ละคอนโรง 1 หนัง 4 โรง โรงรำต่าง ๆ 11 โรง ไม้สามต่อ ไม้ลอย ชวนหก เปนการไหย่ตามทำเนียม

วันนี้ปรินซ์ลุยซ์นโปเลียนมาเข้าเฝ้าที่พลับพลาด้วย

วันพรึหัสบดี ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง สเด็ดออกทางในไปประทับพลับพลาแล้วซงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิถสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ พระอริยะมุนีถวายสีล และพระอริยะมุนีถานานุกรมอันดับ 20 รูปถวายพรพระ ซงบาตรแล้วซงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงค์ฉันแล้วซงประเคนไทยทานพระสงค์อย่างเอก 7 หย่างโท 8 หย่างตรี 5 รวมของหลวง 20 รูป . พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกตามทำเนียม พระสงค์ที่รับพระราชทานฉันวันนี้ คือพระสงค์ที่สวดมนต์เมื่อคืนนี้ 146 รูป แบ่งเปนของหลวงรับพระราชทานฉันในพระอุโบสถ 20 ฉันที่การปเรียญเปนของสมเด็ดพระนางเจ้าและสมเด็ดพระเจ้าลูกเทอ 20 ฉันที่โรงพิมพ์เปนส่วนของสมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอและพระเจ้าน้องยาเทอ 46 ฉันที่สาลา

ในสวนสราญรมย์เปนส่วนพระเจ้าพี่นางน้องนางและพระเจ้าลูกเทอ 60 รวม 148 รูปนี้ได้รับพระราชทานของหลวงและของเจ้านายหย่างเอก 15 หย่างโท 20 หย่างตรี 113 โปรดให้นิมนต์พระเทสน์เข้ามาในพระอุโบสถ ซงจุดเทียนนมัสการธัม กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสถวายเทสนาพุทธคุนกันท์ 1 จบสเด็ดซงประเคนบริขารไทยทานหย่างเอกกับกัปปิยะมูลค่าจตุปัจจัยราคา 10 ตำลึง และโปรดให้เจ้านายพระเจ้าน้องยาเทอสเด็ดไปมีเทสน์ที่โรงพิมพ์ 4 กันท์ เครื่องกันท์และกับกัปปิยะมูลค่าจตุปัจจัยเหมือนเวลาวานนี้ แล้วสเด็ดกลับพลับพลาทอดพระเนตรโขนวันนี้เล่นชุด

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับพลับพลาเหนือ ซงโปรยผลกัลปพรึกส์และสลากช้างม้าและของต่างๆ พระราชทานราสดร และโปรดให้สมเด็ดพระเจ้าน้องยาเทอพระเจ้าน้องยาเทอซงโปรยท้ายพลับพลาด้วย ซงโปรยแล้วสเด็ดขึ้นซงเครื่องเวลาเกือบย่ำค่ำสเด็ดออกพลับพลาด้านเหนือ ซงโปรยผลกัลปพรึกส์ผลสลากพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทิ้งทานต้นกัลปพรึกส์ทั้ง 8 และมีการเล่นตามเคย

เวลาค่ำ สเด็ดซงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิถสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ พระพรหมมุนีถวาย

สีลแล้ว พระพรหมมุนีถานานุกรมอันดับ 20 รูปสวดมหาสมัยสูตร พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดจุดเทียนในที่ต่าง ๆ เหมือนทุกวันมา พระสงค์สวดมนต์ในวันนี้นั้น คือที่พระอุโบสถ 20 การปเรียญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือพระไตรปิดก 10 ปะรำสองข้าง ๆ ละ 44 รวมหมด 148 รูปสวดมหาสมัยสูตรทั้งนั้น พระสงค์สวดมนต์จบสเด็ดกลับประทับพลับพลาเหนือซงจุดดอกไม้ต่าง ๆ แล้วสเด็ดกลับไปประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโขนเล่นชุดแต่ทสกันท์ผ้น พิเภกทำนายจนขับพิเภกตลอดจนเบณกายแปลงเปนสีดาลอยตาย และจองถนนทอดพระเน่ตรจน 7 ทุ่ม สเด็ดออกซงโปรยสลากหน่อยหนึ่งแล้วสเด็ดขึ้นทางใน

วันนี้มีการมหรสพตามทำเนียมหย่างวันก่อน

วันสุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็ดออกทางในประทับพลับพลาซงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิถสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการพระพรหมมุนีถวายสีล แล้วพระพรหมมุนีถานาปเรียญอันดับ 20 รูปถวายพรพระ สเด็ดประทับซงบาตรด้วย ซงถวายบาตรใหม่ทั้งนั้นพระสงค์ถวายพรพระจบ สเด็ดซงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงค์ฉันแล้ว สเด็ด

ซงประเคนบริขารแก่พระสงค์ที่รับพระราชทานฉันเปนไทยทาน หย่างเอก 7 หย่างโท 5 หย่างตรี 8 รวมของหลวง 20 พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกตามทำเนียมพระสงค์ที่รับพระราชทานฉันวันนี้ แบ่งเปนของหลวงฉันในพระอุโบสถ 20 การปเรียญ 20 สาลาในสวนสรานรมย์ 60 โรงพิมพ์หน้าวัดราชประดิถ 48 ซึ่งฉันในที่ต่าง ๆนี้เปนของ ๆใครเลี้ยงก็พรรนนามาแต่วันก่อนแล้ว รวมพระสงค์ 148 รูปได้รับพระราชทานฉันหย่างเอก 14 หย่างโท 22 หย่างตรี 112 โปรดให้นิมนต์พระเทสน์เข้ามา ซงจุดเทียนนมัสการธัมเทสนา หม่อมเจ้าพระอรุนนิภาคุนากรถวายเทสนาธัมคุนกันท์ 1 จบ สเด็ดซงประเคนบริขารไทยทานหย่างเอกและวัตถุจตุปัจจัย 10 ตำลึงและโปรดให้มีเทสน์ธัมทาน 4 กันท์หย่างวันก่อน สเด็ดไปทอดพระเนตรโขนพลับพลาได้ตลอดจนบ่าย

เวลาบ่าย โปรดให้เจ้าพนักงานเชินพระพุทธรูปซงเครื่องหย่างจักรพัดิราช ซึ่งเปนพระฉลองพระองค์พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว กับพระพุทธรูปห่มแหวกเปนพระฉลองพระองค์กรมพระปวเรสซึ่งฉลองที่พระที่นั่งอนันตสมาคมนั้น ขึ้นรถครั้งพระสพพระองค์อิสวรวงส์ มีขบวนแห่ไปนะวัดบวรนิเวสเชินพระพุทธรูปทั้งสองประดิสถานในวิหารเก๋ง ริมวิหารพระสาสดา

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกซงโปรยพระ

ราชทานราสดรหย่างวันก่อน และโปรดให้เจ้านายทิ้งทานด้วยเหมือนกัน ซงโปรยแล้วสเด็ดขึ้นซงเครื่อง จวนค่ำสเด็ดออกซงโปรยพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ ข้าทูนละอองธุลีพระบาทและโปรดให้ทิ้งทานทุกต้นกัลปพรึกส์หย่างวันก่อน มีงานเย็นด้วยตามเคย

เวลาค่ำแล้ว สเด็ดซงรถพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำ และตามสเด็ดพระราชดำเนินไปประทับวัดบวรนิเวส สเด็ดเข้าในพระอุโบสถซงสักการะแล้ว สเด็ดไปวิหารพระสาสดา ซงสักการะบูชาแล้ว สเด็ดประทับในวิหารเก๋งซงจุดเทียนนมัสการกรมพระปวเรสถวายสีลแล้ว กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาน ถานาปเรียญวัดบวรนิเวส 20 สวดมนต์ในการฉลองพระพุทธรูปทั้งสองและพระวิหารเก๋งด้วย ซงจุดเทียนแล้วโปรดให้มีดอกไม้เพลิง สเด็ดซงรถพระที่นั่งกลับมาประทับวัดราชประดิถ สเด็ดเข้าในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ พระเทพโมลีถวายสีลแล้ว พระเทพโมลี ราชาคนะ ถานาปเรียญอันดับ 20 สวดธัมนิยามสูตร อบีนกสูตร อัคคัปปสาทสูตร อริยวังสกิสูตร สเด็ดซงจุดเทียนในที่ต่าง ๆ เหมือนทุกวันมาพระสงค์สวดมนต์ในวันนี้ ในพระอุโบสถ 20 การปเรียญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ปะรำด้านหนึ่ง 44 ปะรำด้านหนึ่ง 43 รวม 147 รูปสวดเหมือนในพระอุโบสถทั้งนั้น

พระสงฆ์สวดมนต์จบเสด็จกลับประทับพลับพลาเหนือ ซึ่งจุดดอกไม้เพลิง แล้วเสด็จประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโขนเล่นชุดแต่อินทรชิตออกรบแผลงศรนาคบาสและศึกมังกรกันฐ์แสงอาทิจออกรบ จนอินทรชิตออกรบแปลงเปนพระอินทซึ่งช้างเอราวันและแผลงศรพรหมมาส หนุมานหักคอช้างเอราวันตลอดถึงตัดหัวสุขาจาร เวลา 8 ทุ่มเสสเสด็จออกซึ่งโปรยสลากแล้วเสด็จขึ้นทางใน

วันเสาร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเทอสเด็จไปซึ่งประเคนที่วัดราชประดิษ พระสงฆ์รับพระราชทานฉันของหลวงในพระอุโบสถ 20 รับไทยทานหย่างเอก 8 หย่างโท 8 หย่างตรี 4 นอกนั้นฉันที่การปเรียญ 20 ฉันที่สาลาในสวนสรานรมย์ 62 ฉันที่โรงพิมพ์ 45 แต่ที่โรงพิมพ์นั้นเปนของหลวง 3 ของเจ้านาย 42 รวมเส็ด 147 ได้รับไทยทานหย่างเอก 13 หย่างโท 23 หย่างตรี 111 และมีเทสน์ของหลวงในพระอุโบสถกันฑ์ 1 หม่อมเจ้าพระประภากรบวรวิสุทธิวงส์เทสนาสังคคุณ มีเทสน์ธัมทาน 4 กันฑ์ตามเช่นเคยมาทุกวัน

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็จออกทอดพระเนตรโขนเพลับพลาได้ สเด็จออกทางใน เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกซึ่งโปรย

พระราชทานราสดรทางพลับพลาเหนือหย่างวันก่อน แล้วสเด็ดขึ้นซงเครื่องจนย่ำค่ำ สเด็ดออกซงโปรยพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทิ้งทานต้นกัลปพรึกส์ทั้ง 8 และมีการเล่นตามเคย

เวลาค่ำสเด็ดเข้าวัดราชประดิถสเด็ดประทับในพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ พระเทพกวีถวายสีล แล้วพระเทพกวีราชาคนะถานาปเรียญ เจ้าอธิการอันดับ 20 รูปสวดเสขพลสูตรสารานิยธัมสูตร อนุสติธัมสูตร สเด็ดซงจุดเทียนในที่ต่างๆพระสงค์ซึ่งสวดมนต์ในวันนี้ พระอุโบสถ 20 การปเรียญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ปะรำด้านหนึ่ง 46 ปะรำด้านหนึ่ง 47 รวม 153 รูปสวดเหมือนในพระอุโบสถทั้งนั้น พระสงค์สวดมนต์จบสเด็ดกลับประทับพลับพลาเหนือซงจุดดอกไม้เพลิง แล้วสเด็ดประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโขนเล่นชุดสหัสสเดชะมูลพลำ จนทสกันท์ตั้งพิธีอุโมงและสึกสธาสูรวิรุฬจำบัง เวลา 7 ทุ่มเสส สเด็ดออกซงโปรยสลากแล้วสเด็ดขึ้นทางใน มีการมหรสพตามเคย

ที่วัดบวรนิเวสวิหารมีการเลี้ยงพระเช้า สวดมนต์เย็นอีก 3 วันพระสงค์สำรับนั้นเอง โปรดให้พระเจ้าน้องยาเทอผลัดเปลี่ยนกันไป และมีละคอนด้วย

วันอาทิจ แรม 2 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ สเด็จไปซงประเคนที่วัดราชประดิถ พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน ของหลวงในพระอุโบสถ 20 รับไทยทานหย่างเอก 7 หย่างโท 3 หย่างตรี 10 นอกนั้นฉันที่การปเรียญ 20 สาลาสวนสรานรมย์ 62 โรงพิมพ์ 42 รวมเส็ด 153 ได้รับไทยทานหย่างเอก 11 หย่างโท 22 หย่างตรี 120 และโปรดให้มีเทสนาของหลวงในพระอุโบสถกันท์ 1 หม่อมเจ้าพระภุชงค์ถวายเทสนาอริยะทรัพย์กันท์ 1 และมีเทสนาสาลาสัมทาน 4 กันท์หย่างเวลาวานนี้

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็จออกทางในประทับพลับพลาได้ทอดพระเนตรโขน เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกพลับพลาเหนือซงโปรยพระราชทานราสดรหย่างวานนี้แล้ว สเด็จขึ้นซงเครื่อง จวนย่ำค่ำสเด็จออกอีกซงโปรยกัลปพรึกส์และสลากพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทิ้งทานทุกต้นกัลปพรึกส์ตามเช่นทุกวันมา

เวลาค่ำ สเด็จวัดราชประดิถ สเด็จประทับในพระอุโบสถ ซงจุดเทียนนมัสการ หม่อมเจ้าพระธัมมุนหิสถวายสีลแล้ว หม่อมเจ้าพระธัมมุนหิส หม่อมเจ้าพระ และฐานานุกรม และเจ้าอธิการอันดับ 20 สวดภิกขุอปริหานิยธัมสูตร มัควิภังคสูตร โลกธัมสูตร สเด็จซงจุดเทียนในที่ต่าง ๆ วันนี้พระสงฆ์และสามเนรปรียญซึ่งได้สวดมนต์ในที่ต่าง ๆ นั้นคือ สวดใน

พระอุโบสถ 20 การเปรียญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปะรำข้างหนึ่ง 49 ข้างหนึ่ง 48 รวม 157 รูป สวดหย่างเดียวกันกับในพระอุโบสถ พระสงฆ์สวดมนต์จบสเด็ดกลับประทับพลับพลาเหนือ ซงจุดดอกไม้แล้วสเด็ดประทับพลับพลาได้ทอดพระเนตรโขน โขนเล่นวันนี้ หสกันท์ตั้งพิธีเผารูปเทวดาและออกรบ พระลักสน์ถูกหอกกบิลพัสดุ์ จนสึกทสคีรีวรรนคีรีธร ตลอดจนถึงมนโทหุงน้ำทิพ เวลา 2 ยามเสสสเด็ดออกซงโปรยสลากแล้วสเด็ดขึ้นข้างใน

วันจันท์ แรม 3 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอสเด็ดออกไปปติบัติพระสงฆ์ที่วัดราชประดิถ พระสงฆ์รับพระราชทานฉันของหลวง ในพระอุโบสถได้รับไทยทานหย่างเอก 9 หย่างโท 10 หย่างตรี 1 รวม 20 รูป นอกนั้นฉันที่การเปรียญ 20 สาลาในสวนสรานรมย์ 63 โรงพิมพ์ 54 แต่เปนของหลวง 1 ของเจ้านาย 53 รวมเปน 157 รูป รวมรับไทยทานหย่างเอก 13 หย่างโท 34 หย่างตรี 110 และโปรดให้มีเทสนาของหลวงในพระอุโบสถกันท์ 1 พระอมราภิรักขิตถวายเทสนาอปริหานิยธัมกันท์ 1 และมีเทสนาสาลาธัมทาน 4 กันท์หย่างเวลาวานนี้ รวมเทสนาในงานนี้ทั้ง 6 วันเทสน์หลวง 6 กันท์ ของเจ้านาย 24 กันท์ รวม 30 กันท์

รับพระราชทานฉันและสวดมนต์ 6 วัน ของหลวง 123

ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และพระนางเทอ และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเทอ สมเด็จพระเจ้าลูกเทอ พระเจ้าน้องยาเทอ พระเจ้าพี่นางน้องนางเทอ พระเจ้าลูกเทอ รวม 770 รวมเสด็จทั้งสวดมนต์ ฉัน เทสนาในงานคราวนี้ พระสงฆ์ 929 รูป แต่มาไม่ได้นั้นก็ได้จำหน่ายไว้แล้ว

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็จออกทางในประทับพลับพลาได้ทอดพระเนตรโขน เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็จออกซงโปรยพระราชทานราสดร แล้วสเด็จขึ้นซงเครื่อง จนเวลาจวนค่ำสเด็จออกพลับพลา ซงโปรยผลกัลปพฤกส์และสลากต่าง ๆ พระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทิ้งทานทุกต้นกัลปพฤกส์หย่างทุกวันมา มีการสมโภชตามเคย เวลาบ่ายพราหมน์พิธีได้เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชพระเจดีย์และพระอุโบสถวัดราชประดิถตามทำเนียมด้วย

เวลาค่ำสเด็จเข้าในวัดราชประดิถ สเด็จนมัสการในพระอุโบสถ และพระเจดีย์ และปราสาทไว้พระไตรปิดกปราสาทพระบรมรูป ซงสักการะทั่วแล้วสเด็จกลับประทับพลับพลาเหนือซงจุดออกไม้เพลิง แล้วสเด็จประทับพลับพลาได้ทอดพระเนตรโขน โขนเล่นชุดหนุมานอาสาตลอดถึงทสกันท์ล้ม โขนเล่นสนุกมาก พระราชทานรางวันทสกัณท์ชื่อนายทองใบและนายบัว และหนุมาน กับคนเจรจา จำอวดเปนพระราชทรัพย์หลายชั่ง เวลาเกือบ 8 ทุ่มสเด็จออกซงโปรย

สลากแล้วสเด็ดขึ้นข้างใน เปนเสร็ดการพระราชกุสลในการฉลองวัดราชประดิถสถิตมหาสิมาราม รวม 7 คืน 6 วันเท่านี้

การที่สมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวซงบำเพ็นพระราชกุสล และมีการมหรสพสมโภชวัดราชประดิถสถิตมหาสิมารามคราวนี้เปนการไหย่มโหลาร ส่วนทานบริจาคถวายพระภิกสุสงค์ก็ล้วนแต่ของประนีตวิจิตรสอาด ทั้งเปนภันท์อันแปลกประหลาดนานามีราคามาก เปนของอันยากที่ชนทั้งหลายจะอาดบริจาคได้ ทั้งสลากที่ซงโปรยพระราชทานพระบรมวงสานุวงส์ ข้าทูนละอองธุลีพระบาททวยราสดรนั้น ก็เปนพัสดุแก้วแหวนเครื่องประดับทองเงินและเครื่องภาชนใช้สอยเพรพรรนและผ้า เครื่องอุปโภคนานา ล้วนแต่มีราคามากและเปนของที่ไช้ได้จิง ๆ มีทั้งช้าง ม้า โค กะบือ เรือพายถ้วนทุกสิ่ง สิ้นพระราชทรัพย์เปนอันมาก มีต้นกัลปพรึกส์ต้นละชั่งวันละ 8 ต้น ทั้งซงโปรยบนพลับพลามีเงินบาทสลึงเฟื้องวันละ 3 ชั่ง 5 ตำลึง และการมหรสพนั้นก็มีเปนการไหย่ถ้วนทุกหย่างมิได้ลดหย่อน เปนที่เอิกเกริกเสมอการแต่ก่อนหรือจะยิ่งกว่า มีชนทั้งหลายนานาประเทสทวยราสดรมารับพระราชทาน ทานบริจาคอันไหย่หลวงและมาดูการมหรสพอันเอิกเกริกสนุกสนาน เปนมโหลารกึกก้องไปทั่วท้องสนามชัยทั้ง 7 คืน 6 วัน

แต่การพระราชกุสลถวายทานบริจาคแด่พระภิกสุสงค์นั้นซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ไห้สมเด็ดพระราชโอรส พระราชโอรส

พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวพระบรมชนกนาถ ซึ่งเปนสมเด็จพระราชอนุชาและพระอนุชาของพระองค์ และสมเด็จพระเจ้าลูกเทอ และพระเจ้าลูกเทอของพระองค์ ซึ่งนับเปนสมเด็จพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวนั้น ได้มีส่วนวัตถุทานถวายพระสงค์นั้นด้วย เพราะเหตุที่ซงพระมหาเมตตาโปรดเกล้า ฯ จะให้ได้ฉลองพระเดชพระคุนในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ นั้นด้วย และตามพระบรมราชดำหริของสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ซึ่งจะโปรดให้พระเจ้าลูกเทอของพระองค์ฉลองวัดราชประดิถสถิตมหาสีมาราม นั้นด้วย แต่การนอกจากไทยทานถวายพระสงค์นั้นเปนพระราชทรัพย์สิ้นทั้งนั้นไม่มีส่วนของผู้อื่น การคราวนี้ก็เปนการไหย่มโหลารเอิกเกริกก็เพราะความที่ซงทอบไปด้วยพระมหากตัญญูกตเวทิตาคุนอันไหย่หลวงเปนพระเกียรติยสอันประเสิดไหย่ยิ่ง

วันอังคาร แรม 4 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็จออก เปนอันซงพัก

วันพุธ แรม 5 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาวันนี้ไม่มีราชการอะไร โปรดให้มีการดินเนอพระราชทานฮิสไฮเนส ปรินซ์ตุบสั่นโปเลียนในวันนี้

เวลาทุ่มเสส พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องยสทหาน สเด็จออก

ประทับดอรนิงรูมปรินซ์ลุยส์นโปเลียนกับพระบรมวงสานุวงส์ที่ถูกเชินเข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท แล้วสเด็ดไปประทับห้องเสวยพระที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ มีแผนที่และพระนามนาม ท่านผู้ที่ประชุมไนโต๊ะข้างล่างนี้

จมื่นวิชิต	หลวงนายสิทธิ
หลวงสักดิ	พระวรเดช
พระเสมอ	พระยามหามนตรี
พระยาประภา	หมอกาวัน
เจ้าวัธนา	มิสเตอร์ซิก
พระองค์วรวรรน	พระองค์สาย
พระองค์จันททัต	พระองค์โสน์
กรมพระภานุ ฯ	กรมภูธเรส
ประทับ	สมเด็ดจักรพัดิ
เจ้านโปเลียน	กรมเทววงส์
กรมอดิสร	พระองค์สวัสดิ์
พระองค์สรี	พระองค์ดิส
พระองค์ขจร	พี่เลี้ยงเจ้า
พระยาภาส	ชลยุธ
พระยานรรัตน	จักรยา
สรรเพชญ์	สรีสรรักส์
สราภัย	หลวงราชนรารักส์

ยามเสสดินเนอแล้วสเด็ดประทับชิตดิงรูม ตรัดหยู่กับเจ้านโปเลียน จนเวลา 4 ทุ่มเสสเจ้ากลับไป สเด็ดขึ้น

วันพรึหัสบดี แรม 6 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

วันนี้สวดมนต์ที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ไนการเลื่อนกรมหมื่นพิชิตปรีชากรเปนกรมหลวง พระองค์ชุมพลเปนกรมหมื่น เวลาบ่ายพระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการไปประชุมพร้อมกัน

เวลา 2 ทุ่มเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีสเด็ดซงรถพระที่นั่งไปประทับวังกรมหมื่นพิชิต สเด็ดขึ้นประทับบนท้องพระโรงรับสั่งกับพระบรมวงสานุวงส์ จนเวลายามเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้สมเด็ดพระนางเจ้าสเด็ดด้วย

วันสุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวซงเครื่องเหมือนงานตั้งกรมแต่ก่อน ๆ สเด็ดออกซงรถพระที่นั่งสเด็ดพระราชดำเนินพร้อมด้วยขบวนนำและตาม สเด็ดไปประทับวังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร สเด็ดขึ้นประทับบนท้องพระโรงพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน

ครั้นได้พระเริกส์เช้า 4 โมง 15 นาที กรมหมื่นพิชิต

ปรีชากรพระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ซงผ้าซงและซงสพักสู่แท่น สงๆน้ำพระพุทธมนต์ ขนะนั้นเจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์ พินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม พระสงค์บนท้องพระโรงมีกรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรญาน พระราชาคนะ 10 องค์สวดชัยมงคลพร้อมกัน ในลำดับนั้นพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์แล้ว พระบรมวงสานุวงส์ที่ซงมีพระชนมพรรสาจเรินมาก และที่ซงคุนวุทธิปรีชาทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในประทานน้ำพระพุทธมนต์ แล้วเสนาบดีจึ่งถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมน์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดกลับมาประทับห้องกลาง กรมหมื่นพิชิตปรีชากร พระองค์เจ้าชุมพลสมโภชสงเส็ดแล้วไปประทับ ณ ท้องพระโรง

พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้นพระที่นั่งโธรน พระบรมวงสานุวงส์เสนาบดีมนตรีมุขมาจ ทั้งฝ่ายพลเรือนและทหานเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะซวง จึงพระยาสรีสุนทรโวหารอ่านประกาส ซึ่งซงพระราชดำหริว่าพระเจ้าน้องยาเทอกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ซงสติปัญญารอบรู้พระราชกำหนดกดหมายเก่าใหม่มั่นคง และได้รับราชการมาโดยเรียบร้อย และได้สเด็ดไปจัดราชการเมืองเชียงไหม่สมพระราชประสงค์เปนที่ไว้วางพระราชหรึทัย ควนรับราชการไปพายหน้าจึ่งโปรดให้สถาปนาเลื่อนขึ้นเปนกรมหลวง มีพระนามตาม

จารึกในพระสุพรรณบัตรว่า พระเจ้าน้องยาเทอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร มุสิกนาม ซงสักดินา 15000 กับให้ซงเลื่อนเจ้ากรมเปนหลวงพิชิตปรีชากร สักดินา 600 ปลัดกรมเปนขุนอมรภักดี สักดินา 400 สมุหบัญชีเปนหมื่นสรีพยุหะพล สักดินา 300 อนึ่งซงพระราชดำหริว่า พระเจ้าน้องยาเทอ พระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ซงพระจเรินวัยวุทธิปรีชาสามาถในราชกิจและเปนที่สนิธชิดชมในพระบรมวงสานุวงส์ทั่วไป และเปนราชเอดเดอแกมปี่หลวงเปนที่ไว้วางพระราชหรึทัย จึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้สถาปนาเปนองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรนบัตรว่า (พระเจ้าน้องยาเทอ กรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์ อัชนาม ซงสักดินา 15000) ให้ซงตั้งเจ้ากรมเปนหมื่นสรรพสิทธิประสงค์ สักดินา 600 ปลัดกรมเปนหมื่นดำรงราชกิจ สักดินา 400 สมุหบัญชีเปนหมื่นลิขิตคนารักส์ สักดินา 300

ครั้นอ่านประกาสจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้หากรมหมื่นพิชิตปรีชากรเข้าไปในพระที่นั่ง ซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ ทักสินาวัตซงเจิมพระราชทาน ขณะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพิณพาทย์ฆ้องชัยตามทำเนียม ซงเจิมแล้วโปรดพระราชทานพระสุพรรนบัตร 1 ซองทองคำ 1 พระธำมรงค์นพเก้า 1 แล้วมีพระบรมราชโองการให้หาพระองค์เจ้าชุมพลสมโภชเข้าไปหน้าพระที่นั่งซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์

และซงเจิม แล้วพระราชทานพระสุพรรนบัตร 1 ส้อยจักรี สายสพายจักรี ดวงจักรีดารา สำรับ 1 กาทองคำ พระมาลาเส้าสเทิน 1 แล้วกรมหลวงพิชิตปรีชากร กรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์ ถวายต้นไม้ทองเงินธูปเทียนทองเงิน ของถวายในการตั้งกรมด้วย

สเด็ดจากพระที่นั่งโธรน พระสงค์ถวายอติเรกแล้วสเด็ดไปประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ เสวยแล้วสเด็ดประทับหยู่จนบ่ายโมงเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

สมเด็ดพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และบรมวงสานุวงส์สเด็ดทั้งสองเวลา

วันเสาร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็ดออก

วันอาทิจ แรม 9 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาค่ำสเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีอ่านบอกหลวงยกบัตรเมืองนครนายก ส่งตัวอ้ายเหมผู้ร้ายฆ่าคนตาย ฉบับ 1 กับใบบอกพระยาสุจริตเมืองตาก รายงานที่ได้จ่ายคนให้หม่อมเทวาธิราชไปทำโทรเลขทางเมียวดี

พระยาพิพัธอ่านบอกพระยาสาครสงคราม เมืองบางละมุง ว่าได้หานายกองมาเร่งน้ำมันยางส่วยค้าง จำนวนปีมะเสงตรีสก มะเมียจัตวาสก มะแมเบญจสก วอกฉสก 4 จำนวน ไพร่ 8 คน เรียกคน 1 ปีละ 3 ถัง ทาส 1 คนเรียกปีละถังครึ่ง รวม 4 จำนวนน้ำมันยาง 102 ถัง ได้ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง

แล้วสเด็ดประทับออฟฟิสจนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้น

วันจันท์ แรม 10 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาวันนี้สมเด็ดพระเจ้าลูกยาเทอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุนหิสไม่ซงสบายพระบังคนมากไป พระเจ้าหยู่หัวและพระบรมวงสานุวงส์สเด็ดไปหยู่ที่นั่น

วันนี้เริ่มการซงบำเพ็นพระราชกุสล ถวายในพระบรมอัตถิพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว และฉลองพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ในการที่สเด็ดดำรงสิริราชสมบัติมา เสมอด้วยรัชกาลของสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว โดยความที่ซงพระราชจเรินสุขสิริสวัสดิ์พิพัธนมงคลสมบูรน์ จึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้จัดการที่จะบำเพ็นพระราชกุสลเปนการใหย่ มีเทสนาเครื่องกันท์กะจาดใหย่เหมือนคราวก่อนด้วย แต่การคราวนี้มีพิธีตรุสเกี่ยวหยู่จึงต้องแบ่งการเปนระยะไปไม่เนื่องกันเหมือนคราวก่อน

เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคม เชินพระพุทธรูปฉลองพระองค์ พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ซึ่งหุ้มทองคำและซงเครื่องอาภรน์หย่างจักรพัดิราชาธิราช และเครื่องอาภรน์นั้นก็ล้วนแล้วด้วยทองคำลงยาราชาวดี และผังพลอยต่าง ๆ เปนหย่างวิเสสนั้นขึ้นตั้งบนม้าหมู่ลายสลักปิดทองประดับกะจก ประดับไปด้วยเครื่องบูชาสักการะต่าง ๆ เปนอันมาก ม้าหมู่นั้นตั้งตรงที่ตั้งพระที่นั่งโธรน และเชินพระพุทธรูปประจำวันและประจำพรรสา ในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวตั้งบนพระที่นั่งเสวตฉัตร มีเครื่องสักการะต่าง ๆ เบื้องขวาของพระพุทธรูปฉลองพระองค์นั้น ตั้งบุสบกทองคำมีชั้นแว่นฟ้ารอง 3 ชั้นแวดล้อมด้วยฉัตรทองคำ และเครื่องสูงจามรแล้วเชินพระบรมอัตถิ พระบรมทนต์ในพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวขึ้นสถิตบนนั้น มีเครื่องบรมราชูปโภคตั้งตามขัตติยะราชประเพนี และมีกลองชนะแตรสังข์มโหรทึกประโคมตามเวลากว่าจะสิ้นการบำเพ็นพระราชกุสลสมัยนี้

เวลายามเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ซงจุดเทียนนมัสการในที่ทั้งปวงเปนอันมากแล้วสเด็ดซงทอดผ้าไตรหย่างดีย่ามโหมดเทสริ้วสีเขียวนับทอง 18 สำรับ กรมพระปวเรสวริยาลงกรน์ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะคนะผู้ไหย่ผู้น้อย 18 องค์สดับปกรน์ แล้วซงประเคนพัดรอง

ด้ามมุกด์พื้นกำมะหยี่เขียวปักลายทองตรามงกุฎ แต่พระสงฆ์ 18 องค์ ซงทอดผ้าไตรหย่างรองย่ามแพรดอกทอง 47 สำรับ พระราชาคนะถานานุกรมปเรียญ 47 รูปสดับปกรณ์ โปรดให้เจ้านายซงประเคนพัดรองแพรเหลืองดอกปักทอง แก่พระสงค์ 47 รูป พระสงค์ทั้งปวงออกไปครองผ้า การที่ซงถวายไตรบริขารเปนของสมโภชนั้น คือหย่างเอก 18 องค์ เสมอด้วยรัชกาลพรรสาละองค์ อีก 47 องค์นั้นเสมอด้วยพระชนมพรรสาที่ยังมิได้เถลิงถวัลยราชสมบัติ รวมทั้งสองหย่าง 65 พรรสา เสมอด้วยพระชันสาของสมเด็ดพระบรมชนกนาถเจ้า และพระสงค์ที่ได้บริขารหย่างเอก 18 นั้น ๑ จะได้ถวายเทสนาเครื่องกันท์กะจาดใหย่ 17 องค์ แต่กรมพระปวเรสนั้นซงชราโปรดมิให้ถวายเทสนาแต่ถวายกะจาดด้วย จึ่งรวมเปน 18 องค์เสมอด้วยรัชกาล

พระสงค์ครองผ้าแล้วเข้ามานั่งที่ จึ่งซงจุดเทียนธูปเครื่องนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีลแล้ว กรมพระปวเรสหม่อมเจ้าพระราชาคนะผู้ใหย่ผู้น้อยถานานุกรมปเรียญ 65 รูปสวดสัตปริตร เวลาเกือบ 5 ทุ่มสวดมนต์จบ พระสงค์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป

พระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทถวายดอกไม้ธูปเทียน ในการที่ซงบำเพ็นพระราชกุสลในสมัยซึ่งสเด็ดดำรง

รูปโกถสพ เจ้าจอมเอิบ ท.จ.ว.

สิริราชสมบัติเสมอด้วยรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถเจ้า เวลา 5 ทุ่มเสสสเด็จขึ้นข้างใน โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอสเด็จไปซงจุดดอกไม้ด้วย

วันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สเด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม เปนพระเริกส์บันจุพระบรมธาตุพระพุทธรูปฉลองพระองค์ สเด็จซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีล ซงสีลแล้ว สเด็จขึ้นเกยที่ปลูกขึ้นเสมอพระเสียรพระพุทธรูป ซงบันจุลุ้งพระบรมสารีริกธาตุลงในพระเกสพระพุทธรูป ขนะนั้นพระสงค์ 65 รูปถวายชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ตามทำเนียม บันจุพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ไปรดให้เชินแผ่นสุพรรนบัตรพระนามพระพุทธรูปขึ้นติด ในลักสนะสุพรรนบัตรนั้นจารึกพระนามว่า (พระมหาสิรจุมภตปติมากร) แต่เปนสองแผ่น ๆ หนึ่งมีแต่พระนาม อีกแผ่นหนึ่งเปนเรื่องที่สร้างพระพุทธรูปนี้มีความว่า (สุภมัสดุพระพุทธสาสนากาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว 2428 พรรสา ปรัตยุบันกาลกุกุธสังวัจฉระผคุนมาสกาลปักส์เอกาทสดิถีภุมวารบริเฉทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุลาลงกรน์ บดินทรเทพยมหามกุตบุรุสรัตนราชรวิวงส์ วรุตมพงส์บริพัตร วรขัตติยะราช

นิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพัดิราชสังกาส บรมธัมมิก มหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว)

ซงพระอนุสรคำนึงถึงพระราชประสงค์แห่งสมเด็ดพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว ซึ่งมีพระบรมราชโองการดำหรัดสั่งไว้ ให้สถาปนาพระพุทธรูปฉลองพระองค์ขึ้นไว้ในเวลาที่สเด็ดสวรรคตล่วงแล้วนั้น จึงซงพระกรุนาโปรดเกล้าฯให้สถาปนาพระพุทธรูปห้ามสมุทซงเครื่องหย่างจักรพัดิราชาธิราชพระองค์นี้ขึ้นไว้ในพระพุทธสาสนา ครั้นเมื่อการพระพุทธรูปสำเหร็ดแล้ว ได้มีมหกัมการฉลองพระที่นั่งอนันตสมาคม พร้อมด้วยการพระราชกุสลฉลองพระเดชพระคุนในสมเด็ดพระบรมชนกนาถ ในเมื่อการซึ่งได้สเด็ดดำรงสิริราชสมบัติมาเสมอด้วยรัชกาลที่ 4 นั้น และการพระราชกุสลทั้งปวงนี้ ซงพระราชอุทิสถวายฉลองพระเดชพระคุนแด่สมเด็ดพระบรมชนกมหาราชาธิราช แม้จะสเด็ดหยู่ในทิพสถานใด ๆ ก็ดี ขอจงได้ซงอนุโมทนาในส่วนพระราชกุสล แล้วจงสำเหร็ดเปนสุขสมบัติดังพระราชประสงค์ทุกประการ เทอน

ซงบันจุเสืดแล้วสเด็ดซงประเคน พระสงค์ 65 องค์รับพระราชทานฉัน ครั้นฉันแล้วสเด็ดซงประเคนบริขารหย่างเอกแด่กรมพระปวเรส แต่พระสงค์จะได้รับไตรหย่างเอกอีก 17 รูปนั้นมิได้ถวายอะไร เพราะจะได้ไปถวายเทสนาต่อไป ยก

บริขารไปเปนเครื่องกันท์ พระราชาคนะถานานุกรมเปรียญ 47 รูปนั้น โปรดให้เจ้านายถวายบริขารองค์ละ 2–3 สิ่ง แต่เปนของดี ๆ มีโคมลานและที่กาแฟเปนต้น พระสงค์ถวายอนุโมทนาแล้วถวายพระพรลาไป โปรดให้มีสดับปกรน์อีก 500 เวลาเที่ยงเสสสเด็ดขึ้น เปนเสร็ดการบำเพ็นพระราชกุสลถวายพระบรมอัตถิและฉลองพระพุทธรูปฉลองพระองค์เท่านี้

อนึ่ง วันนี้มีการพระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ เจ้าพนักงานตั้งเครื่องพระราชพิธีต่าง ๆ พร้อมและเชินปืนมหาเริกส์มหาไชย มหาจักร มหาปราบยุค ไปตั้งตามทำเนียมด้วย

เวลาย่ำค่ำเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสวริยาลงกรน์ถวายสีล แล้วกรมพระปวเรสพระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย 20 องค์สวดสัตปริตร พอพระสงค์สวดมนต์พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น

ปีนี้มีพระองค์เจ้าในกรมพระราชวังบวร 3 องค์ คือ พระองค์เจ้าโอภาสไพสาล 1 พระองค์เจ้าวรวุทธิอาภรน์ 1 พระองค์เจ้าเทววิไลวรรน 1 กับหม่อมเจ้าอีก 3 องค์ รวม 6 องค์ เกสากันต์ด้วย วันนี้เปนวันเริ่มพึ่งสวด

วันพุธ แรม 12 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็ดออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีลแล้วซงถวายเทียนชนวนแด่กรมพระปวเรส สเด็ดไปซงจุดเทียนไชย ขนะนั้นพระสงค์ทั้งปวงสวดคาถาจุดเทียนไชย เจ้าพนักงานประโคมพินพาทย์แตรสังข์ตามทำเนียม แล้วพระสงค์ถวายพรจบลงสเด็ดซงประเคน กรมพระปวเรสและพระราชาคนะพระครูพระพิธีธัมรวม 68 องค์รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงค์ฉันแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลากลับไป สเด็ดมาประทับตรัดกับพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทครู่หนึ่งสเด็ดขึ้น พระสงค์พิธีธัมได้สวดภานวารไปกว่าจะสิ้นพระราชพิธี

เวลาทุ่มเสส โปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดไปซงจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรสพระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อยพระครูพระพิธีธัม 68 องค์ สวดพระพุทธมนต์เปนวันที่ 2

อนึ่ง วันนี้พระสงค์จะได้สวดมนต์ทุกป้อมมุมกำแพงพระนคร และวัดกลางพระนครด้วย และฝั่งตะวันตกก็มีอีก 6 แห่ง

วันพรึหัสบดีแรม 13 ค่ำเดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้าโปรดให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดไปซงประเคน

ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรสพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยพระครูพระพิธีธัมรวม 64 องค์ รับพระราชทานฉัน

และในที่ต่าง ๆ ซึ่งได้มีการสวดมนต์ คือที่ป้อมมุมกำแพงพระนครและที่พระอารามใหญ่ ๆ กลางพระนคร ก็ซงพระกรุนาโปรดเกล้าฯให้ขอแรงพระบรมวงสานุวงส์ทำสำรับไปเลี้ยงทั่วกัน

และย่ำค่ำ ซงพระกรุนาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็ดพระเจ้าลูกเทอสเด็ดไปซงจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรสพระราชาคนะพระครูพระพิธีธัมรวม 68 องค์สวดพระพุทธมนต์ เปนวันที่ 3

อนึ่ง วันนี้เปนวันสวดมนต์ในการมหามงคลสมัย ซึ่งพระเจ้าหยู่หัวสเด็ดดำรงสิริราชสมบัติมาเสมอด้วยรัชกาลของสมเด็ดพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัว คือนับแต่วันสมเด็ดพระนั่งเกล้าเจ้าหยู่หัวสเด็ดสวรรคตในวันพุธ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีกุน ยังเปนโทสก 1212 เวลา 8 ทุ่ม 3 นาทีนั้นมา จนพระบาทสมเด็ดพระจอมเกล้าเจ้าหยู่หัวสเด็ดสวรรคตในวัน พรึหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ปีมะโรงสัมริทธิสก 1230 เวลายามหนึ่ง นับเปนรัชกาลของสมเด็ดพระบรมชนกนาถเจ้าได้ 6391 วัน 18 ชั่วโมง 57 นาที คิดตามจันทคติกาลตามปีได้ 17 ปี 6 เดือนเกือบถึง เทียบตั้งแต่วันเวลาที่สุดแห่งจัตถรัชกาลมาถึง วันสุกร์ แรม 14 ค่ำ ปีระกา

สัปตศก 1247 เวลาบ่าย 3 โมง 57 นาทีเปนถ้วนครบ กำหนดวันเวลาเท่ากันคือ 6391 วัน 18 ชั่วโมง 57 นาที จึงโปรดให้จัดการพิธีมงคลสมัยในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เจ้าพนักงานได้เชิญพระพุทธบุสยะรัตนน้อยและพระไชยเนาวโลหะ สถิตบนพระที่นั่งพุดตานทองคำพายใต้พระมหาเสวตฉัตร แต่พระพุทธบุสยะรัตนนั้นหยู่ในบุสบกงาอีกทีหนึ่ง เชินพระไชยและพระชนมพรรสาตั้งบนม้าหมู่ริมพระที่นั่งพุดตานด้านขวา เครื่องเบญจมหาราชกกุธภันท์และพระแสงต่าง ๆ ตั้งม้าหมู่เบื้องซ้ายพระที่นั่งพุดตานทองคำ และมีพระเต้าน้ำพระพุทธมนต์ต่าง ๆ ตามทำเนียม และตั้งเครื่องสักการะนานาเรียรายไปโดยสอาดงดงาม

เวลา 2 ทุ่มเสส พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกประทับท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี พร้อมด้วยพระบรมวงสานุวงส์ ข้าทูนละอองธุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน สเด็ดซงประเคนผ้าไตรหย่างดี ย่ามโหมดเทสริ้วแดง พัดรองตราพระเกี้ยวพื้นกำมะหยี่แดงแต่กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะผู้ไหย่ผู้น้อย 18 องค์ แล้วซงประเคนไตรหย่างกลางย่ามแพรดอกทอง พัดรองแพรดอกปั๊กทอง แต่หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะถานานุกรมเปรียญ 15 องค์ รวมพระสงค์ 33 องค์เสมอด้วยพระชนมพรรสา พระสงค์ออกไปครองผ้าแล้วกลับเข้ามานั่งที่ สเด็ดซงจุดเทียนนมัสการ กรมหมื่นวชิรญานถวายสีล แล้ว

พระยาสรีสุนทรโวหาร อ่านประกาสว่าด้วยซงพระราชดำหริไนการบำเพ็นพระราชกุสลไนสมัยนี้ ไนการฉลองวัดราชประดิถ ครั้นอ่านประกาสจบแล้วพระสงค์สวดทวาทัสปริตร เวลา 4 ทุ่มเสสสวดมนต์จบ พระสงค์อติเรก ถวายพระพรลากลับ สเด็ดมาประทับตรัดกับพระบรมวงสานุวงส์ข้าทูนละอองธุลีพระบาทครู่หนึ่งสเด็ดขึ้นข้างไน

วันสุกร์แรม 14 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมง พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดออกท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี ซงจุดเทียนนมัสการ กรมหมื่นวชิรญานถวายสีล แล้วกรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะถานาปเรียญ 33 องค์ถวายพรพระจบลง สเด็ดซงประเคน พระสงค์รับพระราชทานฉัน แล้วสเด็ดซงประเคนธูปเทียนหมากพลูแก่กรมหมื่นวชิรญาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะที่ได้รับไทยทานหย่างเอก 18 องค์ โปรดให้เจ้านายซงประเคนบริขารต่าง ๆ หย่างเช่นวันงานพระบรมอัตถิ แก่หม่อมเจ้าพระ พระราชาคนะถานานุกรมปเรียญอีก 15 รูป ซึ่งรับไทยทานหย่างรองด้วยมิได้ถวายเทสนา พระสงค์ถวายอนุโมทนา อติเรกถวายพระพรลากลับไป พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น วันนี้เปนวันตรงที่รัชกาลปัจจุบันนี้เสมอด้วยรัชกาลที่ 4 แต่กาลคราวก่อนมานั้นเคยมีสลุต 3 เวลา ครั้งนี้ซงพระราชดำหริว่าเวลาค่ำวันนี้จะต้องมี

การยิงปืนอาตานาติย์ จะเปนสลุตทั้งกลางวันกลางคืนไป จึ่งโปรดให้เลื่อนไปวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีจอ ยังเปนสัปตสก และการคราวนี้ก็มิได้ติดต่อกันเหมือนเมื่อรัชกาลเสมอด้วยรัชกาลที่ 2 เพราะครั้งนี้มีพระราชพิธีสำหรับปีมาแซกแซง จึ่งต้องเว้นเปนระยะไป เพื่อจะมิให้ยุ่งกันวุ่นวาย

เวลาเช้า 4 โมง สเด็ดออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีลซงสีลแล้วสเด็ดซงหลั่งน้ำพระมหาสังข์ พระราชทานและซงพระกันไกรพระกัลบิตโสกันต์พระองค์เจ้าวรวุทธิอาภรน์ราชกุมาร 1 พระองค์เจ้าโอภาสไพสาล 1 พระองค์เทวีวิไลวรรน 1 และเกสากันต์หม่อมเจ้าพัธนวรรน 1 หม่อมเจ้าธัญญะวงส์ 1 หม่อมเจ้าวงส์ 1 แล้วโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงสาผู้ใหย่ซงจเรินพระเกสาเจ้านายที่โสกันต์และเกสากันต์ด้วย ขนะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ตามทำเนียม โสกันต์แล้วสเด็ดลงไปทางเขาไกรลาส โปรดพระองค์เจ้าหม่อมเจ้าสงน้ำ แล้วพระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ และโปรดให้พระบรมวงสานุวงส์ที่ซงพระชนมพรรสา ประทานน้ำพระพุทธมนต์ด้วย ครั้นสงแล้วประทับบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงประเคนอาหารบินทบาตพระสงค์ 68 องค์ รับพระราชทานฉันสำรับพระสงค์วันนี้เปนเครื่องกะยาบวดตามเคย พระสงค์ฉัน

แล้วโปรดให้พระเทพโมลีประกาส พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ ครั้นประกาสจบพระสงค์ถวายอนุโมทนา อติเรกถวายพระพรลา พระเจ้าหยู่หัวสเด็ดขึ้น

เวลาบ่าย โปรดให้สมโภชพระองค์เจ้าหม่อมเจ้า ซึ่งโสกันต์และเกสากันต์ ในห้องออกขุนนางที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทด้วย

เวลาบ่ายวันนี้เปนพระเริกส์ที่จะสงมุรธาภิเสก ไนการพระราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติ เจ้าพนักงานได้ตั้งพระแท่นสงมุรธาภิเสกสนาน ที่ข้างพระที่นั่งบรมราชสถิตมโหลารตามเคีย ครั้นเวลาบ่าย 4 โมง 48 นาที ได้พระเริกส์พระบาทสมเด็ดพระเจ้าหยู่หัวซงพระภูสาซงพระสพักโขมพัตร์ สเด็ดเข้าสู่ที่สงมุรธาภิเสกสนานไนพระแท่นสง อันรายด้วยราชวัตเครื่องสูงเสวตวิจิตรสอาด เจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์พินพาทย์มโหรีตามขัตติยะราชประเพนี เจ้าพนักงานถวายพระเต้าน้ำพระพุทธมนต์ต่างๆ พระครูพราหมน์ถวายน้ำกรดสังข์และโอมอ่านอิสรเวทวิสนุมนต์ ถวายชัยมงคลตามไสยสาตรแล้วสเด็ดขึ้นซงเครื่องข้างไน

เวลาย่ำค่ำแสส สเด็ดออกทางพระที่นั่งจักรีประทับหน้าสนามพระที่นั่ง โปรดให้เรียกขบวนแห่พระเดินขบวนเข้ามาตามหย่างเช่นเคยมาทุกคราว แต่พระราชาคนะนั้นเปลี่ยนแปลง

ไปบ้าง ขบวนไปหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทสิ้นขบวนแล้ว สเด็ดพระราชดำเนินขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ซงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีล และกรมพระปวเรส พระราชาคนะ พระครู พระพิธีธัม 68 องค์ สวดสัตปริตรเวลา 2 ทุ่มจบ พระเทพโมลีประกาสเทวดาจบ สเด็ดซงจุดเทียนและซงประเคนผ้าขาวพับ พระครูวัดบวรนิเวส 2 วัดเชตุพน 2 พระเทพโมลีขัดตำนาน พระครู 4 รูปสวดธัมจักกัปวัตนสูตรจบ สเด็ดซงจุดเทียนและซงประเคนผ้าขาว พระครูวัดราชประดิถ 2 พระครูวัดโสมนัส 2 พระเทพโมลีขัดตำนาน พระครู 4 รูป สวดมหาสมัยสูตรจบ เวลายามเสสพระพิธีธัมวัดมหาธาตุขึ้นสวดภานยักส์ มีพระราชาคนะฝ่ายวิปัสนานั่งปรก พระพิธีธัมสวดถึงอาตานาติยปริตร พระราชาคนะทั้งปวงช่วยสวดวิปัสสิตพร้อมกัน เจ้าพนักงานกรมกองแก้วจินดา ยิงปืนมหาเริกสมหาไชย มหาจักร มหาปราบยุค ครั้ง 1 ทหานต่าง ๆ ซึ่งประจำหยู่หน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทยิงปืนตับเป่นพวก ๆ เจ้าพนักงานกรมต่าง ๆ ตามหน้าที่ คือ ป้อมรอบพระนคร ป้อมวังประตูพระบรมมหาราชวัง ประตูพระนคร ถนนใหย่ ๆ ทั้งปวงยิงปืนใหย่เล็กทั่วกัน ครั้นพระพิธีธัมสวดถึงอุชชาเปตัพพังครั้งแรกยิงปืนอีกครั้งหนึ่ง พระสงค์สวดถึงอุชชาเปตัพพังครั้งหลังยิงปืนอีกครั้งหนึ่ง พระพิธีธัมวัดมหาธาตุสวดจบแล้ว พระพิธี

ธัมวัดระคังขึ้นสวดภานพระ ยิงปื่นไหญ่น้อยสองครั้ง แล้วพระพิธีธัมวัดบวรนิเวสขึ้นสวดภานยักส์ เวลา 7 ทุ่ม สเด็ดขึ้นพระพิธีธัมอีก 7 สำรับจะได้สวดภานยักส์ภานพระสลับกันไปทีละสำรับกว่าจะรุ่ง เจ้าพนักงานก็ยิงปื่นไหญ่น้อยสลับกันไปกว่าจะรุ่งเหมือนกัน

อนึ่ง วันนี้ซงแจกเหรียนสำหรับห้อยนาลิกาเปนที่ระลึกในงานสมโภชสิริราชสมบัติเสมอด้วยรัชกาลที่ 4 แก่พระบรมวงสานุวงส์ข้าราชการฝ่ายทหานพลเรือน แต่ที่พระราชทานนั้นผู้ที่ถูกกะจาดไหย่ได้เหรียนทอง 1 เงิน 1 บ้าง กะไหล่ 1 เงิน 1 บ้าง เสนาบดีได้เหรียนทองคนละ 1 พระยา พระ ได้เหรียนกะไหล่คนละ 1 พระ หลวง ขุน นาย ได้เหรียนเงินคนละ 1 แต่พระบรมวงสานุวงส์นั้น ได้รับพระราชทานเหรียนทอง 1 เงิน 1 บ้าง เหรียนกะไหล่ 1 เหรียนเงิน 1 บ้าง เหรียนนั้น (ด้านหนึ่งเปนโล่ห์แฝงมีพานพระมหามงกุตโล่ห์ 1 พาน พระเกี้ยวโล่ห์ 1 มีพระมหาอุนหิสบนโล่ห์มีสังวานล้อมมีพระแสงแฝงโล่ห์พวงไชยพรึกส์ล้อม) อีกด้านหนึ่ง(มีโล่ห์ช้าง 3 เสียรยืนในนั้นบนโล่ห์มีพระอุนหิส ใต้โล่ห์มีพวงไชยพรึกส์โอบขึ้นไป) มีหนังสือว่า (ที่ระลึกรัชกาลที่ 5 เสมอรัชกาลที่ 4 จุลสักราช 1247)

ในราชสมบัติ 2 วันนี้สวมเสื้อดำประดับเครื่องราชอิสริยะยส

ต่าง ๆ กัน

วันเสาร์ แรม 15 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเศษ โปรดให้เจ้านายซงประเคนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรส พระราชาคณะ พระครูพิธีธัม 68 องค์ รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงค์ฉันแล้วพระพิมลธัมดับเทียนไชย พระสงค์ทั้งปวงสวดคาถาดับเทียนไชย แล้วถวายอนุโมทนาและสวดคาถาทำน้ำมนต์ตามทำเนียมแล้วอติเรกถวายพระพรลา แล้วพระราชาคณะฝ่ายรามันและฝ่ายสมถะวิปัสนา เข้าไปประน้ำมนต์โปรยซายในพระบรมมหาราชวังตามพระราชพิธี

เวลาบ่าย สเด็ดออกห้องออกขุนนางพระราชทานน้ำพระมหาสังข์เจ้านายหน่อยหนึ่งแล้วสเด็ดขึ้น

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์พระจันทร์ พระนคร
นายสนั่น บุนยศิริพันธุ์
เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

29/9/2487